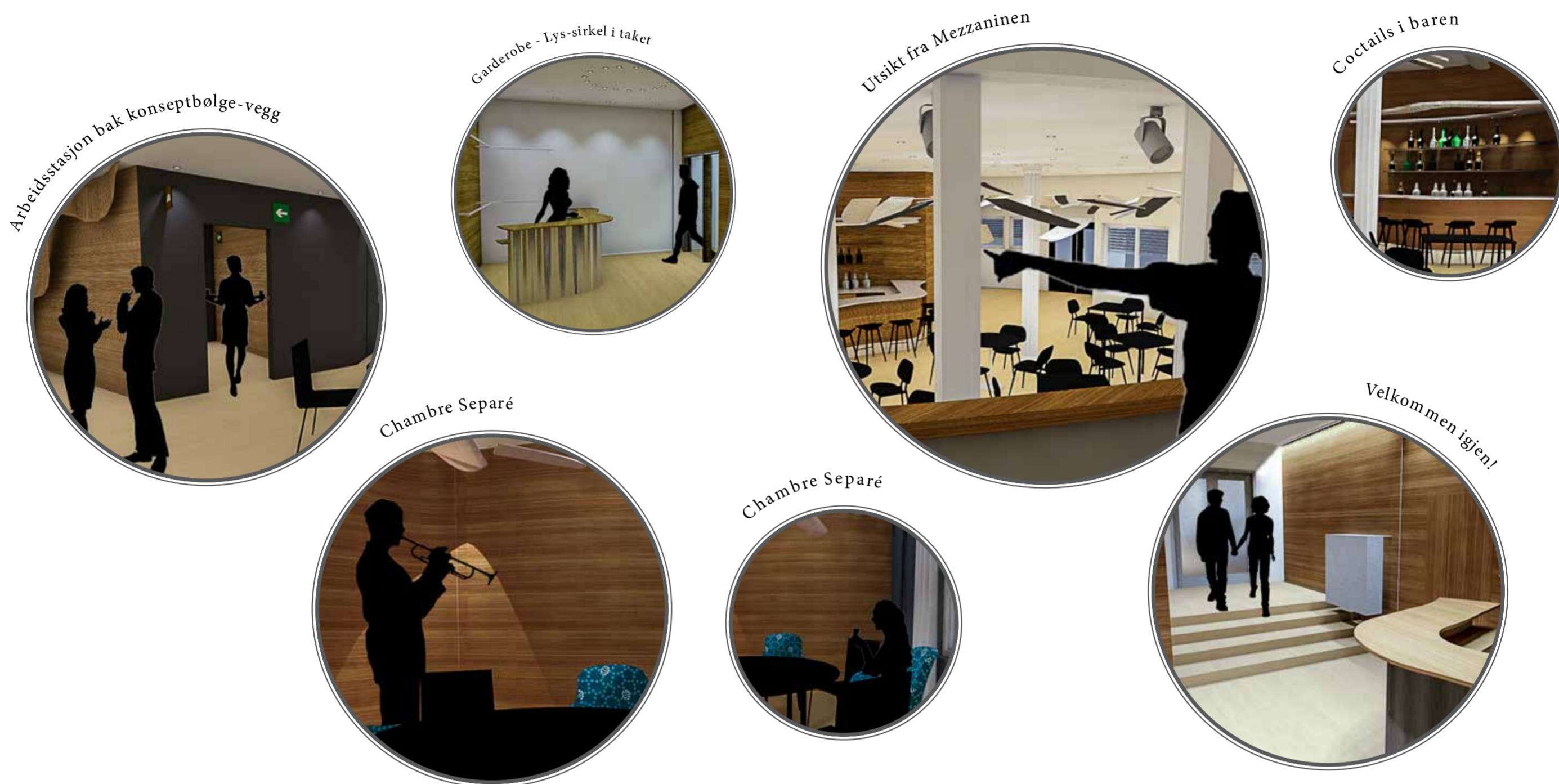

Historiens VINGESUS

Konseptet peker mot det avsluttede kapittelet for Norges første hovedflyplass og 40-tallets raffinerte flyplassrestaurantener for spennende opplevelser og fin mat. Konseptet skal igjen bringe til live høye forventninger til maten og opplevelsen på den tidligere flyplassrestauranten og samtidig gi rom for å reflektere over den funksjonalistiske paviljongen og dens unike historie. Det serveres internasjonale gourmet-retter i restauranten, spennende småmat i caféen og 40-talls inspirerte cocktails i baren.

Målet er å vise hvordan bevaring av et historisk bygg kan bidra til et inspirerende og bærekraftig foretak, i nåtid, for ettertiden og på flere plan. Ryktet til dette unike stedet skal svirre igjen.

Paviljongen fra 1939 er det første bygget på Gamle Fornebu Hovedflyplass og vil få status som verneverdig eksteriør.

CAFE

Vingesuset går igjennom hele lokalet, fra konseptbølgen i baren, formasjonsbelysningen i taket og gjennom bevaringen av mye av interiøret fra 1939; Søylene, veggpanelet og trappen. Den skrå, nye eikefinerveggen som deler lokalet gir nå rom for bar og god plass til kjøkkenet bak veggen.

RESTAURANT

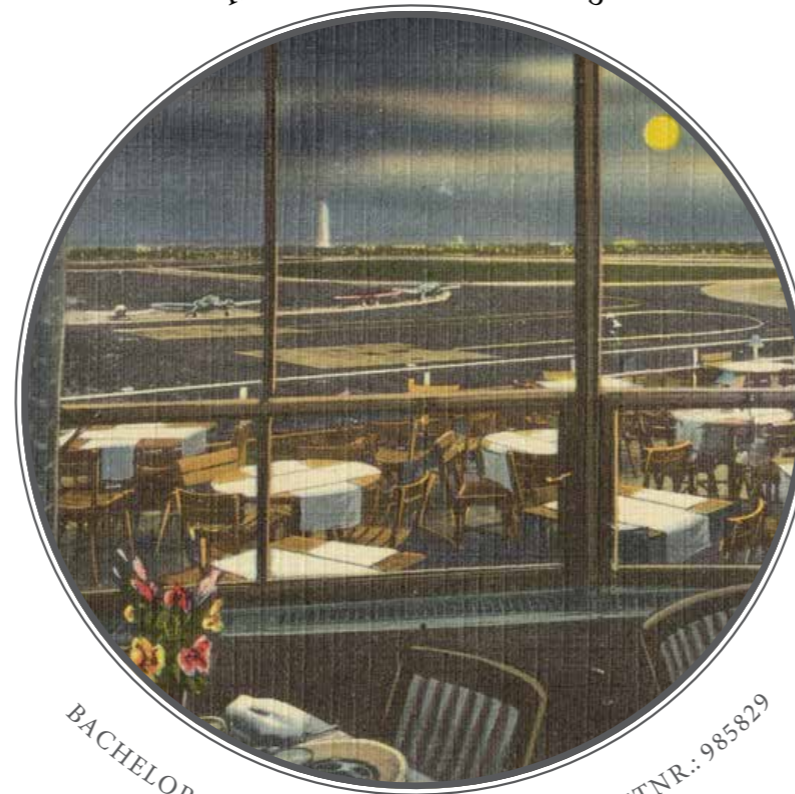
I restauranten draperer konseptbølgen den skrå veggen mot arbeidsstasjonen bak, som gjør at gjestene kan se mot lysformasjonen i paviljongen. Det originale hjertevinduet som binder de to byggene sammen blir med videre i historien. Chambre Separé i restaurantene omslutes av en myk eikefinerbølge.

TOALETTER

Moderne toaletter med sensorstyrte såpedispensere, vann og tørk samt integrerte avfallsdunker som åpnes med et trykk med kneet. Eikebølger gir en organisk kontrast til det blanke høytrikkslaminatet. Klasiske grå gulvfliser som kan ligge i mange år.

HISTORIENS VINGESUS

BACHELOR INTERIØRARKITEKTUR STUDENTNR.: 985829

I N N H O L D

1. Historie
2. Verneverdi
3. Oppgave
4. Målgruppe
5. Konsept
6. Konsepcollage med oppsummering og verdier
7. Moodboard
8. Møbleringsplan 1. etg.
9. Møbleringsplan 2. etg.
10. Café
11. Lysformasjon
12. Karnapp
13. Bar
14. Trapp
15. Toaletter - Café
16. Garderobe - Inngang
17. Tilgjengelighet
18. Restaurant
19. Restaurant - Toaletter
20. Restaurant - Konseptbølge
21. Restaurant - Stemning
22. Chambre Separé
23. Lysformasjon
24. Materialcollage

Vedlagt tekniske tegninger til prosjektet (11 stk.)

HISTORIE

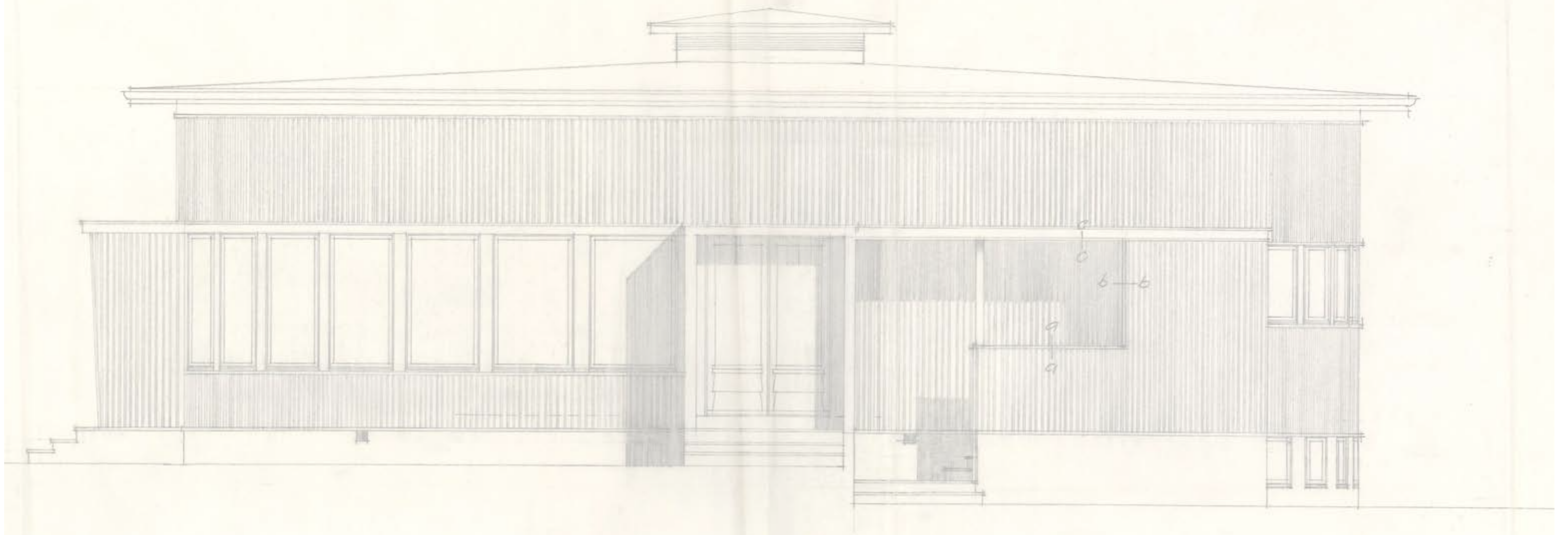

Paviljongen var det første bygget som ble oppført på Gamle Fornebu Lufthavn.

Ved åpningen 1. Juni i 1939 var kun den runde restaurantbygningen oppført og var i bruk som midlertidig terminal og ekspedisjon. Tårnet ved siden av var ferdig reist ved krigens utbrudd 09. april 1940, da tyske fly landet på rullebanen.

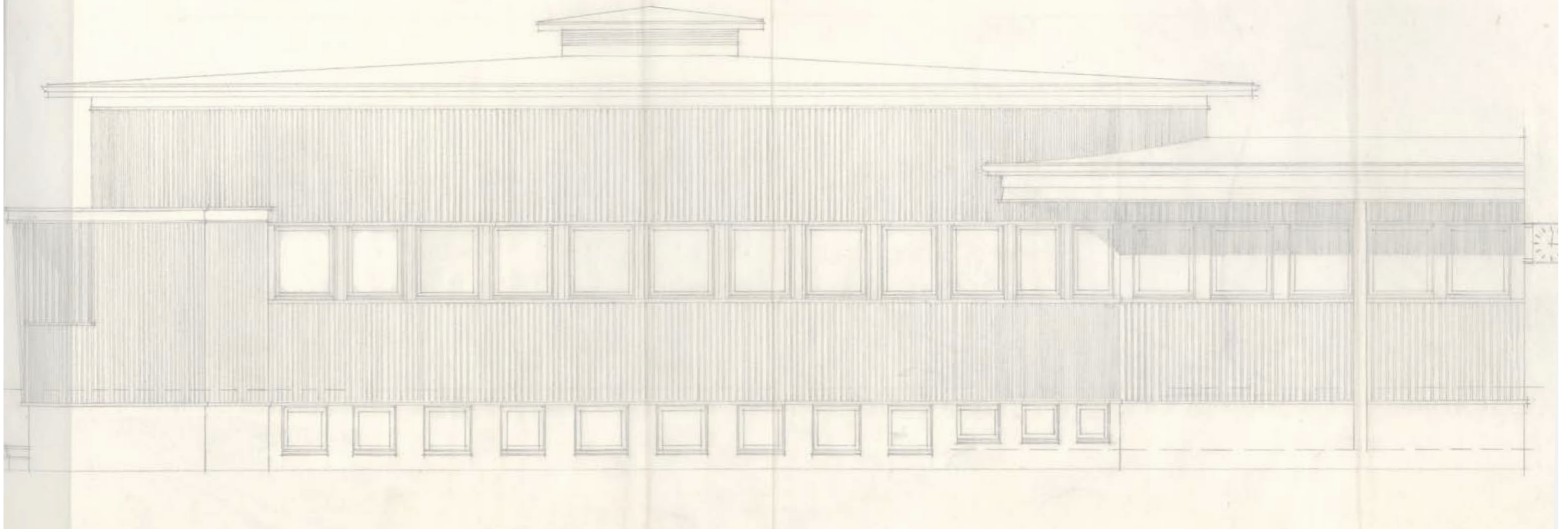
Etter påbygging har bygget også vært benyttet som kantine for de ansatte, og fungerer nå som café.

VERNEVERDI

*Anlegget er unikt i lokal, regional og nasjonal sammenheng
Bygningen er et godt eksempel på norsk modernistisk arkitektur
Paviljongen vil få status som verneverdig eksteriørt*

OPPGAVE

Formålet med oppgaven er å omskape lokalene til et moderne møtested. Konseptet fokuserer derfor på å ivareta arkitekturen og utvalgte interiørelementer med respekt for stedets unike historie – genius loci – og samtidig få det til å fungere som et moderne, inkluderende og bærekraftig prosjekt.

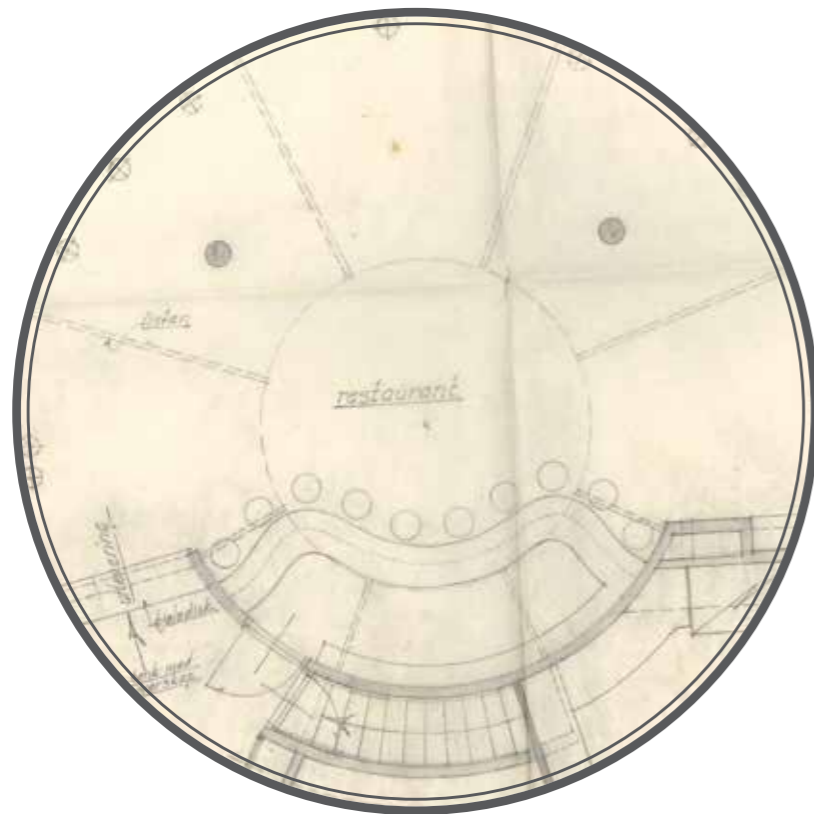
Målet er å vise hvordan bevaring av et historisk bygg kan bidra til et inspirerende og bærekraftig foretak, i nåtid, for ettertiden og på flere plan. Ryktet til dette unike stedet skal svirre igjen.

MÅLGRUPPE

K O N S E P T - H I S T O R I E N S V I N G E S U S

“Historiens Vingesus” er et dansk uttrykk for å uttrykke en sterk følelse av historiens tilstedeværelse, for eksempel ved overværelsen av en historisk begivenhet mens den finner sted, eller tilstedeværelse der en slik hendelse en gang fant sted.

Jeg har forsøkt å gjenskape og bygge videre på flyplassrestauranten på Fornebu sitt raffinerte interiør og sin fordums prakt, slik at gjestene skal kunne gjenoppleve ”fine dining” slik den var på de fineste flyplassrestauranter i før- og etterkrigstiden – og kunne føle litt av “Historiens Vingesus”.

En viktig del ble en gammel tegning jeg fant, hvor arkitekt Odd Nansen i 1939 har tegnet inn en “barbølge” i restauranten. Har ikke senere funnet snitt eller andre spor etter den – mon den noen gang ble bygget?

Bølgen går igjen flere steder i interiøret; i selve bardisken samt den bølgede lysskinnen over, den bølgede lys-formasjon, konseptbølgen på restaurantveggen, bølgen som omslutter Chambre Separé, garderobedisken, bølgen gjennom toalettene nede og de bølgede servantskapene oppe.

Restauranten heter VINGESUS

KONSEPT

Opplevelse

Internasjonal meny

Historisk refleksjon

Historiens VINGESUS

Konseptet peker mot det avsluttede kapittelet for Norges første hovedflyplass og 40-tallets raffinerte flyplassrestaurantener for spennende opplevelser og fin mat. Konseptet skal igjen bringe til live høye forventninger til maten og opplevelsen på den tidligere flyplassrestauranten og samtidig gi rom for å reflekterer over den funksjonalistiske paviljongen og dens unike historie. Det serveres internasjonale gourmet-retter i restauranten, spennende småmat i caféen og 40-talls inspirerte cocktails i baren.

MOODBOARD

Rom for refleksjon

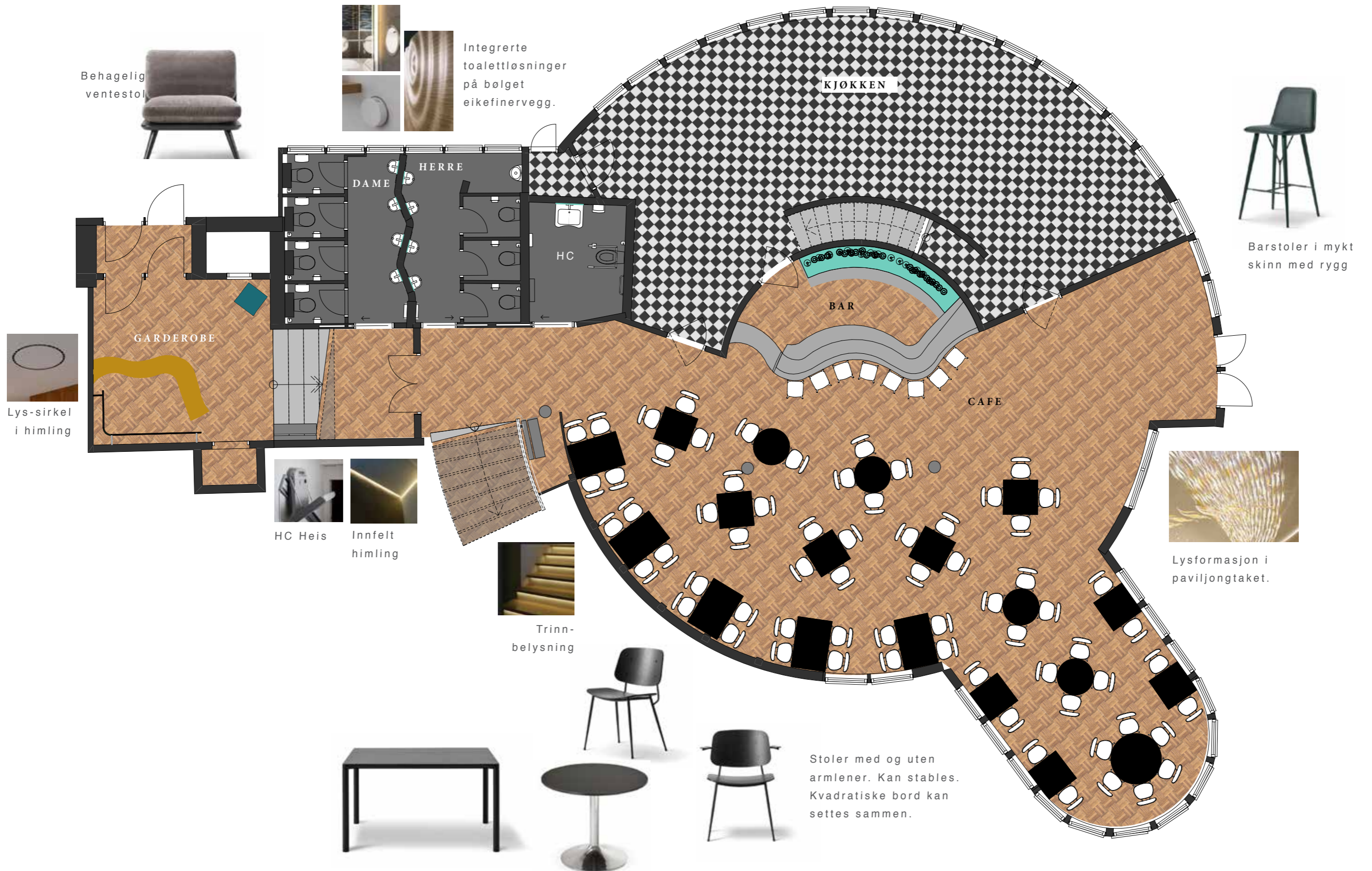
*Dempet
belysning*

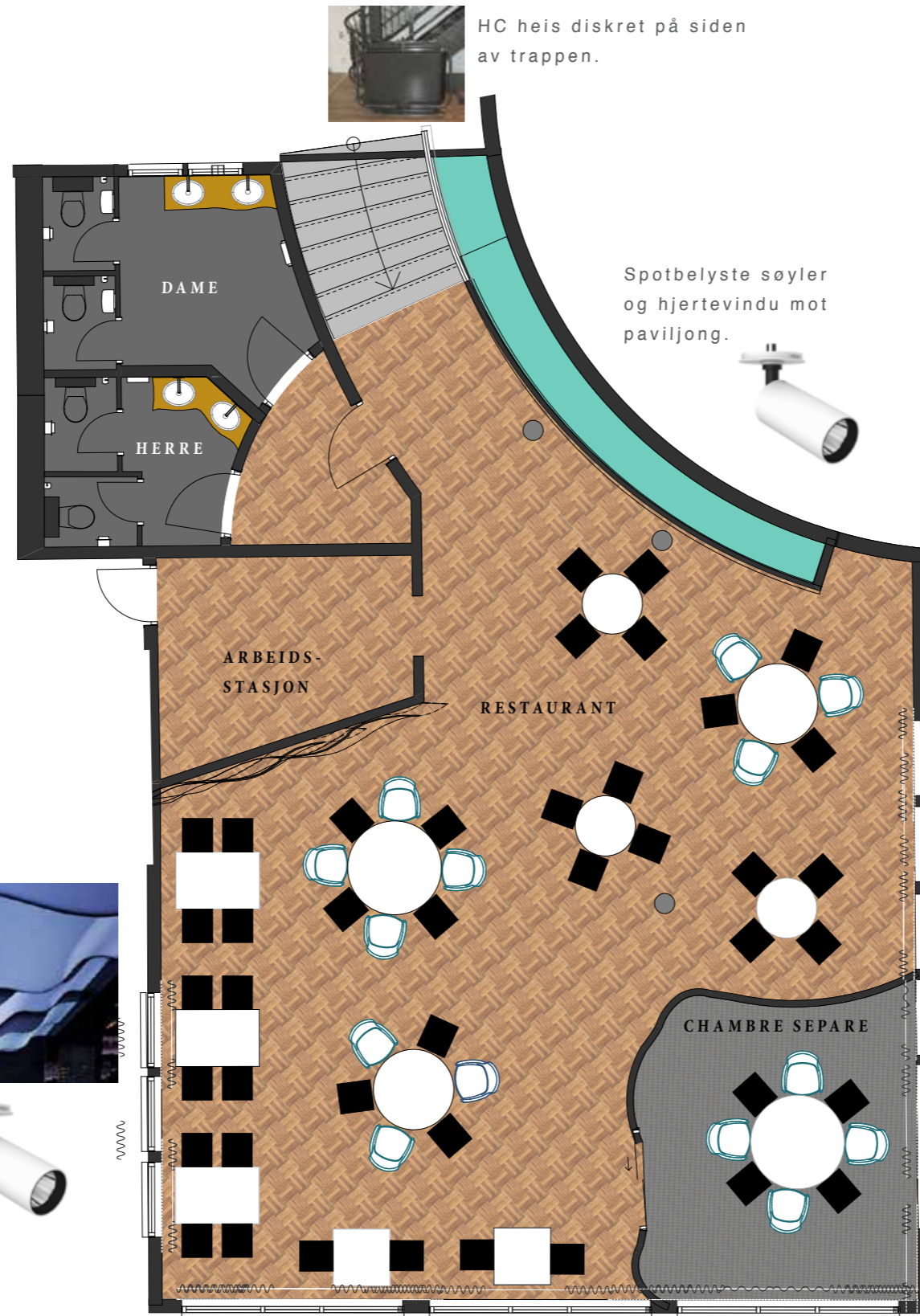
Avslappet eleganse

Møbleringsplan 1. etg

Møbleringsplan 2. etg

Spotbelyste søyler og hjertevindu mot paviljong.

Generell spotbelysning i 1. og 2. etg.

Bordplate i sort linoleum; hvite duker til daglig, kan varieres.

Variasjon av Italienske skinnstoler og polstrede stoler med armlener.

Eksklusive tunge gardiner og florlette stores.

Spot og ledstripebelysning i lag av bølger i eikefiner gir en 3D effekt.

Lysformasjon inne i Schambre Separé.

Bølget eikefinervegg omslutter Schambre Separé. Stillegående skyvedører.

C A F É

Avslappet caféstemning til hverdag og fest. Det meste av det gamle panelet er beholdt. Belysningsformasjonen i taket gir en ekstra dimensjon til lokalet. Hovedsak av kvadratiske bord for fleksibelt antall gjester, - plassert på sirkellinje for flyt.

LYSFORMASJON

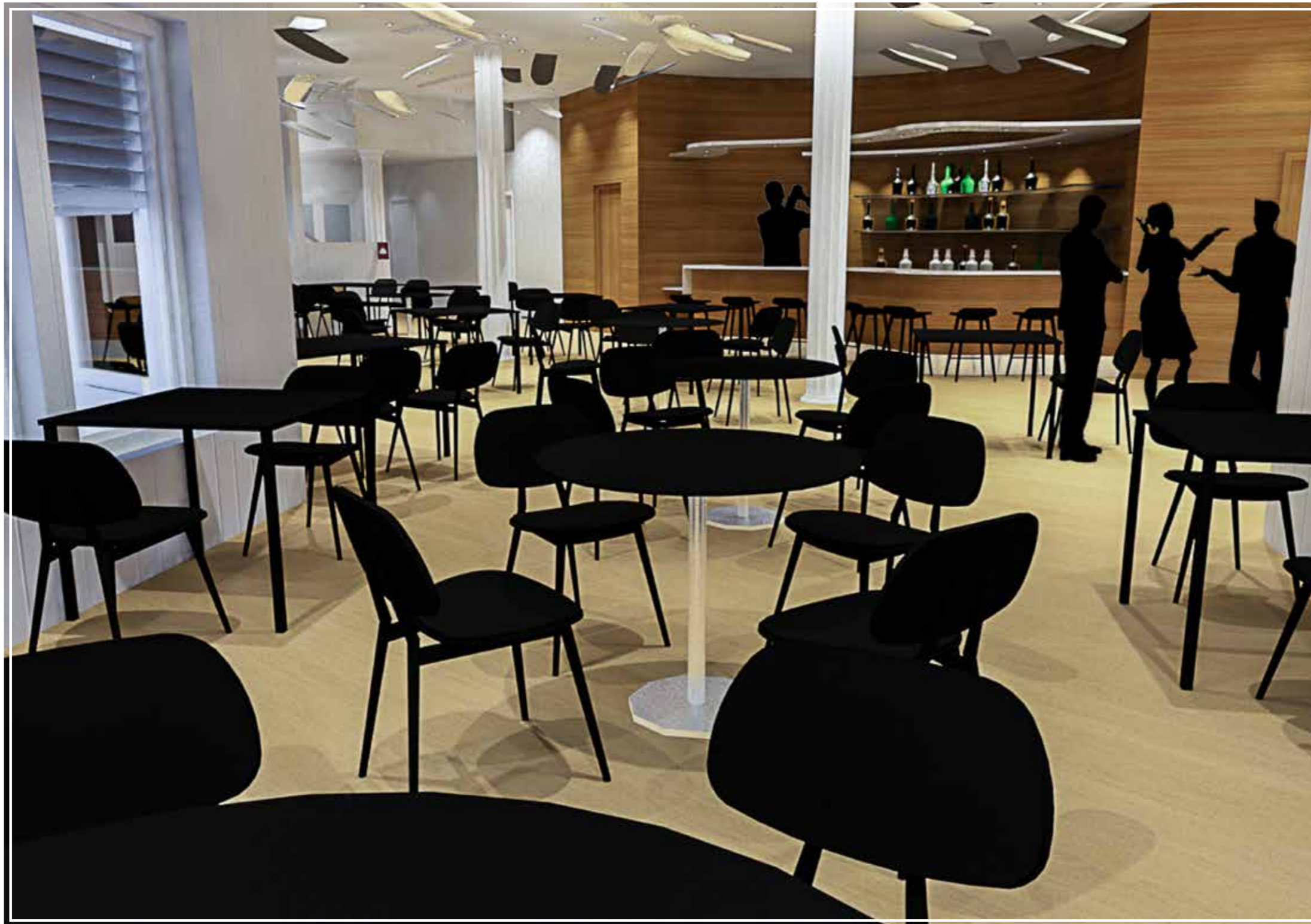
Belysningsformasjonen er et blikkfang og en opplevelse enten du sitter i caféen eller oppe i restauranten.

KARNAPP

Utsikt til baren, - bølgen som går igjen i hele lokalet. Dør fra baren inn til kjøkkenet.

På de vinklede skråveggene på hver side av baren er dørene til kjøkkenet, diskret og utenfor sittingsonene.

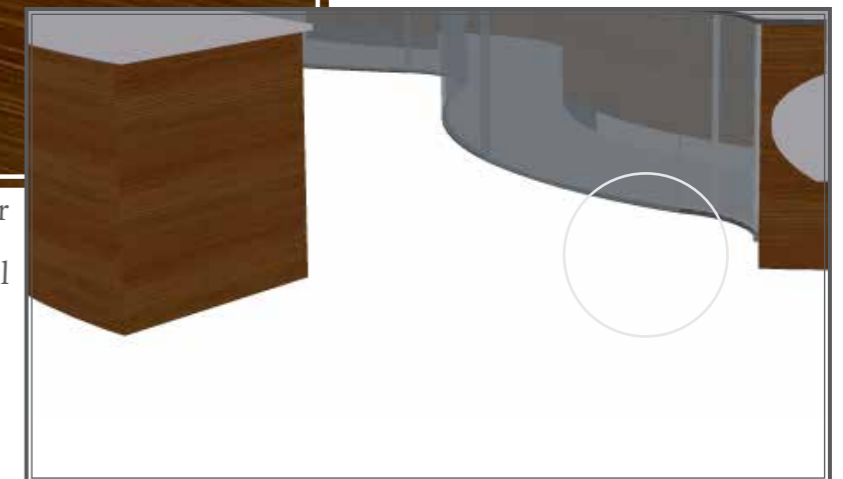

B A R

Spesialdesignet for å nå det meste med et par skritt. Plass til varer og utstyr under disk, bak skyvedører i glass og eikefiner.

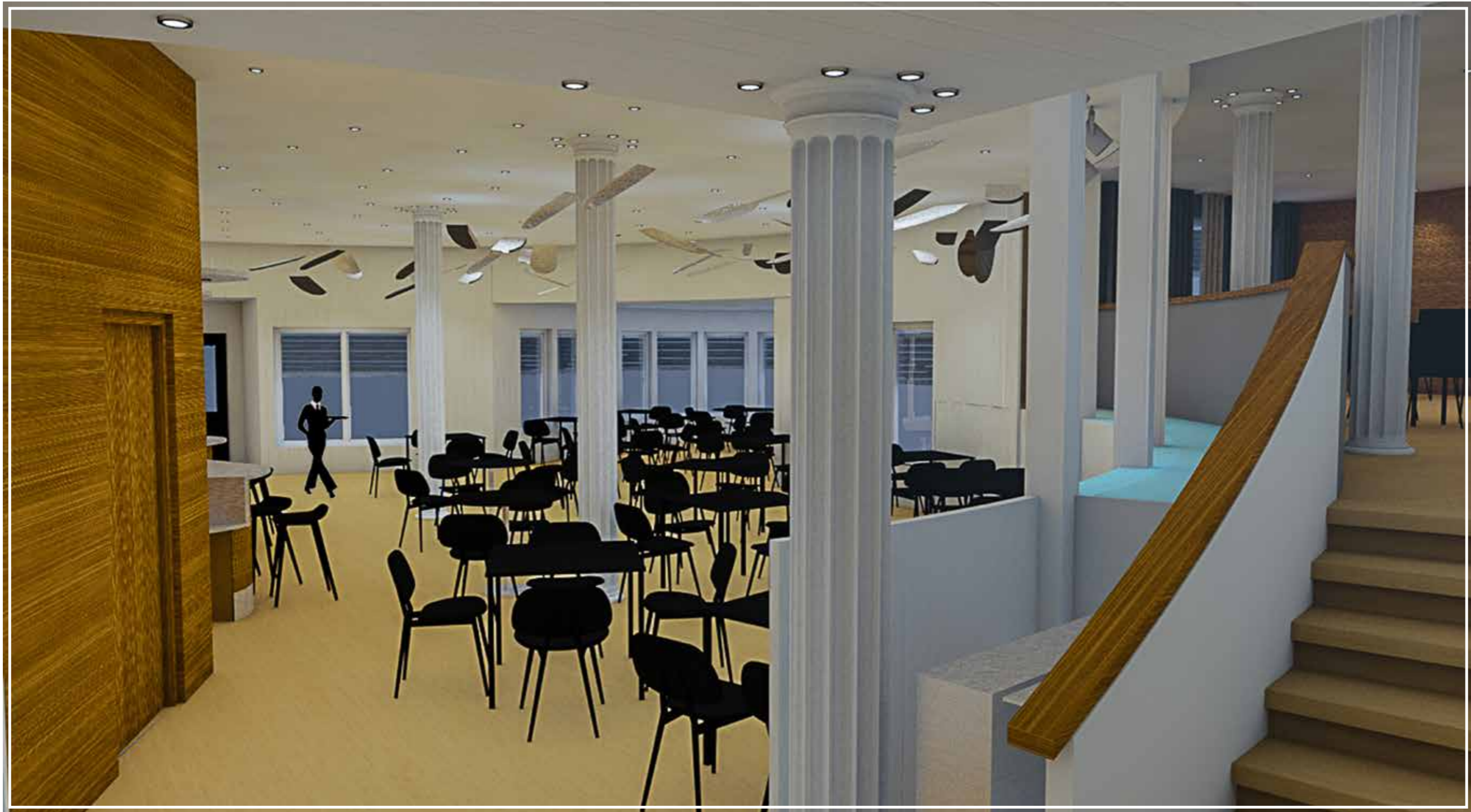
Nedsenket nivå for
rullestol

TRAPP

Trappen er bevart, med ny parkett. Gelenderet og håndløperen som skiller lokalene er pusset og lakket for et nytt liv. På toppen av brystningen nedenfor trappen flyter et "LED-lyshav" som kommer til syne på vei opp trappen.

TOALETTER - CAFÉ

Dame og herre-toalettene nede adskilles av en eikefinervegg som gir hver gjest hver sin bølge å vaske hendene på.

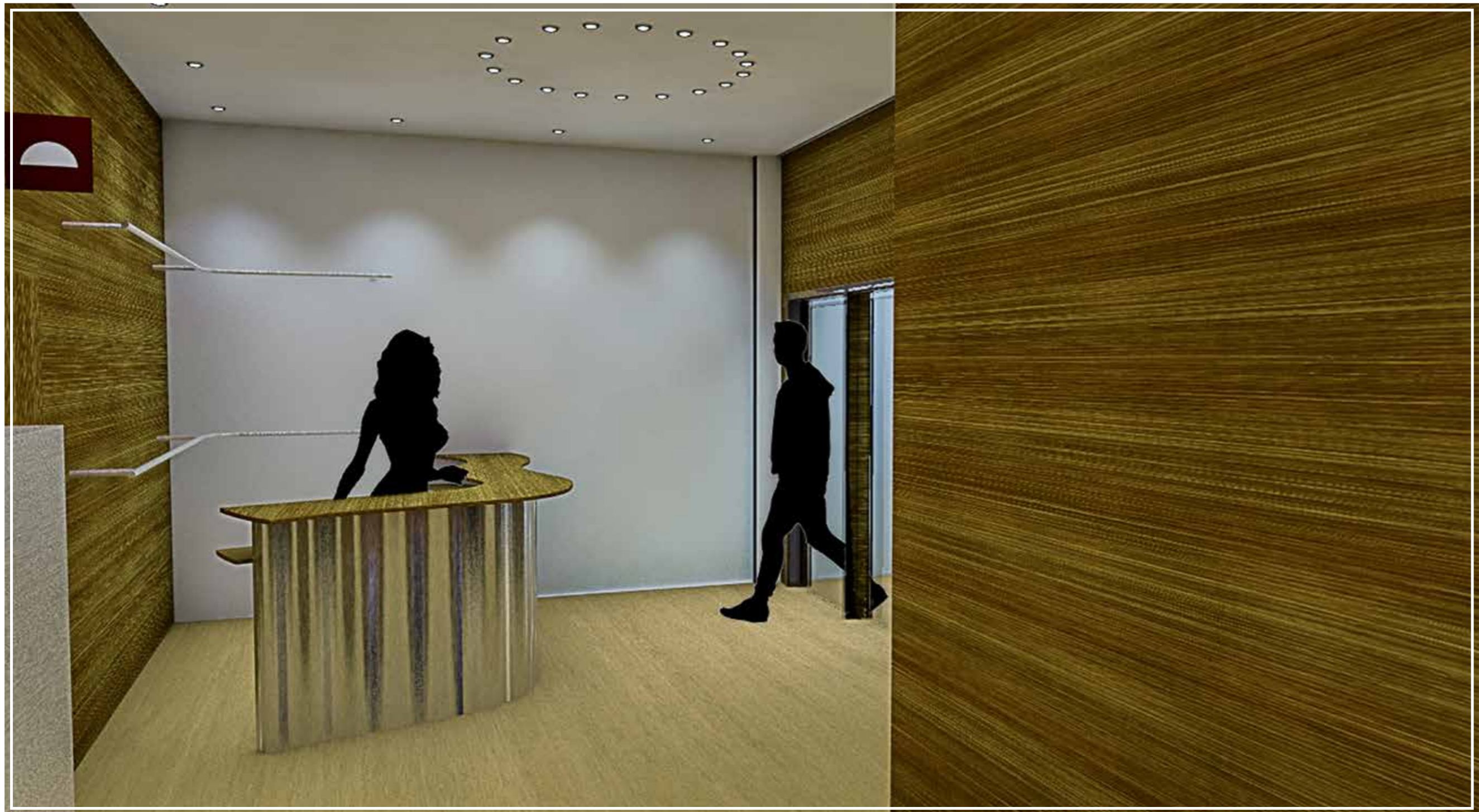
Høytrykkslaminat i kombinasjon med eikefiner for et luftig og samtidig organisk uttrykk.

Klassiske gulvfliser som kan ligge i mange år, platene kan enkelt byttes ved ønske om forandring.

GARDEROBE - INNGANG

“Circle of light”, - Soft architecture i taket for å ta igjen søylene inne i paviljongen.

Eikefinerte vegger gir en varm velkomst og bølgen på garderobedisken speiler bølgen i baren ved den andre inngangen.

TILGJENGELIGHET

Nå er bygget tilgjengelig for alle. Rampe opp trappene ute, HC heis opp til café samt opp i restaurant.

RESTAURANT

Ved trappen ligger toalettene
til restauranten.

Arbeidsstasjonen er diskret plassert
bak den skrå konseptbølge-veggen.
Åpen løsning, - her er det en nødutgang.

Det organiske hjertevinduet fra 1939, som binder de to byggene sammen
er blitt en naturlig del av konseptet og blir med videre i historien.

RESTAURANT - TOALETTER

Moderne toaletter med sensorstyrte såpedispensere, vann og varmluft, samt integrerte avfallsdunker som åpnes med et trykk med kneet.

Spesialdesignede servantskap for maksimal plassutnyttelse. Opplevs som en massiv bølge.

RESTAURANT - KONSEPTBØLGE

Den skrå veggen gjør at gjestene får godt utsyn til belysningskunsten i paviljongen. Konseptbølgen draperer veggen, og belyst med takspot og en LED-stripe bak bølgen gir dette en spennende 3D-effekt.

RESTAURANT - STEMNING

Restauranten har tykk tekstiltapet, tunge gardiner og lette stores, - her er det en stofflig og dempet stemning for de lengre middagene. God plass mellom bordene for servitør og rom for de gode og nære samtalene.

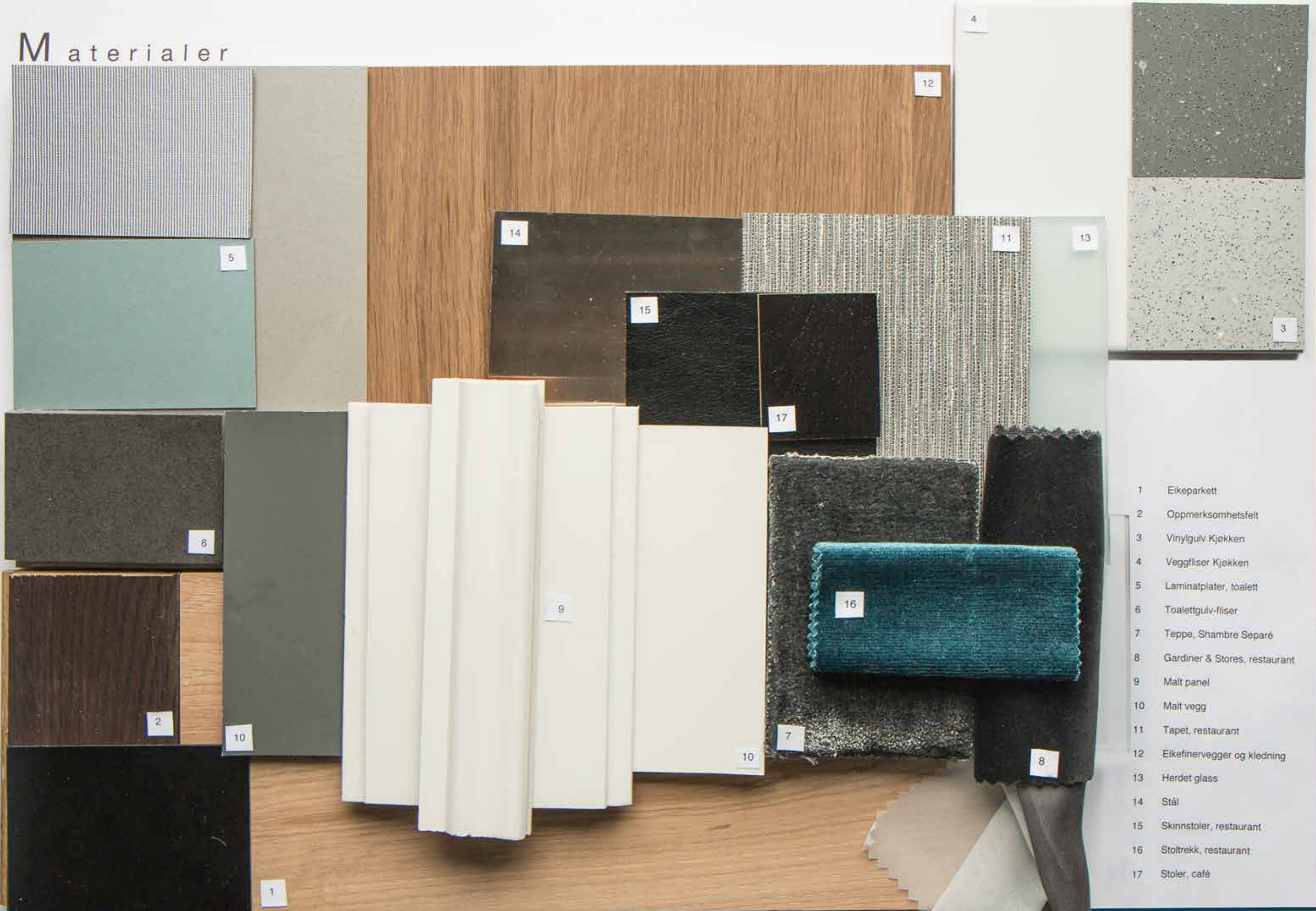

CHAMBRE SEPARÉ

En bølge av eikefiner avslutter Chambre Separé og gjør adskillelsen fra resten av lokalet myk, både fra utsiden og inne i rommet. Belysningformasjonen henger som et kunstverk i rommet.

Materialer

- 1 Eikeparkett
- 2 Oppmerksomhetsfelt
- 3 Vinylgulv Kjøkken
- 4 Veggfliser Kjøkken
- 5 Laminatplater, toalett
- 6 Toalettgulv-fliser
- 7 Teppe, Shambre Separe
- 8 Gardiner & Stores, restaurant
- 9 Malt panel
- 10 Malt vegg
- 11 Tapet, restaurant
- 12 Eikefinervegger og kledning
- 13 Herdet glass
- 14 Stål
- 15 Skinnstoler, restaurant
- 16 Stoltrekk, restaurant
- 17 Stoler, café

TAKK FOR BESØKET!

Teknisk Beskrivelse

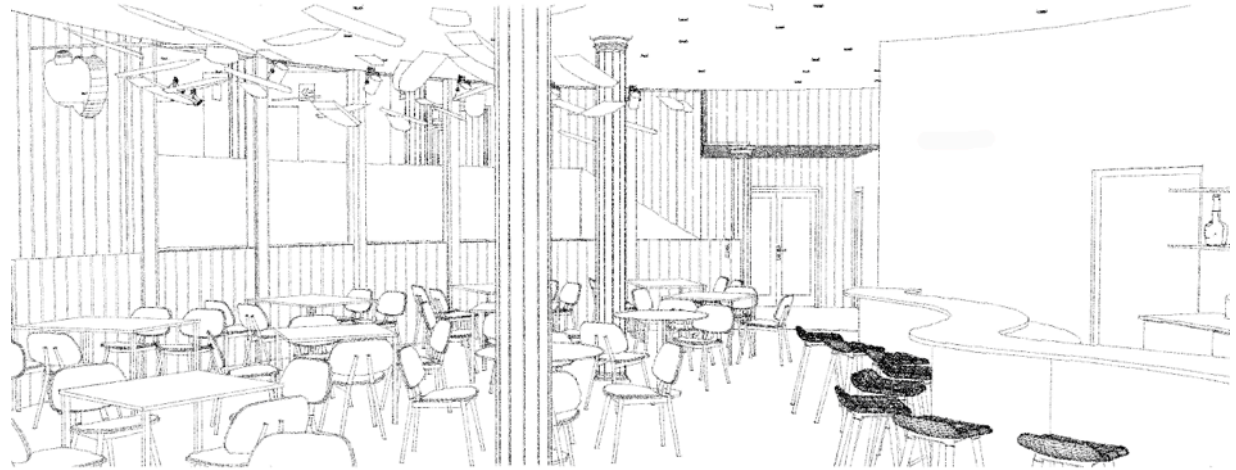
Restaurantkonsept på Fornebu; Bachelor BOP3100

1.0 Revisjonshistorikk: Versjon: 1.0 – 23.05.2017

Beskrivelse: Første utsendelse
Forfatter: Studentnr. 985829

2.0 Distribusjonsliste

Rørlegger
Snekker
Elektriker
Kunde

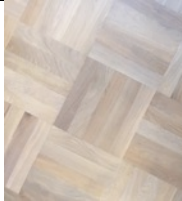
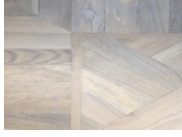

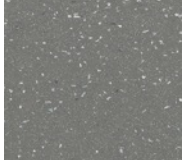

OBS! Alle mål kontrolleres på stedet!

Materialspesifikasjon henviser til valgte overflater og farger i prosjektet.

Spesifikasjonene bør leses sammen med tekniske tegninger og prosjektbeskrivelse.

All emballasje skal fraktes bort etter levering eller montering.

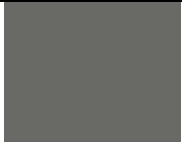

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Område	Produkt	Bilde/ Materiale	Kode	Produktspesifikasjon	Kommentarer/ Bruksområde	Antall / kvm	Leverandør
1. og 2. etg.	Gulv og trapper		GU:01	EIKEPARKETT Massiv Mønsterstav, 16 x70 x 3500mm Farge: Eik Natur Produsent: Hørning DK Mønster: Diagonale kvadrater, 60 x 60cm	Legges på gulv i 1. og 2. etg. Se gulvplan.		Parkettstudio
			GU:02	EIKEPARKETT Farge: Eik Natur Produsent: Hørning DK Mønster: Parallele stave	Legges i trapp i 1. og opp til 2. etg. Se gulvplan..		Parkettstudio
		Innfarging og behandling av parkett	GU: 01 og 02	Ferdig behandlet med hardvoksolje, Osmo 3040 hvit. Innfarging oppmerksomhetsfelt, Osmo Pitch Black	Legges i oppmerksomhets- felt før trapp, sepgulvbaehandling splan.		Parkettstudio
			GU:03	Vinyl: Safestep R11S Produsent: Forbo Farge: Sjakkmønster; <i>Smoke 174032</i> og <i>Elephant</i>	Gulvoverflate kjøkken 1. etg. Kjøkkengulv. Se gulvplan.		Forbo
			GU:03	Vinyl: Safestep R11 Produsent: Forbo Farge: Sjakkmønster; <i>Elephant 174952</i> og <i>Smoke</i>	Gulvoverflate kjøkken 1. etg. Se gulvplan.		Forbo
			GU:04	FLISER; Trend 60 cm x 60 cm Farge: Black Concrete Produsent: Ergon	Gulvoverflate, alle WC Se gulvplan.		Flisekompaniet

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

1. og 2. etg.	Gulv	Fugemasse	GU:04	Mørk grå Epoxyfugemasse	Benytt Nivelerings-system 1,5 mm Alle WC		Flisekompaniet
		Teppe	GU:05	TEPPE, Sima Velvet Materiale: 100% Tencel Produsent: Jacaranda	Vegg til vegg inne i Chambre Separé		Intage
		Gulvlister		Gulvlister, 70 mm, ingen profil. Males med listmaling, NCS 1102-G95Y – Silkematt	Legges i hele lokalet foruten Eikefiner- vegger som skal ha lakkerte eikelister.		H.C. Thauglands Trælansforretning
Område	Produkt	Bilde/ Materiale	Kode	Produktspesifikasjon	Kommentarer/ Bruksområde	Antall / kvm	Leverandør
1. og 2. etg.	Himlinger	Hvite himlinger	MA:01	Maling: Hvit takmaling, silkematt	Males i markert område. Se materialplan for etasjer.		Bestemmes av oppdragsgiver
1. og 2. etg.	Vegger		VK: 01	Eikefinérvegger Produsent: Querkus Farge/behandling: Smoked Arabica 1,5 mm, Brushed type B2. Behandles med hardvoksolje, Osmo 3040 hvit.	Legges i markert område. Se materialplan.		Oslo Finerfabrikk
		Hvit maling	MA:02	Dør/listmaling: hvit silkematt	Males i markert område. Se materialplan.		Bestemmes av oppdragsgiver
			VK:02	FLISER Cecci Bianco 20 x 20 cm Farge: : Hvit	Vegger kjøkken		Flisekompaniet

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

1. og 2. etg.	Vegger	Fugemasse	VK:02	Lys grå	2 mm avstand		Flisekompaniet
			MA:03	Veggmaling for all panel, NCS 1102-G95Y – Silkematt	Males i markert område. Se materialplan.		Bestemmes av oppdragsgiver
			MA:04	Veggmaling for slett vegg NCS 6802-G49Y– Silkematt	Males i markert område. Se materialplan.		Bestemmes av oppdragsgiver
			MA:05	Veggmaling for slett vegg NCS 1102-G95Y – Silkematt	Males i markert område. Se materialplan		Bestemmes av oppdragsgiver
			FI:01	Produkt: Eikefinerkloding - Decoflex; Oak Quartered small Mirror, 3.47 Produkt: Bøybar kryssfiner - FUMA Produsent: Querkus Behandles med hardvoksolje, Osmo 3040 hvit.	For kledning av produsert div. fast interiør og konseptuelle eikefinérbølger.		Oslo Finerfabrikk
			VK:05	Tapet Décor 2614.65 Produsent: Vescom	Legges i markert område. Se materialplan.		Intag
		Speilvegg	VK:06	Speilvegg på toaletter	Monteres i markert område, se materialplan og snitt for toalett for 2. etg. på teknisk plan.		Glassolutions

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

1. og 2. etg.	Vegger		VK:03	Høytrykkslaminat Produsent: Formica Finish: Frosted Jade, F6353 AB PAR	Legges i markert område. Se materialplan.		Formica
			VK:02	Høytrykkslaminat Produsent: Formica Finish: Frosted Dusk, F6350	Legges i markert område. Se materialplan.		Formica
			VK:04	Høytrykkslaminat Produsent: Formica Finish: Woven Aluminium, M 6432	Legges i markert område. Se materialplan.		Formica
				Herdet grønt glass Videre spesifikasjoner fra ingeniør.	Som veggovergang mot vindu på toalett i 1 etg. Se materialplan.		Glassolutions
		Eksisterende håndløper	VK:07	Behandling av håndløper: Pusses ned, oljes og lakkeres Farge: Osmo Pitch Black	Håndløper opp til 2. etg.		Bestemmes av oppdragsgiver
Område	Produkt	Bilde/ Materiale	Kode	Produktspesifikasjon	Kommentarer/ Bruksområde	Antall / kvm	Leverandør
	Fast interiør			Resirkulerte plater i stål	Bardisk inkl. arbeidsbenk i bar og på kjøkken		Astrup AS

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

1. og 2. etg.	Fast Interiør		FI:02	Herdet grønt glass	Se markering på plantegning 2. etg.		Glassolutions
	Fast Interiør			Rullestolheis – RSsp Plattformstørrelse 800mm x 1000mm Kapasitet: Maks 300 kg Produsent: Thyssenkrupp	For rett trapp med sving. Se teknisk plan 1. Etg.		Encasa NV Filial Norge
	Fast Interiør			Rullestolheis - T80 Plattformstørrelse 850mm x 1050mm Kapasitet: Maks 300 kg Produsent: Thyssenkrupp	For rett trapp. Se teknisk plan 1. Etg.		Encasa NV Filial Norge
Område	Produkt	Bilde/ Materiale	Kode	Produktspesifikasjon	Kommentarer/ Bruksområde	Antall / kvm	Leverandør
1. og 2. etg. Løst inventar	Barkrakker			Produsent: Fredericia Furniture Spine Stool – Model 1730 W:45cm, D51 cm, H:98/104cm. Wt: 10,2 kg Materiale/Finish: Oak smoked stained & sort skinn	Barstoler 1. etg	8	A Huseby & Co AS
	Restaurantbord			Easy – round tables H: 72,5 cm, Omkrets: 120 cm H: 72,5 cm, Omkrets: 140 cm Materiale/Finish: Sort laminat & forkrommet stål	Runde bord, 2. etg.	3 4	A Huseby & Co AS

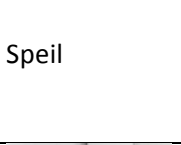

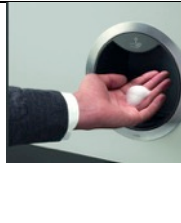

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Løst inventar 1. og 2. etg.	Restaurant og Cafébord		Produsent: Fredericia Furniture Mesa – Model 4618 W: 125 cm, H: 73 cm, L: 85 cm W: 85 cm, H: 73 cm, L: 85 cm Materiale/Finish: Sort linoleum & sortmalt aluminium	Kvadratiske bord, 1. og 2. etg.	8 12	A Huseby & Co AS
	Cafébord		Design: Kokoon Design; Radon Bord sort H: 77 cm, Omkrets: 90 cm H: 77 cm, Omkrets: 125 cm Materiale/finish: Sort melaminbelagt spon og forkrommet stål	Runde bord, 1. etg.	4 1	Uma interiør
	Restaurant- stol		Produsent: Fredericia Furniture Spine Chair – Model 1720 Sh: 46,5 cm Materiale/Finish: Oak smoked stained & sort skinn	Stoler 2. etg.	42	A Huseby & Co AS
	Caféstol 1		Produsent: Fredericia Furniture Søborg Char- Steelframe – Model 3061 Sh:45 cm Polstret sete	Stoler 1. etg	38	A Huseby & Co AS
	Caféstol 2		Produsent: Fredericia Furniture Søborg Armchar- Steelframe – Model 3070 Sh:45 cm Farge: Sort	Stoler 1. etg.	20	A Huseby & Co AS
	Lenestol		Lovena Open AC Stoff: DVLV235272, Boho Velvets Marine / Sanderson Sittehøyde: 55	Stoler 2. etg.	14	Satelliet

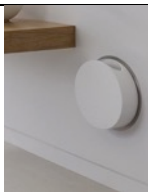
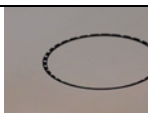
Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Løst inventar 1. og 2. etg.	Hvilestol		Spine Chair – Model 1710 W:80 cm, D: 81 cm, Sh:41cm Materiale/Finish: Sort Ask & Stoff: DVLV235272, Boho Velvets Marine v/ Sanderson Produsent: Fredericia Furniture	Stol, 1. etg. ved garderobe	1	A Huseby & Co AS
	Gardiner	Gardiner	Cuba 2736-11 Produsent: Sacho	2. etg. Tunge gardinger		Intage
	Gardiner	Stores	Solista color 11 Col. 0307 og Col 0310 Produsent: Création Baumann	2. etg. For lett avskjerming mot sollys		Intage
Fast inventar 1. og 2. etg	Servant- skap		Spesialbygges/plassbygges	Se teknisk tegning og skjemattegning. Toaletter 2. Etg. ref. FI:01		Kjelland Thoresen Snekkerverksted as
Fast inventar 1. Og 2. Etg.	Garderobe		Spesialbygges/plassbygges	Se teknisk tegning og prinsippskisse. , ref. FI:01		Kjelland Thoresen Snekkerverksted as
	Garderobe- stang	Stålstang	Diameter 4 cm	Spesialproduseres i stål, tilpasset garderobe etter mål		Astrup AS
	Bar		Spesialbygges/plassbygges	Plassbygges og kles med finer, ref. FI:01		Kjelland Thoresen Snekkerverksted as

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Speil til toalett			Ettermåles og bestilles på mål når inventar på toaletter er klart.	Toaletter, 1 og 2. etg.	11	Glassolutions
Servant			Håndvask – New Filo Hvit porselen B: 320mm, D: 265mm, H:120mm	Toaletter 1. Etg.	8	Design4Home
Servant			Toppmontert servant Fuego 32722E000 B:490mm, D 390mm, H 150mm Finish: Hvit porselen Produsent: Rocca	Monteres på badeskap på toaletter i 2. Etg	4	Megaflis
Servant armatur			Innbygningsarmatur for ferdig innstilt vann. 4321AP; 225mm fast tut 020 sensor VR510 plan med vegg, 60 mm dekroset 001, VR512 Handicapvennlig	Alle toalett, se teknisk plan.	13	Vola
Såpedispenser			Elektronisk med bevegelsessensor - RS10 Diameter: 185 mm, Innbygningsdybde 150mm Finish: Farge 40, Rustfritt stål	Alle toalett, se teknisk plan.	11	Vola
Toalett			Omnia Architectura Compact toalett 370 x 480 mm, vegghengt	Toalett 1. og 2. etg.	11	VVSkkupp.no

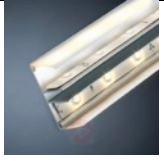
Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Fast inventar 1. og 2. etg.	Toalett HC			Villeroy & Boch O. Novo Vita; D: 700 cm, B: 360 cm Vegghengt, Finish: Hvit	Toalett HC 1. etg.	1	VVSkupp.no
	Betjenings- flate			Betjeningsplate – RS83E Elektronisk med stort og lite nedskyll Utvedig diameter 60mm Finish: Stål	Toalett 1. og 2. etg.		Vola
	Urinal			O. novo Utsugningsurinal Porselen C+ som forenkler rengjøring Varenr. 750200R1	Toalett 1.	1	VVSkupp.no
	Håndtørrer			D iamond – MS.332 Sensorstyrt, tørker på 20 sek. 26 x 15 x 32 cm, Vekt: 2,8 kg.	Alle toalett	6 4	Scheie og Co
Fast inventar 1. og 2. etg.	Søppelbøtte			Innebygget søppelbøtte – RS3 Diameter yterste ring: 380 mm, Dybde: 110mm Finish: Farge 40, Rustfritt stål Produsent: Vola	Toalett 1 og 2. etg.	4	Vola
Område	Produkt	Bilde/ Materiale	Kode	Produktspesifikasjon	Kommentarer/ Bruksområde	Antall / kvm	Leverandør
	Tak- belysning		BA: 09	Circle of light Soft Plate 900mm. Soft Architecture – med 36 LED spotter. 1300 x 1300 mm	Lyssystemet innfelles i himling. Se belysningsplan.		FLOS

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

Belysning 1. og 2.etg.	Konseptvegg- belysning		BA: 05	LED stripe Varmt hvitt lys	I taket i bakkant av konseptbølge. Se belysningsplan.	FLOS
	Generell belysning		BA: 01	Downlight, Easy Kap 80 Finish: Hvit Design: Flos Architectural	Innfelt i nedsenket himling for generell belysning. Se belysningsplan.	FLOS
	Søyle- belysning		BA: 08	Downlight, Easy Kap 80 Finish: Hvit Design: Flos Architectural Architectural	Innfelt som krans rundt søyler. Se belysningsplan.	FLOS
	Bar- belysning		BA: 04	Downlight, Easy Kap 80 Finish: Aluminium Design: Flos Architectural	Innfelt i stålbølge over bar. Se belysningsplan.	FLOS
Belysning 1. og 2. etg.	Konseptvegg- belysning		BA: 02	UT – Spot med Honey cube raster.	Montert i himling. Se belysningsplan.	FLOS
	Lysformasjo n/ Kunst		BA: 08	Belysningskunst Utarbeides I egnet materiale, - skal se ut som abstrakte stålvinger fra et fly	I taket i paviljongen og inne i Chambre Separé, Se belysningsplan.	Utarbeides i samarbeid med belysningskunstner
	Vegg- belysning		BA: 03	Moonline lys stripe-armatur	LED moduler innfelt i Moonline system i himling. Se belysningsplan.	FLOS

Teknisk beskrivelse av rom - 1 og 2. etg.

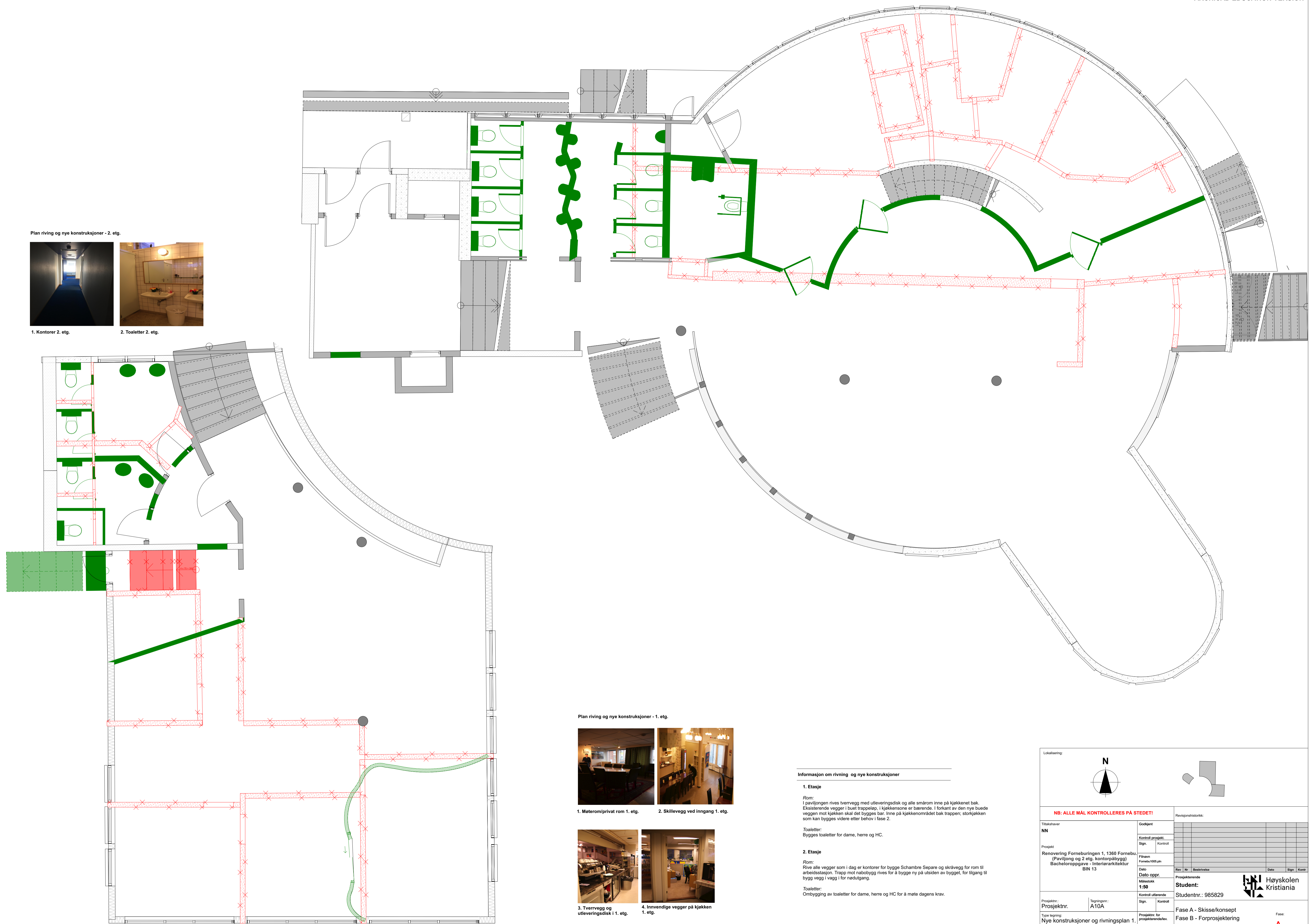
Trappetrinn- belysning		BA: 10	LED stripe Varmt hvitt lys	Under kant på hvert trappetrinn opp til Mezzanin		FLOS
---------------------------	---	---------------	-------------------------------	--	--	------

Plan riving og nye konstruksjoner - 2. etg.

1. Kontorer 2. etg.

2. Toaletter 2. etg.

Plan riving og nye konstruksjoner - 1. etg.

1. Meterom/privat rom 1. etg.

2. Skillevegg ved inngang 1. etg.

3. Tverrvegg og utleveringsdisk i 1. etg.

4. Innvendige vegger på kjøkken 1. etg.

Informasjon om riving og nye konstruksjoner

1. Etasje

Rom:
I paviljongen rives tverrvegg med utleveringsdisk og alle smårom inne på kjøkkenet bak. Eksisterende vegger i buet trappeløp, i kjøkkensone er bærende. I forkant av den nye buede vegg mot kjøkken skal det bygges bar. Inne på kjøkkenområdet bak trappen, storkjøkken som kan bygges videre etter behov i fase 2.

Toaletter:
Bygges toaletter for dame, herre og HC.

2. Etasje

Rom:
Rive alle vegger som i dag er kontorer for bygge Schambre Separe og skråvegg for rom til arbeidstasjon. Trapp mot nabobygget rives for å bygge ny på utsiden av bygget, for tilgang til bygg vegg i vegg i for nedgang.

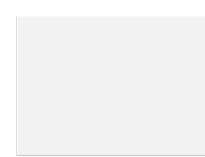

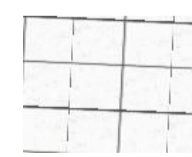
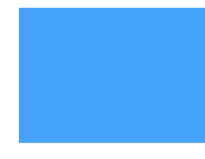

Toaletter:
Ombygging av toaletter for dame, herre og HC for å møte dagens krav.

Lokalisering:																												
<p>NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDETI</p>		Revisjonshistorikk:																										
Tiltakshaver NN	Godkjent Kontrollert prosjekt: Sign. Kontroll	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rev. Nr.</th> <th>Beskrivelse</th> <th>Dato</th> <th>Sign.</th> <th>Kontroll</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>		Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontroll																				
Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontroll																								
Prosjekt Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2. etg. kontorsåbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13	Fånavn Fornebu1000.pjn	Prosjekterende Student: Studentnr.: 985829																										
Dato Dato oppr. Målestokk 1:50	Tegningsnr.: A10A	Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering																										
Prosjektør: Nye konstruksjoner og rivningsplan 1. og 2. etg	Prosjektør, for prosjekterende/lev.	Fase A																										

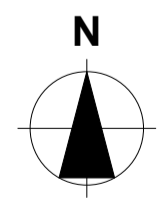
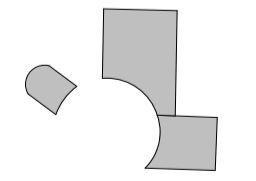

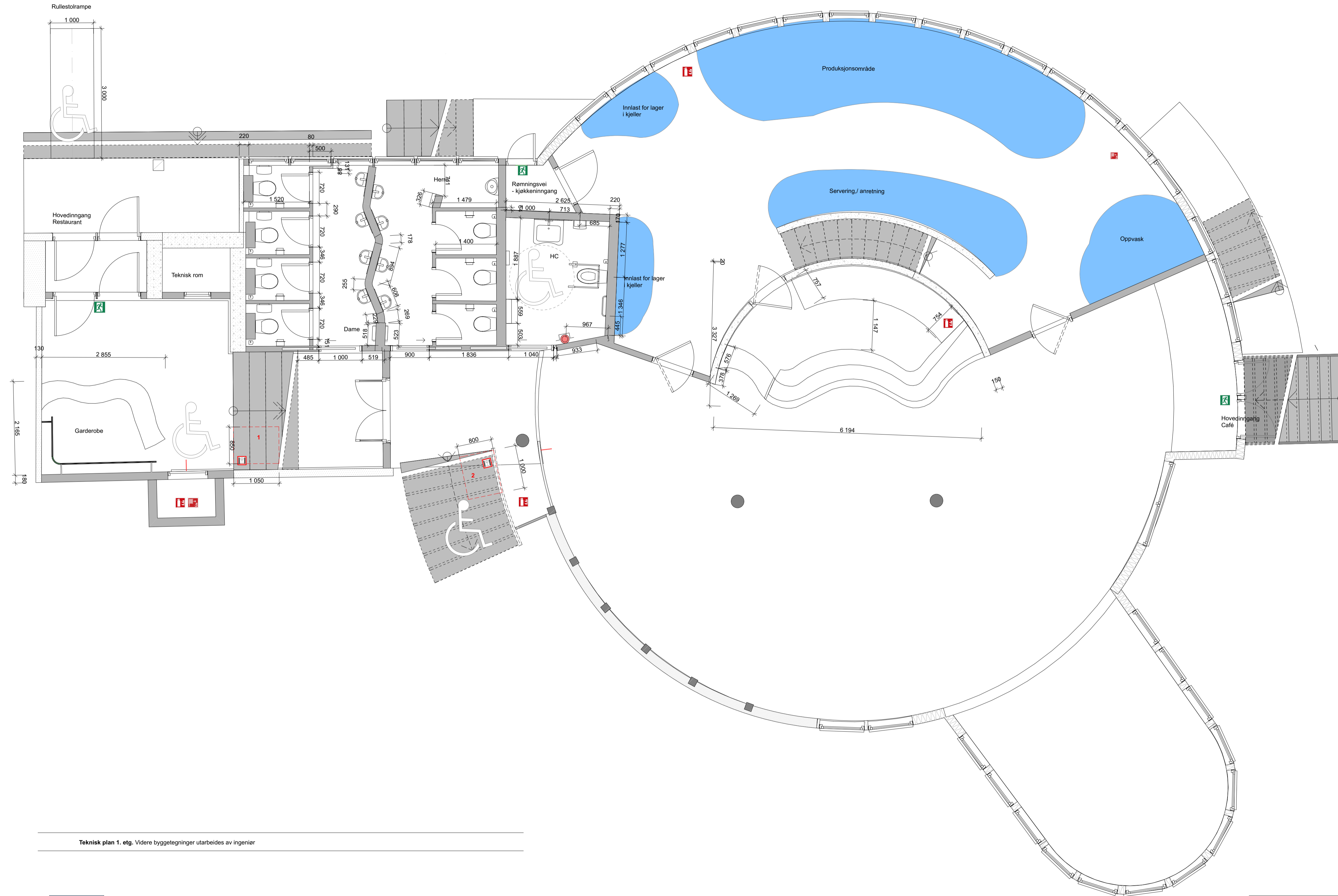

Gulvbehandlingsplan:

- GU: 01 - Parkett
- GU: 02 - Parkett i trapp
- GU: 03 - Vinyl
- GU: 04 - Fliser
- GU: 05 - Teppe
- Mørkere parkett for oppmerksomhetsfelt

Kontrastmerking i trapp med mørkere innfarging av parkettstaver på tvers for trinn. Detaljeres sammen med gulvlegger og interiørarkitekt. Ingen videre markering da møblering og god belysning skaper naturlige ledeliner.

Lokalisering:		 																															
NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDETI!																																	
Tittel: NN Prosjekt: Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2 etg. kontorsbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13	Godkjent: Kontrollert prosjekt: Sign. Kontroll:	Revisjonshistorikk: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Rev. Nr.</th> <th>Beskrivelse</th> <th>Dato</th> <th>Sign.</th> <th>Kontr.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>		Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontr.																									
Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontr.																													
Prosjektør: Tegningsnr.: A24-301 Type tegning: Gulvplan 1. og 2. Etasje	Dato oppr.: 1:50 Målestokk: 1:50 Kontroll utførende: Sign. Kontroll:	Prosjektør: Student: 985829	Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering Fase: A																														

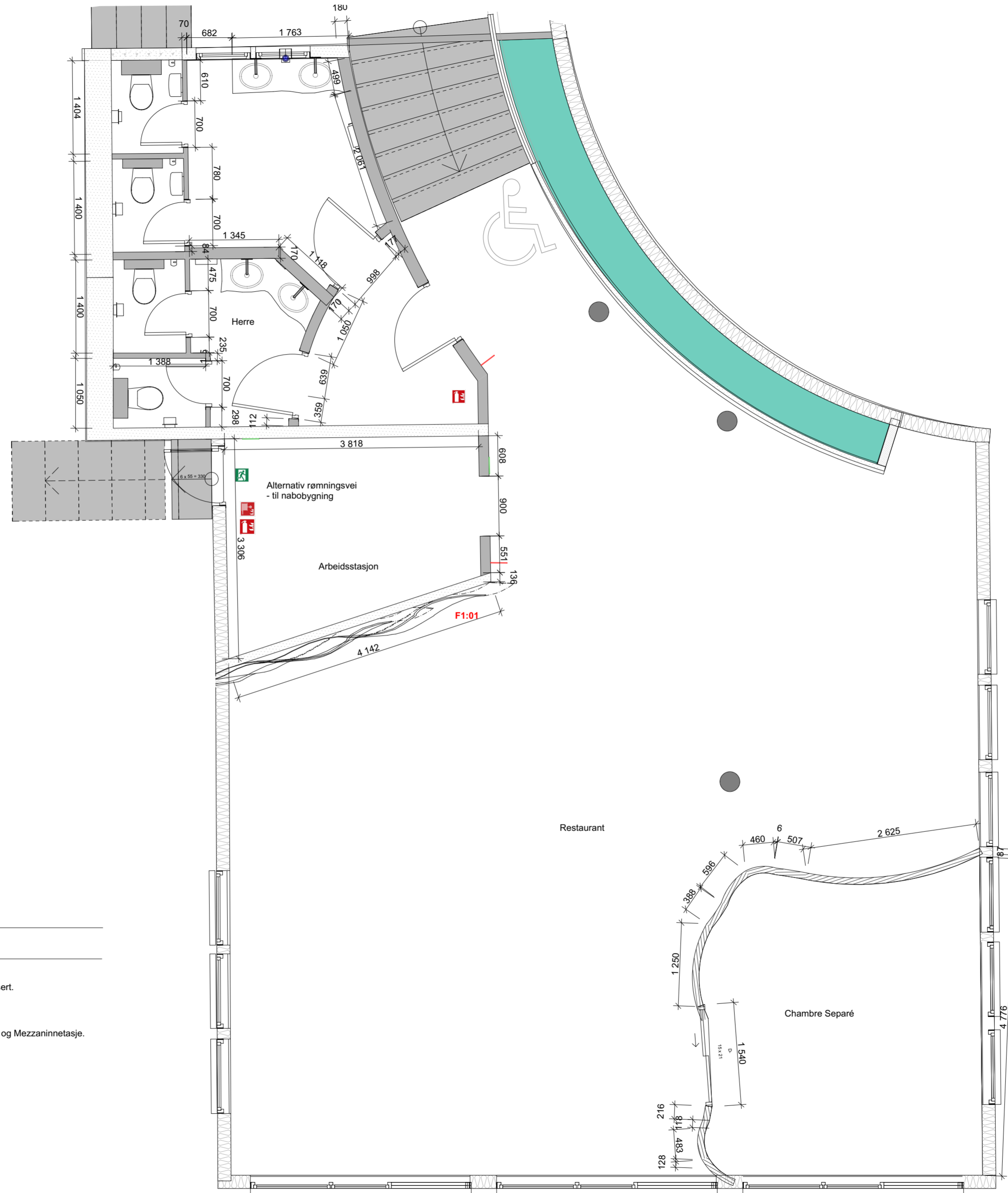
Teknisk plan 1. etg. Videre byggelegninger utarbeides av ingeniør

- Kjøkkensoner
- Rullestolheis - RSep, for rett trapp
- Rullestolheis - T80, for trapp med sving
- Nye dører, NB: lommer for skyvedører
- Knapp for åpning av skyvedør
- Innebygget søppelbette
- Innebygget såpedispenser

Lokalisering:

NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDET!

<p>Tråkkahaver NN</p> <p>Prosjekt Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2. etg. kontorsbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13</p> <p>Prosjektør: Tegningsnr.: A22-101</p> <p>Type tegning: Plan 1. Etasje</p>	<p>Godkjent</p> <p>Kontrollert prosjekt: Sign. Kontroll</p> <p>Fåvann Fornebu1000.pjn</p> <p>Dato Dato oppr. Målestokk 1:50</p> <p>Kontroll utferende Sign. Kontroll</p>	<p>Revisjonshistorikk:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Rev. Nr.</th> <th>Beskrivelse</th> <th>Dato</th> <th>Sign.</th> <th>Kontroll</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table> <p>Prosjektleder Student: 985829</p> <p>Høgskolen Kristiania</p> <p>Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering</p> <p style="text-align: right;">Fase A</p>	Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontroll																									
Rev. Nr.	Beskrivelse	Dato	Sign.	Kontroll																												

Teknisk plan 2. etg. Videre byggetegninger utarbeides av ingeniør

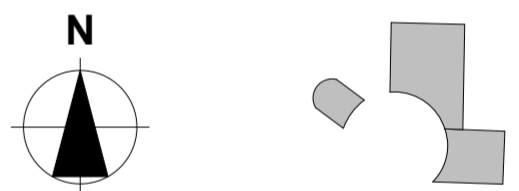
FI:01 Finerbølger monteres i samarbeide med designer og møbelsnekker når ferdig produsert.

FI:02 Hertet glass Legges i lysboks mellomrom mellom buet brystningsvegg i 1. Etg. og Mezzaninnetasje.

 Innebygget søppelbøtte

 Innebygget såpedispenser

Lokalisering:

Revisjonshistorikk:

Rev	Nr	Beskrivelse	Dato	Sign	Kontr

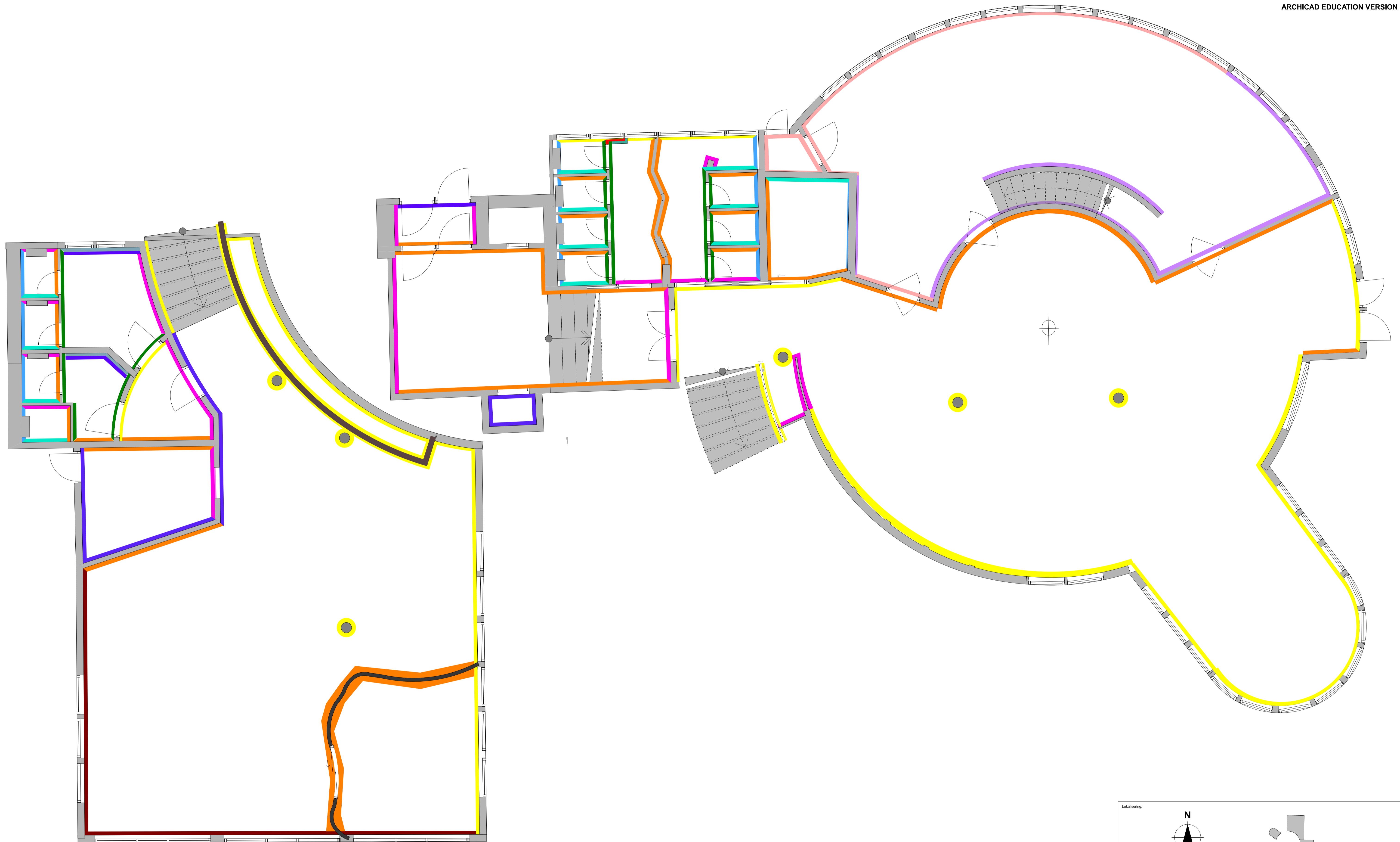
Prosjekterende:
Student:
 Studentnr.: 985829

Fase A - Skisse/konsept
 Fase B - Forprosjektering
 Fase C - Prosjektering
 Fase D- Sluttprosjektering

Fase:
A

NB: ALLE MÅL KONTROLLERES PÅ STEDET!

Tiltakshaver NN	Godkjent
Prosjekt Renovering Forneburingen 1, 1360 Fornebu. (Paviljong og 2 etg. kontorbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13	Kontroll prosjekt. Sign. Kontroll
	Filnavn Fornebu1005.pln
Dato oppr.	Dato
Målestokk 1:50	Kontroll utførende Sign. Kontroll
Prosjektnr.: Projektnr.	Tegningsnr.: A22-102
Type tegning: Plan 2. Etasje	Prosjektnr. for prosjekterende/lev.

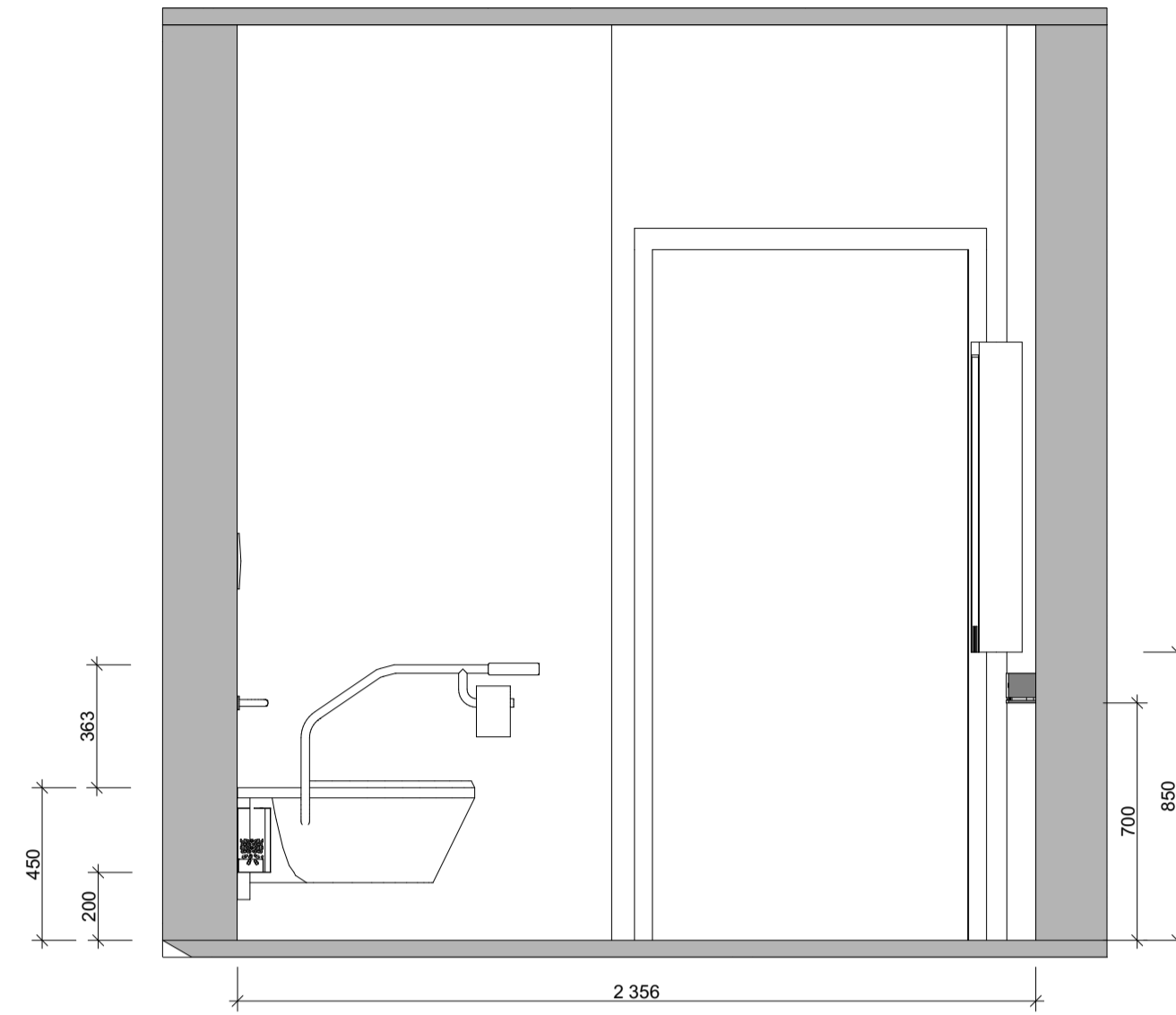

Veggoverflater 1. etg.:

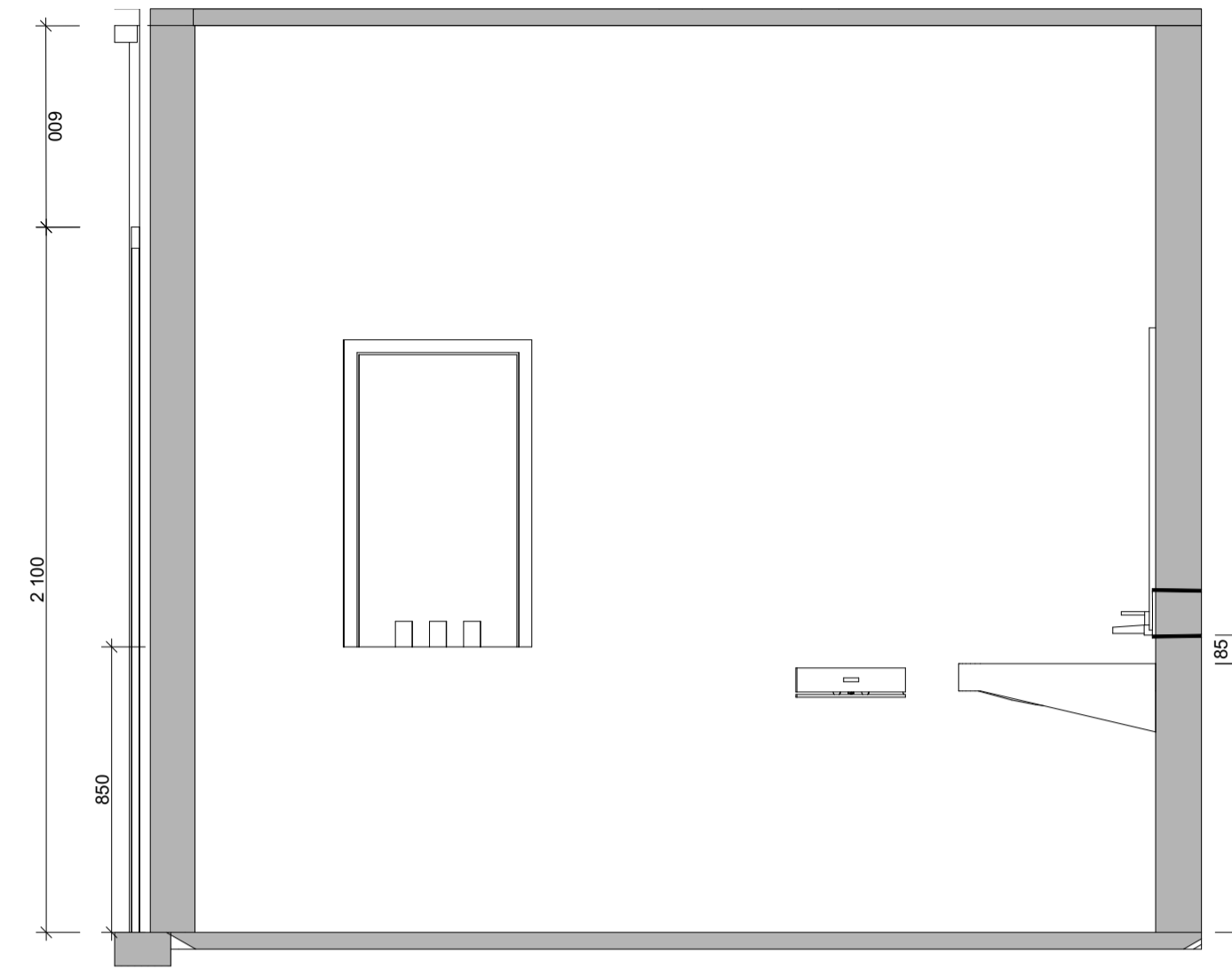
 VK-01 Ekkefner - Oak Smoked Arabica MA-03 Malt eksisterende panel - NCS 1102-G95Y MA-05 Slett malt vegg - NCS 102-G95Y, Silkematt VK-02 Laminatplater - Frosted Dusik F6350	 VK-03 Laminatplater, inkludert Tetti kasse for sistene. - Frosted Jade F6353 VK-04 Laminatplater - Woven Aluminium M6432 FL-01 Flis Cesi Bianco str. 15 x 15 MA-02 Slett malt vegg - Hvit dør/låstmaling, Silkematt	 Glass for overgang til vindu - herdet, transparent grant MA-04 Slett malt vegg - NCS 6802-G49Y, Silkematt VK-05 Tapetsert vegg - Decor 2614.65	 VK-06 Speil på vegg VK-07 Håndleper

									
NB: ALLE MÅL KONTROLLERES PÅ STEDETI									
<p>Tilakshaver NN</p> <p>Prosjekt Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2 etg. kontorsbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13</p>	<p>Godkjent</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Sign.</td> <td style="width: 50%;">Kontroll</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <p>Fånavn Fornebu1000.pjn</p> <p>Dato Dato oppr. Målestokk 1:50</p> <p>Kontroll utførende</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Sign.</td> <td style="width: 50%;">Kontroll</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	Sign.	Kontroll			Sign.	Kontroll		
Sign.	Kontroll								
Sign.	Kontroll								
<p>Prosjektnr. A22-105A</p> <p>Type tegning Materialplan - Overflater 1. og 2. etg.</p>	<p>Prosjekterende Student: Studentnr.: 985829</p> <p>Prosjekt for prosjekterende/lev.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Fase A - Skisse/konsept</td> <td style="width: 50%;">Fase</td> </tr> <tr> <td>Fase B - Forprosjektering</td> <td style="text-align: center;">A</td> </tr> <tr> <td>Fase C - Prosjektering</td> <td> </td> </tr> <tr> <td>Fase D - Sluttprosjektering</td> <td> </td> </tr> </table>	Fase A - Skisse/konsept	Fase	Fase B - Forprosjektering	A	Fase C - Prosjektering		Fase D - Sluttprosjektering	
Fase A - Skisse/konsept	Fase								
Fase B - Forprosjektering	A								
Fase C - Prosjektering									
Fase D - Sluttprosjektering									

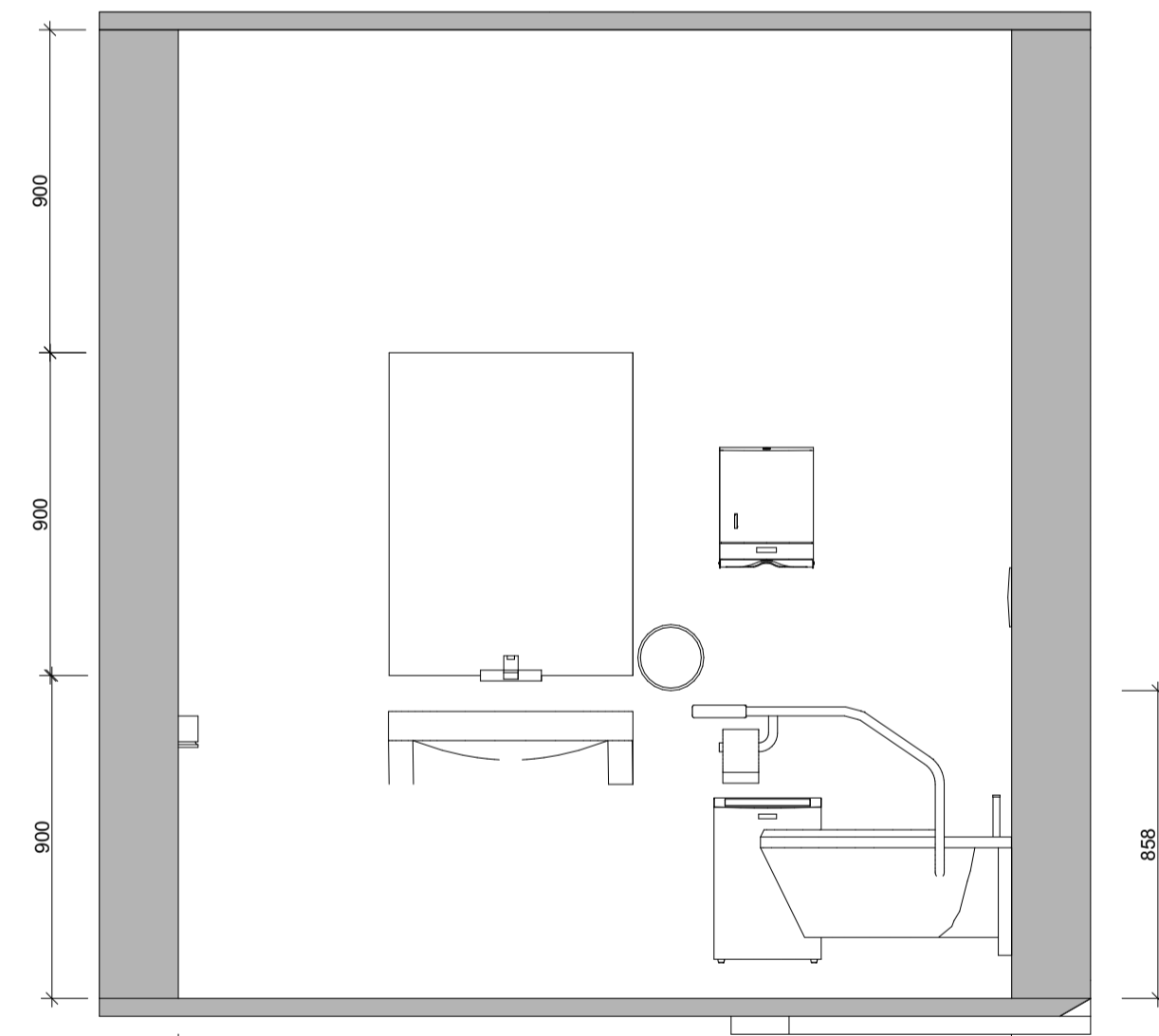

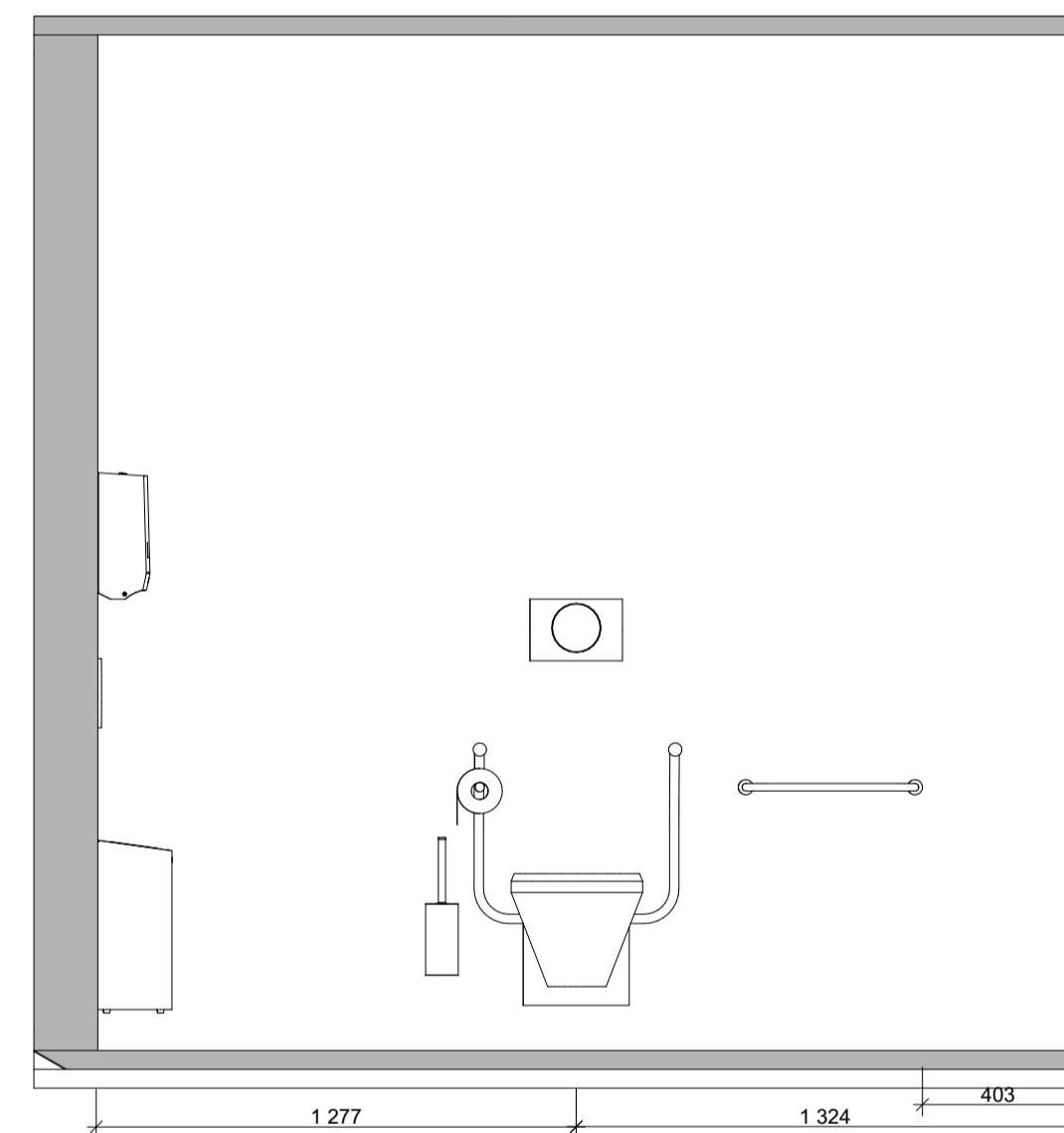
B:B

D:D

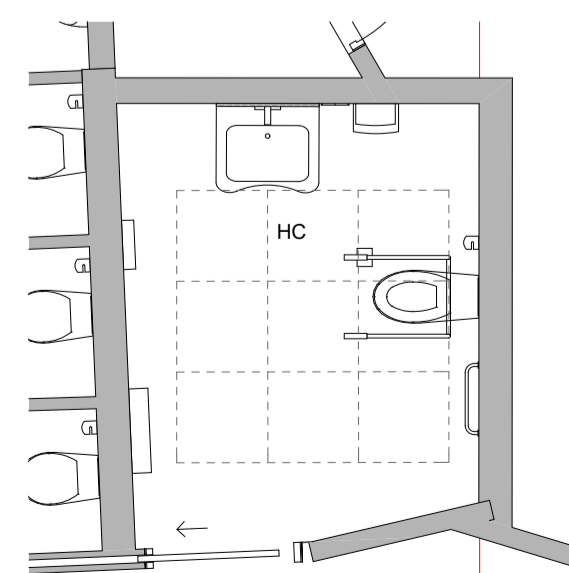

A:A

C:C

HC toalett 1. etg.:

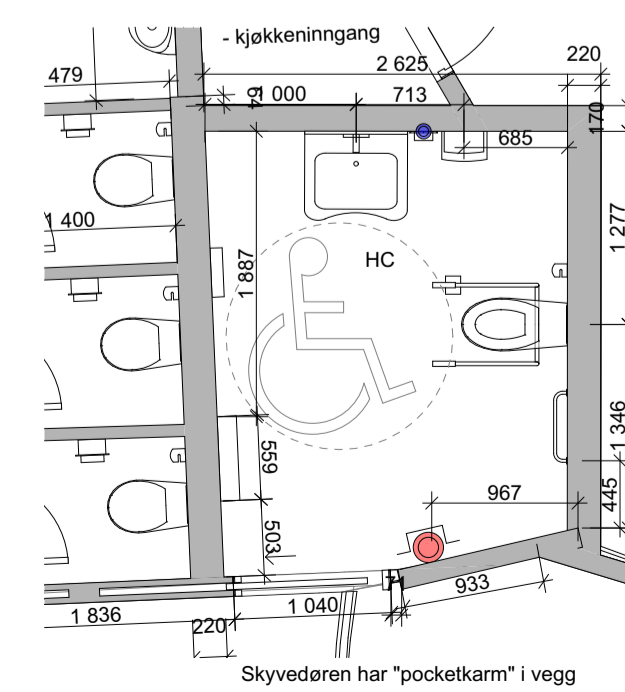
Flis-skjema

- Legg flisene ut fra "Midtlinjeprinsippet"
- Se flisretning på flis-skjema over
- Diffusor (ligningsfliser), ikke mindre enn 1/2 flis som ende. Settes på minst mulig synlige steder
- Legges med Nivelleringsystem for fliser, 1,5 mm
- Fugemasse: mørk grå Epoxy fugemasse
- 3 mm spalte til elastisk overgangsluge mellom gulv og vegg
- Kontakt Rune Viken ved Flisekompaniet ved spørsmål

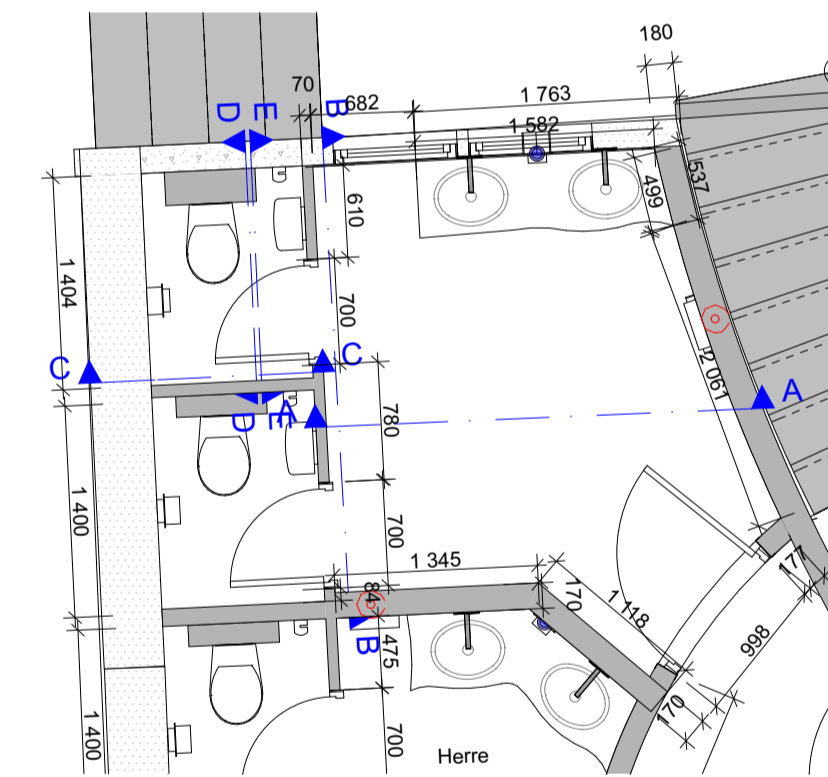
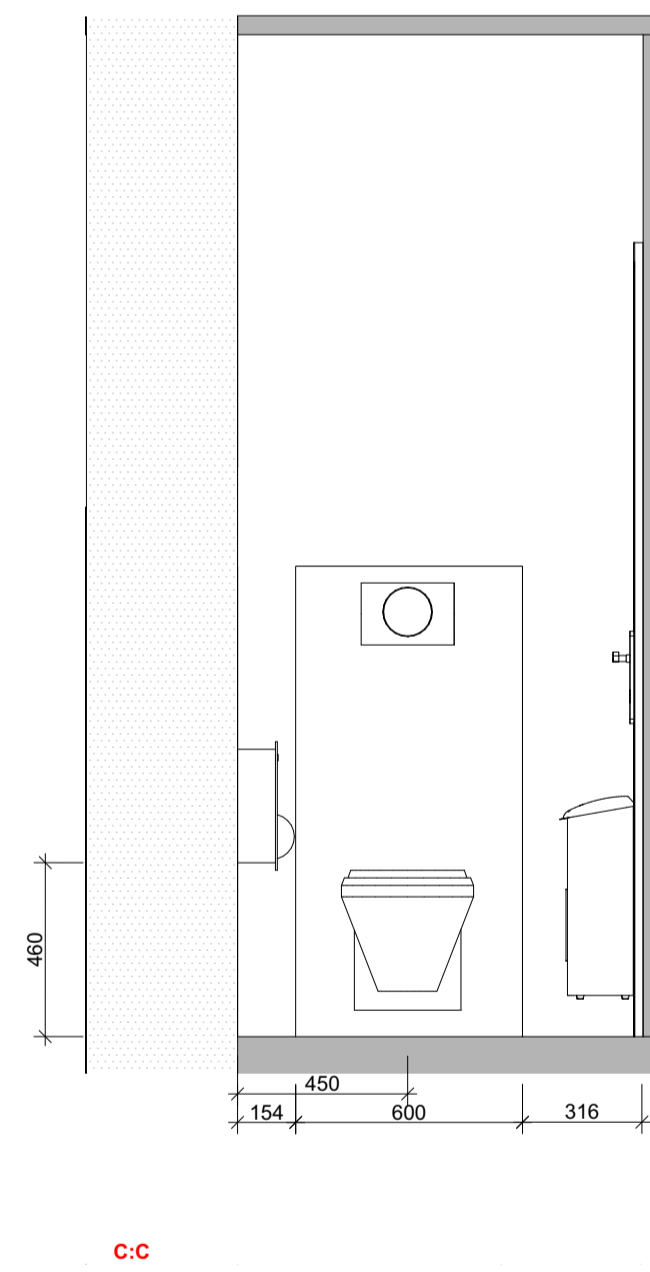
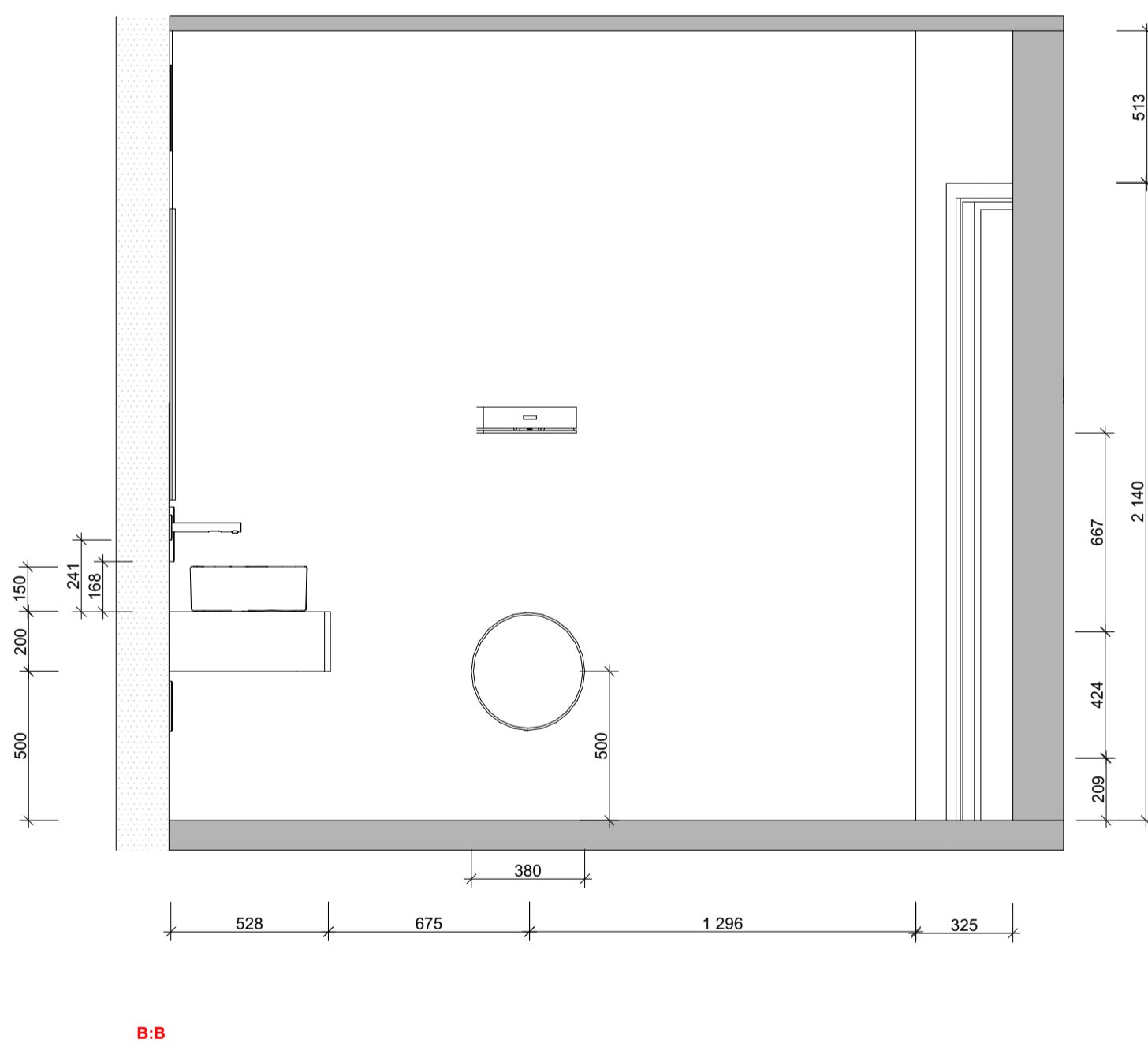
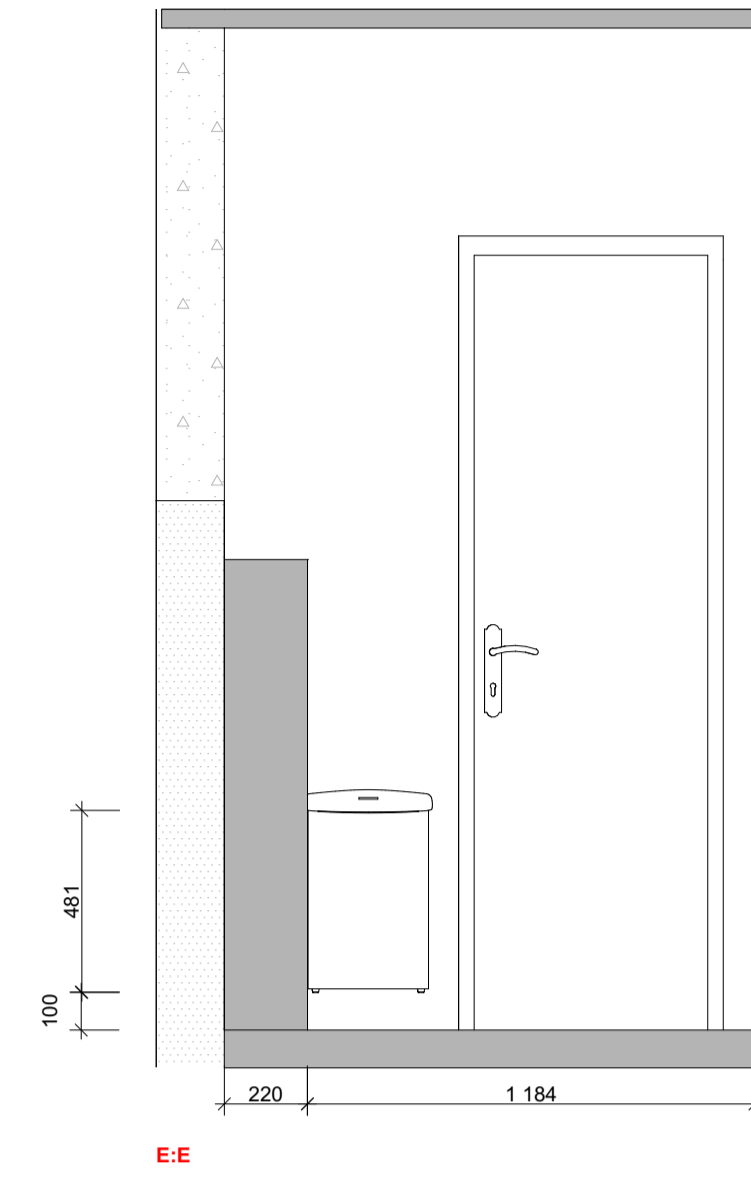
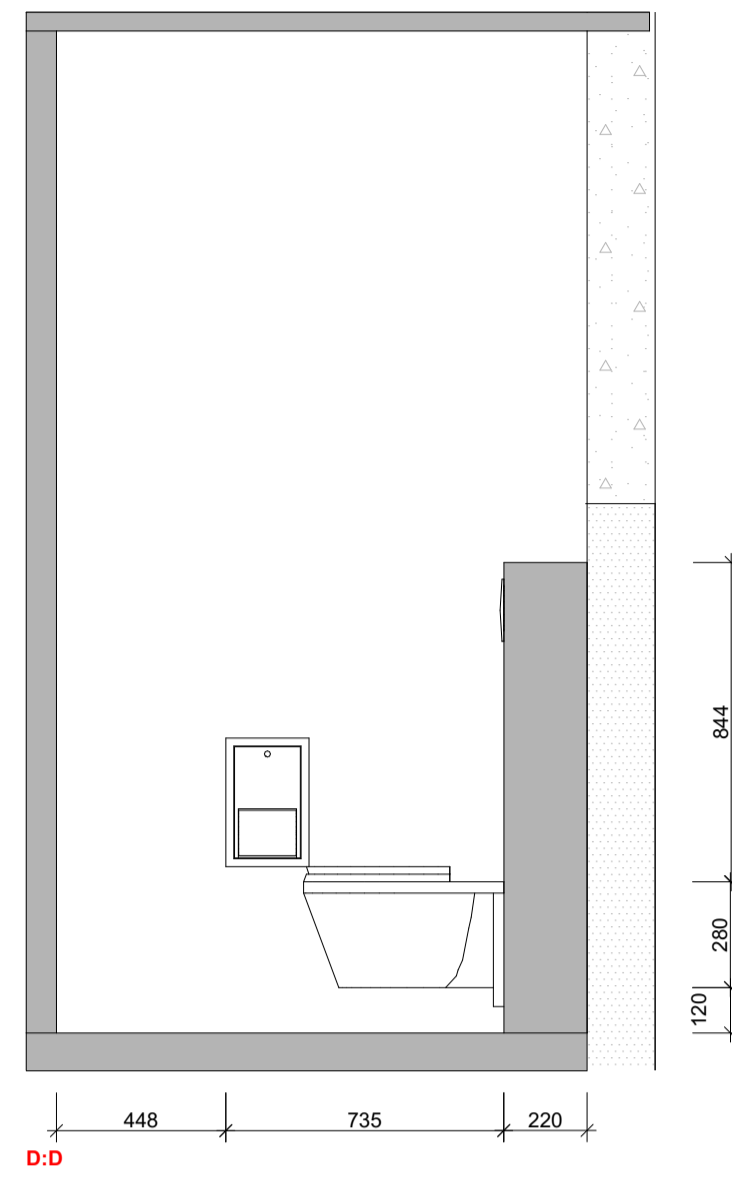
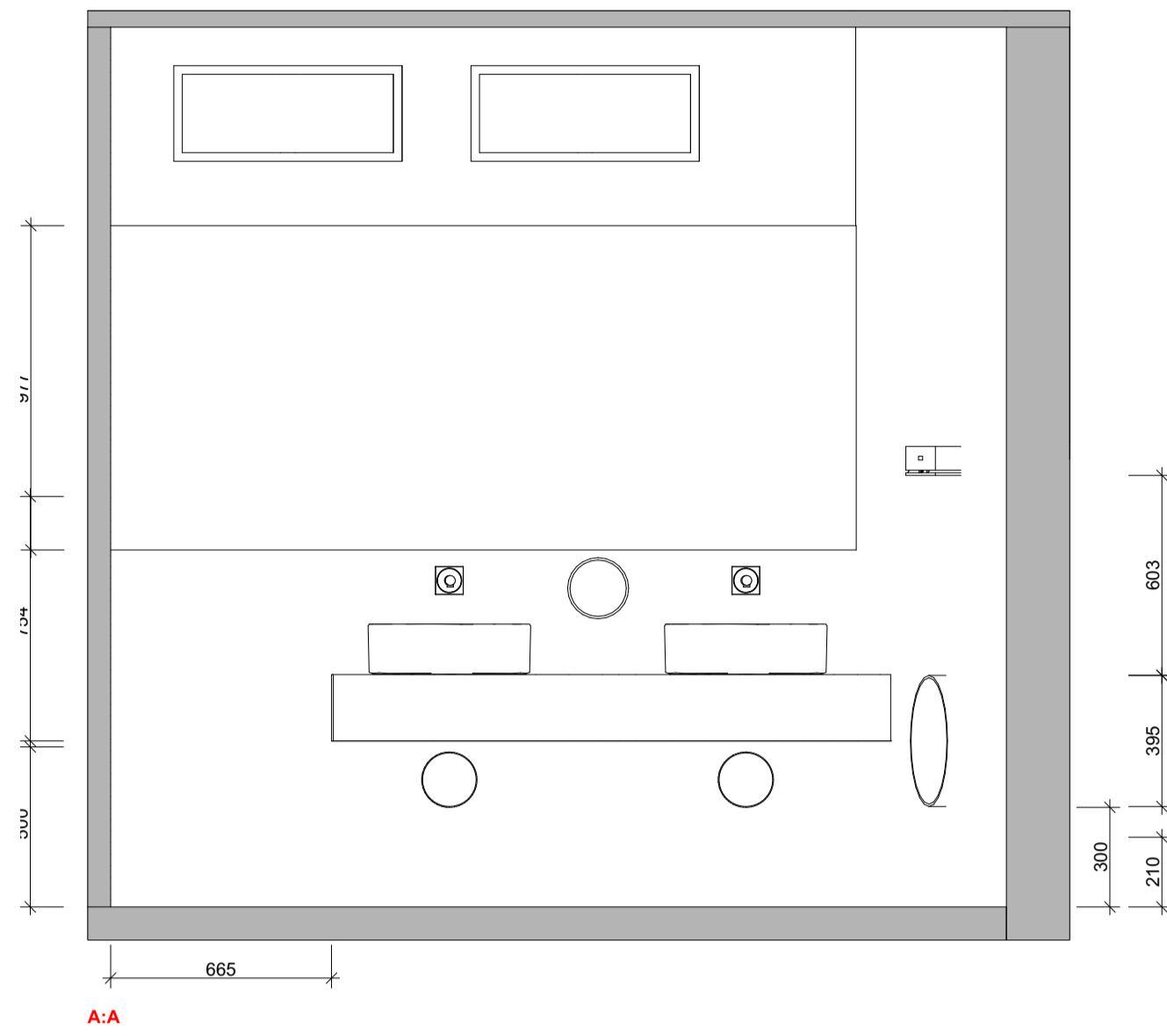

Flis: Ergon Trend
Black Concrete
60 x 60 cm
GU:04

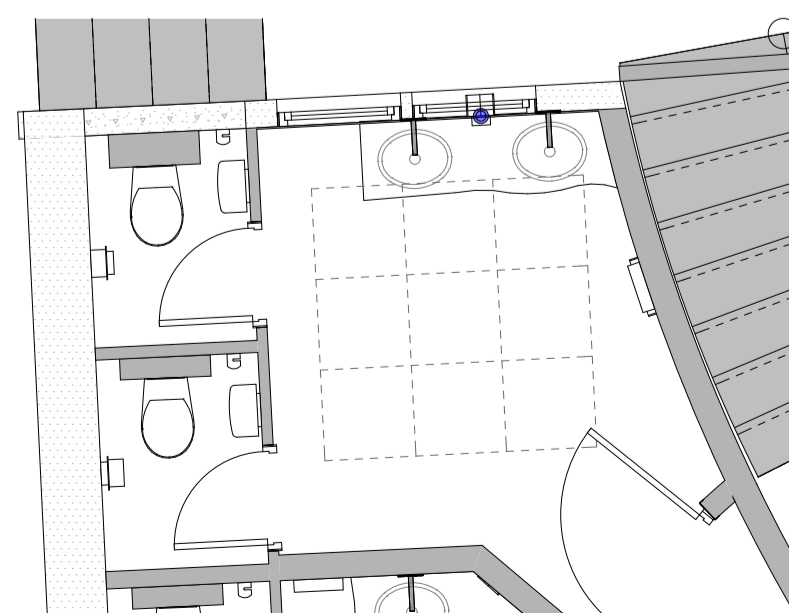
- Knapp for åpning av skyvedør
- Innebygget såpedispenser

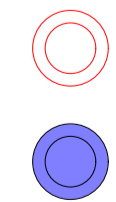
Lokalisering:			
<p>NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDETI!</p>		Revisjonshistorikk:	
Tittel: NN Prosjekt: Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2. etg. kontorsbygg) Bacheloroppgave - Interiørarkitektur BIN 13	Godkjent: Kontrollert prosjekt: Sign. Kontroll Fåvann Fornebu1000.pjn Dato: Dato oppdr. Målestokk: 1:20, 1:50 Kontroll utførende:	Rev. Nr. Beskrivelse Dato Sign. Kontr.	Student: 985829 Høyskolen Kristiania
Prosjekt nr.: A22-108A Type tegning: Teknisk tegning - HC toalett 1. etg.	Tegningsnr.: Prosjekt nr. for prosjekterende/rev.	Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering	Fase: A

Dametoilet, 2. etg.:

- Flis-skjema**
- Legg flisene ut fra "Midlinjeprinsippet"
  - Se flisretning på flis-skjema over
  - Delfliser (tilpassningsfliser), ikke mindre enn 1/2 flis som ende. Settes på minst mulig synlige steder
  - Legges med Niveleringsystem for fliser, 1,5 mm
  - Fugemasse, mørk grå Epoxy fugemasse
  - 3 mm spalte til elastisk overgangsfluge mellom gulv og vegg
  - Kontakt Rune Viken ved Flisekompaniet ved spørsmål
- Flis: Ergon Trend
 Black Concrete
 60 x 60 cm
GU:04

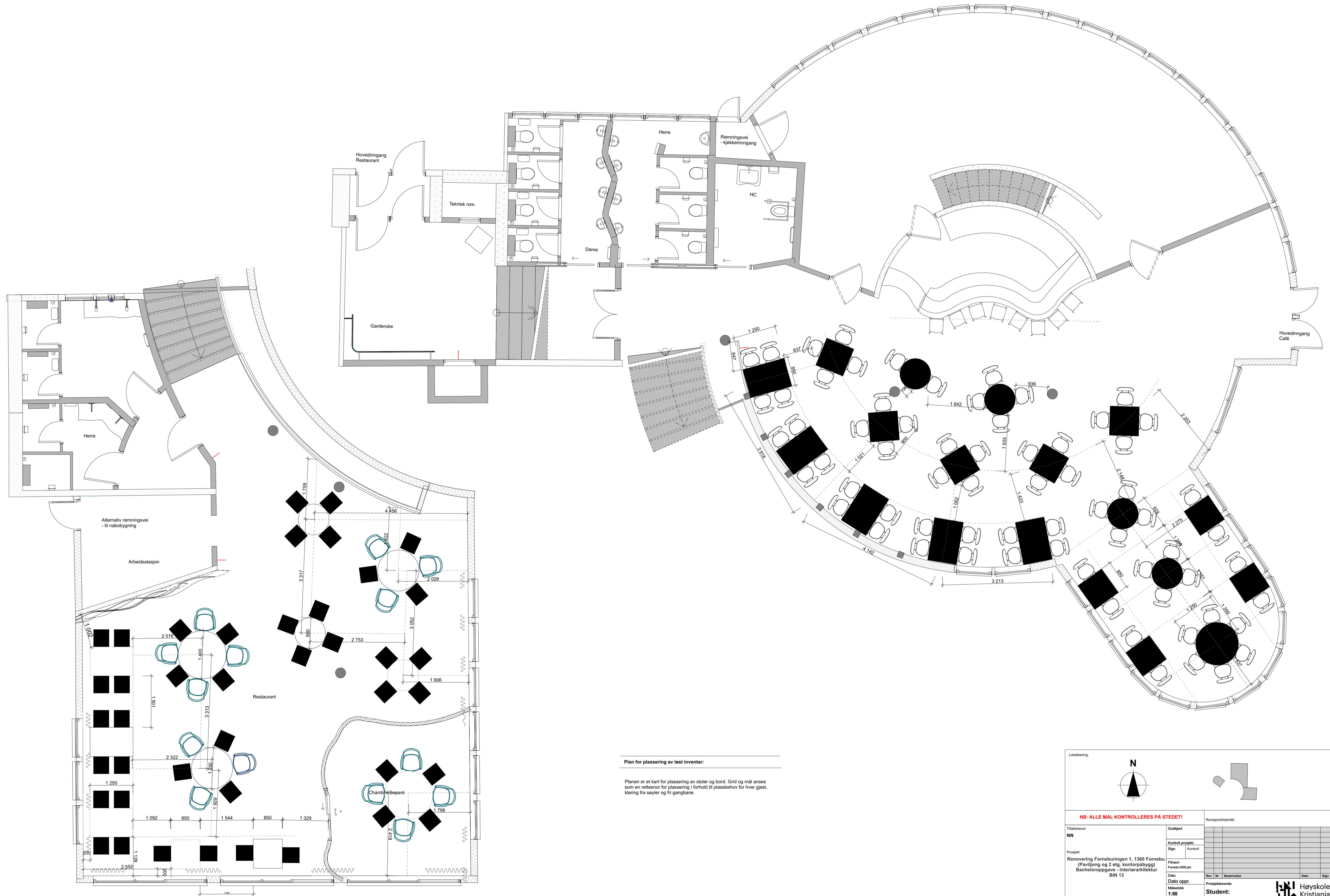

Innebygget sæppeballe, lavt plassert for å kunne åpne med kneet.

Innebygget såpedispenser

Lokalisering:			
NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDETI!			
Tittel: NN Prosjekt: Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2. etg. kontorsbygg) Bacheloroppgave - Interierarkitektur BIN 13		Godkjent: Sign. Kontroll: Fåvann: Fornebu1000.ph Dato: Dato oppdr.: Målestokk: 1:20, 1:50	
Prosjektør: A22-108B Type tegning: Teknisk tegning - toalett 2. etg.		Revisjonshistorikk: Rev. Nr. Beskrivelse: Student: 985829 Dato: Sign. Kontr.	
Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering		Høyskolen Kristiania Fase: A	

Plan for plassering av løst inventar:

Planen er et kart for plassering av stoler og bord. Grid og mål anses som en rettesnor for plassering i forhold til plassbehov for hver gjest, klaring fra søyler og fri gangbane.

Lokalisering:

NB: ALLE MAL KONTROLLERES PÅ STEDETI!

Rev	Nr	Beskrivelse	Dato	Sign	Kont

Tiltakshaver: NN	Godkjent: Kontrollert prosjekt: Sign. Kontroll	
Prosjekt: Renovering Fornebuveien 1, 1360 Fornebu (Paviljong og 2. etg. kontorslablogg) Bacheloroppgave - Interierarkitektur BIN 13	Fåvann: Fornebu1000.pjn	Prosjektleder: Student: Studentnr.: 985829
Dato oppr.: Målestokk: 1:50	Kontroll utførende: Sign. Kontroll	Fase: Fase A - Skisse/konsept Fase B - Forprosjektering Fase C - Prosjektering Fase D - Sluttprosjektering
Prosjektnr.: Tegningsnr.: A20-007A	Type tegning: Teknisk plan for løst inventar 1. og 2. Etg	Høyskolen Kristiania

HISTORIENS VINGESUS

Bachelor i Interiørarkitektur

Høyskolen Kristiania

June Nagell

Student nr. 985829

BACHELOROPPGAVE

23.05.2017

Antall sider inkludert denne, 37

+ vedlegg

”Denne oppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen Kristiania er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger”

FORORD

1.0	INNLEDNING	4
1.1	Bakgrunn og problemstilling	4
1.2	Problemområde og avgrensning	6
1.3	Målgruppe	6
2.0	TEORI	6
2.1	Modernismen - Funksjonalismen	6
2.2	Bærekraftige systemer og prinsipper	7
2.2.1	Prinsippet ”Cradle to Cradle”	7
2.2.2	Interiørarkitektens ansvar for bærekraftig design	7
2.2.3	Verktøy for bærekraftig arkitektur og design i Norge	8
2.3	Inkluderende design/ Universell utforming	9
2.4	Matkultur og matens sosiale aspekt	10
3.0	METODE	11
3.1	Valg av forskningsdesign	11
3.2	Begrunnelse for valg av metode – innsamling av data	12
3.3	Befaring	12
3.4	Dybdeintervju og intervjuguide	13
3.5	Utvalgsprosess og utvalgsstørrelse	13
3.6	Etikk	14
3.7	Analyse av innhentet data	14
3.8	Forskningens kvalitet	14

4.0	FUNN	14
4.1	Innhenting av demografiske data – kvantitativ metode.....	14
4.2	Befaring og faglig analyse i forhold til rehabilitering – kvalitativ metode	15
4.3	Dybdeintervju – kvalitativ metode	22
4.3.1	Validitet og reliabilitet.....	22
4.3.2	Metodekritikk	23
5.0	KREATIVE METODER.....	23
5.1	Befaring	23
5.2	Bruker- og behovsanalyse	23
5.3	Travel-logg	23
5.4	Tankekart	24
5.5	Kryssmetoden	24
5.6	Metaforer og analogier	24
5.7	Vrengningsmetode; Tenke drømmesituasjon	25
5.7	Skisserull og digitalt verktøy	25
5.7	SWOT-analyse	25
6.0	KONSEPT	26
6.1	Konseptbeskrivelse – ”Historiens vingesus”	26
6.2	Forslag til matkonsept og opplevelse	27
6.3	Redegjørelse for bevaring av arkitektur, interiør og kunst.....	27
6.4	Redegjørelse for valg.....	28
6.4.1	Planløsning	28
6.4.2	Arkitektur.....	28
6.4.3	Scenografiske virkemidler	29
6.4.4	Belysning	31

6.5	Redegjørelse for materialer og bærekraft	32
6.6	Universell utforming	33
6.7	Ved brann	33
6.8	Kjøkken – Materialvalg og soner	34
7.0	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	34
8.0	KILDEHENVISNING	
9.0	VEDLEGG	35

Vedlegg:

Vedlegg nr. 1	Bruker- og behovsanalyse
Vedlegg nr. 2	Dybdeintervjuer
Vedlegg nr. 3	Intervju med restaurantfaglig bakgrunn
Vedlegg nr. 4	Travel-logg
Vedlegg nr. 5	Tankekart
Vedlegg nr. 6	Kryssmetoden
Vedlegg nr. 7	Metaforer
Vedlegg nr. 8	Vrengningsmetode
Vedlegg nr. 9	Skisseprosess
Vedlegg nr. 10	SWOT-analyse
Vedlegg nr. 11	Tegningsunderlag
Vedlegg nr. 12	Rapport; Farvel Fornebu
Vedlegg nr. 13	Gjennomgang; Beholde/ ikke beholdes
Vedlegg nr. 14	Demografiske data
Vedlegg nr. 15	Brev Bærum kommune - Vernestatus

FORORD

Jeg syns bygningens modernistiske arkitektur var et spennende prosjekt da jeg syns det er givende å jobbe med interiører hvor vår moderne tid møter den historiske, - som gir ettertanke og mulighet for spennende kontraster.

Proessen har vært givende og lærerik, stor takk til Jarle Fotland for faglige innspill og hjelp gjennom prosessen!

Oppgaven oppsummerer utdanningen "Bachelor i Bærekraftig Interiørarkitektur" ved Høyskolen Kristiania, og har i økende grad gjort meg bevisst samfunnsansvaret ved å tenke bærekraftig i alle ledd gjennom interiørarkitektarbeidet.

Oslo, 20.05.17. Studentnummer: 985829

1.0 INNLEDNING

”Den verden et bestemt hus samler, omfatter først og fremst byggestedets *genius loci*. Når en bygger, må en ”lytte” til denne genius, og søke å fastholde den i den bygde form”. (Nordberg-Schultz, 1992). Med disse ordene in mente har jeg forsøkt å forstå byggestedets opprinnelige karakter – respektere og bevare dets beskyttende ånd.

Oppgaven består av 6 deler. Del 1 er *innledningen* ovenfor. Del 2 omhandler *kjerneteorien* knyttet til oppgaven. Del 3, *metodekapittel*, drøfter researchmetoder og presenterer funn og resultater. I del 4 gjennomgås *kreative metoder* i forbindelse med oppgavens praktiske del. Del 5 begrunner *faglige valg* i den praktiske delen, basert på teoretisk innsikt og funn ved research 6. og siste del oppsummerer oppgaven med konklusjoner.

1.1 Bakgrunn og problemstilling

Noe av det mest spennende i interiørarkitektur, kan oppstå i møtet mellom moderne og historisk tid – kontrastfylt og til ettertanke. Kolstad arkitektkontor som har tegningene på det valgte bygget, inspirerte også til å ta denne utfordringen som oser av unik historie.

Opprinnelig arkitekt er Odd Nansen.

Overordnet tema er å lage et nytt interiørkonsept for den originale funkispaviljongen på Gamle Fornebu hovedflyplass; restaurant og ekspedisjonsbygningen fra 1939.

Det har vært flere vanskelige avveininger, da jeg ikke ønsker å restaurere, men snarere modernisere, samtidig som jeg har villet bevare opprinnelig interiørarkitektur i historisk og bærekraftig perspektiv. Gjennom å svare på problemstillingen, vil oppgaven vise hvilke vurderinger som er lagt til grunn for å ivareta stedets autentiske verdi, og samtidig oppgradere interiøret.

Formålet med oppgaven er å omskape lokalene til et moderne møtested. Konseptet fokuserer derfor på å ivareta arkitekturen og utvalgte interiørelementer med respekt for stedets unike historie – *genius loci* – og samtidig få det til å fungere som et moderne, inkluderende og bærekraftig prosjekt.

Målet er å vise hvordan bevaring av et historisk bygg kan bidra til et inspirerende og bærekraftig foretak, i nåtid, for ettertiden og på flere plan. Ryktet til dette unike stedet skal svirre igjen.

På denne bakgrunn skal oppgaven svare på følgende overordnede problemstilling:

Hvordan rehabilitere et restaurantinteriør i en historisk bygning til et moderne møtested, uten at det mister sin opprinnelige verdi?

Det tas forbehold om at bygget restaureres og utbedres til gjeldende standarder iht. TEK10. Det forutsettes at rømningsveier og markering av disse; brannceller, sprinkleranlegg, oppvarming, ventilasjon, elektrisk anlegg samt vann og avløp, utbedres etter behov av utbygger.

1.2 Problemområder og avgrensning

”En problemstilling bør avgrenses i rom og tid og skal belyse hvilke variabler og enheter det tas hensyn til for undersøkelsen” (Jacobsen 2015). Oppgaven er avgrenset for å kunne gjennomføres innenfor en tidsramme på 3,5 måneder.

Det fokuseres på restaurantens interiør, med avgrensning for arealet i kjøkkensonen som ved et reelt prosjekt i detaljeringen ville blitt bistått av en leverandør av storkjøkken, helst med kjøkkensjef. Derfor defineres kun behovet for soner; rent/skittent/vask samt trafikk inn og ut av kjøkken, i tillegg til beskrivelse av overflater. Viser skjemategning/prinsippskisse av servantskap og prinsippskisse av garderobe. Videre plassbygget inventar vises kun i 3D.

Kjeller behandles ikke, da jeg ikke har hatt tilgang til denne. Da det fremtidige utemiljøet ikke er kjent – i dag er det parkering rett inn på bygget – velger jeg å ikke visualisere uteservering. Dette kan evt. gjøres i fase 2, når omgivelsene er gitt.

Vernestatus: Luftfarten er selve symbolet på modernismen. Jeg er informert av Bærum kommune om at bygget vil få status som verneverdig eksteriør, og forutsetter dette. Dermed gjøres kun grep i interiøret som er nødvendig for funksjon og estetikk – veid opp mot historisk arkitektur og designelementer som jeg finner det hensiktsmessig å bevare for ettertiden ut fra innsikt dokumentert i travel-logg.

For å finne svar på definert problemstilling, bør følgende belyses:

- Hvilken historie er knyttet til stedet og det aktuelle bygg?
- Hva er stedets form og karakter (30-talls modernismen i Norge)
- Hvordan både oppgradere restauranten og bevare interiørets karakter og historie?
- Hva kjennetegner bærekraftig og inkluderende interiørarkitektur?

1.3 Målgruppe

Målgruppens alder er i hovedsak 30-55 år (med utvidelsesmulighet i begge ender), gjester som søker en restaurant for påfyll, spennende inntrykk og en bedre matopplevelse; venner, grupper, par, forretningsforbindelser, lokale, besøkende til kulturområdet og tilreisende fra nærområdet, turister.

2.0 TEORI

Kjerneteori for oppgaven omfatter i stor grad Gamle Fornebu hovedflyplass' arkitektoniske historie. For å forstå stedets historie og stil og treffe riktige valg under rehabiliteringen, har jeg konsentrert meg om funksjonalismen – stilepoken da paviljongen ble tegnet (også omtalt i travel-logg) – og kombinert denne med bærekraft, valg av materialer, universell utforming fra SINTEF Byggforsk samt teori om matkultur og hvilken rolle utespising har.

2.1 Modernismen - Funksjonalismen

Maleren Paul Cézanne skrev til en venn, et par tiår før 1920, at han oppfattet naturens former som enkle volumer, alt kunne ses og tolkes som kuber, kuler og kjegler. Le Corbusier videreførte denne moderne tankegangen, og ved å dele inn et prosjekt i volum, overflate og

plan, ga han arkitekten et redskap for å løse arkitektoniske problemer. Han mente at arkitektur også kunne ses gjennom grunnformene sylindere, pyramider, kuber, prizmer og kuler.

Funksjonalismens arkitektur tok med seg sylindere som en variasjon, i kontrast til den rette vinkel, og bygningsdetaljer utledet av sirkelens grunnform ga rundede trappeganger, inngangspartier, karnapper og hushjørner (Findal, 2007). Med denne epoken i bakhodet har jeg vært godt hjulpet når det gjelder bevaring samt i valg av nye interiørløsninger, men uten at resultatet er tenkt som en forlengelse av den originale funksjonalismen. Jeg velger å ikke bruke mer teori på å gjenta allerede kjent kunnskap om dette temaet.

2.2 Bærekraftige systemer og prinsipper

2.2.1 Prinsippet "Cradle to Cradle"

Prinsippet "Cradle to Cradle" dekker prosessen fra idé til design, fremstilling av produkter og hvorvidt avfallet er nedbrytbart eller ikke, dvs. om det består av komponenter som kan/ikke kan brennes (gi energi) eller gjenvinnes på en forsvarlig måte. Kravet for bærekraftig design er å gjenkjenne og notere degraderende systemer. Systemene er delt i to prosesser (Braungart og McDonough, 2009) – den ene representerer biologisk metabolisme, den andre er tilknyttet teknisk metabolisme. I den biologiske metabolismen anser man biologisk næring som et materiale eller produkt som er designet for å returneres til den biologiske syklusen. Den tekniske metabolismen, herunder innsamlet tekniske materialer fra naturen, er ugiftige produkter, designet for å returneres til den tekniske industrielle metabolismen.

2.2.2 Interiørarkitektens ansvar for bærekraftig design

Ansvarer omfatter idé- og designprosess, materialvalg, om produktene er lokale eller må fraktes, samt energibruk og konsekvenser av produksjonsmetode. I tillegg kommer hensyn til vedlikehold.

Gjennom hele idé- og designperioden må det tas hensyn til at utviklingsprosess, distribusjon og sluttresultat vil påvirke oss og miljøet. Det er derfor viktig at interiørarkitekten tenker holistisk og inkluderer fagpersoner og ekspertise på alle felt, for gjennom hele prosessen å vite mest mulig om hva materialene kan, hva de inneholder og hvilke spor de setter.

Materialvalg bør ha potensiale for gjenbruk. Etske valg må baseres på ajourført viten. Produktene som velges må i minst mulig grad inneholde stoffer som er farlige i kretsløpet. Ideelt sett skal komponentene kunne skilles i sine enkelte bestanddeler for oppskalert gjenvinning i den biologiske eller teknologiske metabolismen. I denne prosessen kan det være

nyttig å ha en ”passiv positiv” liste, som hjelp til å treffe avgjørelser i forhold til hvilke materialer som er problematiske og farlige, mindre farlige eller positive (Braungart og McDonough, 2009).

Sian Moxon poengterer at det å ta vare på eksisterende, gammel arkitektur er en stor kvalitet for en bærekraftig interiørløsning (Moxon, 2012). Moxon (2012) viser til kritiske etapper ved bærekraftig interiørdesign:

- Valg av materialer; materialets påvirkning på mennesker og miljø.
- Byggeprosessen; metoder, tid og energibruk.
- Etappen for bruk; hvordan, og hvilken påvirkning den har på menneske og miljø.
- Demontering/rekonstruering; er det mulig å separere materialene for videre bruk?

Interiørarkitekten må tenke frakt, dvs. på hvor produktet er laget, gjerne tilstrebe å bruke lokale materialer. Kan det benyttes mindre mengder? Mere holdbare materialer? Resirkulerte og gjenvinnbare materialer? Samt søke å begrense innhold av miljø- og helseskadelige stoffer. (Braungart og McDonough, 2009).

2.2.3 Verktøy for bærekraftig arkitektur og design i Norge.

Flere systemer er utviklet for å bidra i prosessen mot en bærekraftig designstrategi. Den norske regjering har utgitt ”Norges strategi for bærekraftig utvikling” (2008), om hvordan Norge kan bidra globalt samt sikre bærekraftig utvikling nasjonalt. Dokumentet danner grunnlaget for igangsetting av tiltak og programmer innen alle områder og bransjer. Også innen design og arkitektur benyttes flere tiltak og systemer som hjelp til å vurdere designprosesser for bærekraftig resultat:

Byggteknisk forskrift av 2010 (TEK eller TEK10) er en forskrift til den norske plan- og bygningsloven av 2008. Dens offisielle navn er: FOR-2010-03-26-489 ”Forskrift om tekniske krav til byggverk”, og inneholder utdypning og utfyllende informasjon om bestemmelser i plan- og bygningsloven, delt inn i fire deler; regler for tekniske krav til selve byggverket, føringer for dokumentasjon, tomteutnytting, naturpåkjenninger, uteareal, installasjoner og løfteinnretninger, heiser m.m. (byggforsk.no).

SINTEF, byggforsk eller Byggforskserien, er byggenæringens kvalitetsnorm, og angir dokumenterte løsninger som kan benyttes for å tilfredsstille funksjonskravene i Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK), lov om planlegging og byggesaksbehandling. Direktoratet

for byggkvalitet (dibk.no) anbefaler bruk av Byggforskserien som dokumentasjon i byggesaker som underlag for kontrollplaner og sjekklister under prosjektering og bygging.

BREEAM er et helhetlig klassifiseringssystem for bygg og eiendom som dokumenterer nivåer på miljø og helsebelastninger for å gjøre det lettere å ta riktige valg. BREEAM er en frivillig klassifisering, og i Norge benyttes et BREEAM system tilpasset nordiske forhold, ”BREEAM NOR”. Ved å benytte dette verktøyet vurderes bygningens bærekraft i 9 kategorier, hvor det gis poeng innen hver kategori. Hvis man får et poeng for å møte et kriterium, vil dette resultere i en reduksjon i bygningens negative miljømessige påvirkning og en økning i fortjeneste for miljøet (Saunders 2008). For hver kategori angis en prosentandel oppnådde poeng i forhold til maksimalt mulige poeng, som multipliseres med kategoriens vekt.

2.3 Inkluderende design/ Universell utforming

Inkluderende design kalles også design for alle, universell design eller universell utforming. Ofte brukes begrepet når det er snakk om tilrettelegging for mennesker med nedsatt funksjonsevne (Inclusivedesign.no). Universell utforming defineres som utforming av produkter, omgivelser, programmer eller tjenester som kan benyttes av alle mennesker, i så stort omfang som mulig, uten behov for tilpassing eller spesiell utforming. Asmervik (2009) nevner syv prinsipper for universell utforming:

1. *Like muligheter for bruk.* Løsningene skal være tilgjengelige for alle, ha lav eller ingen stigmatisering av brukeren.
2. *Fleksibel bruk.* Utformingen skal tilrettelegge for ulike metoder for bruk.
3. *Enkel og intuitiv bruk.* Her menes at løsningen ikke bør fremmedgjøre brukeren.
4. *Forståelig informasjon.* Kommunisere effektivt for alle, også brukere som ikke kan benytte alle sanser for å hente informasjon.
5. *Feiltoleranse.* Løsningen bør utelukke eller minimere skader og uhell.
6. *Liten fysisk anstrengelse.* Løsningen skal fungere effektivt med minimum av besvær.
7. *Størrelsen og plass* for tilgang og bruk. Ta hensyn til menneskers rekkevidde, kroppsstørrelse og mobilitet.

2.4 Matkultur og matens sosiale aspekt

Matkultur er alle opplysninger som kan være med å tegne et bilde av vårt forhold til mat, for eksempel: hva, når, hvordan, hvorfor og hvor ofte man spiser (Sifo, Amilien 2002). Sifo-rapporten ”Å spise ute – hvem, hva, hvor, hvordan hvorfor og når” har som formål å gi økt kunnskap om hvilken rolle utespising har i den moderne mathverdag (Bahr Bugge og Larvik, 2007), og følgende oppsummerer noe av det som er relevant i forhold til oppgaven; En casual café en restaurant for bedre matopplevelse i et bestemt prissjikt, uten å være en gourmetrestaurant de færreste har råd til å besøke. Kanskje ikke alt er like høyaktuelt (rapporten er fra 2007), men tendensen gjelder trolig fremdeles.

Unge spiser oftere ute enn eldre, men finere restaurantene besøkes av flere eldre enn yngre. Folk med høy utdanning og høy inntekt spiser langt oftere uten enn de med lavere sosial status, og det er også de med høyere inntekt som besøker de litt finere stedene. Utespising har blitt en vanlig del av nordmenns hverdagsliv, og generelt spiser menn oftere ute enn kvinner. Middag er det hyppigst nevnte måltidet spist ute sist, og fredag og lørdag er de vanligste utespisedagene. De fleste spiser sammen med fra én til fire personer, og det er vanligere å spise sammen med venner og partner/ektefelle enn med kjernefamilien. Det er relativt få som spiser ute alene.

Det er flere grunner til at folk spiser ute: Måltidene har ulik matkulturell status, ulike spisesteder har ulik kulturell verdi/konsept – ofte knyttes det å spise ute vel så mye til opplevelsen og sosiale anledninger, som til å bli mett.

I Norge har én tendens gått i retning av eksotisk og fremmedartet mat, noe som igjen speiler de foretrukne spisestedene. Især folk med høy utdanning og inntekt velger denne type spisesteder.

Motsetninger i forbrukernes orientering

Det finnes *en* rekke motsetninger i forbrukernes valg av hvor de spiser. De mest fremtredende motsetningene synes å være helse vs. hedonisme, økonomi vs. ekstravaganse, demokratisering vs. distinksjon, bekvemmelighet vs. begeistring.

Helse eller hedonisme

Laber interesse for sunne menyer må antakelig sees i lys av forbrukerens preferanse når de først skal spise ute. Mat som spises ute skal først og fremst smake godt – ikke gjøre godt. Den hedonistiske orientering dominerer fremdeles.

Økonomi eller ekstravaganse

I dag er det en lavere økonomisk terskel for spise ute, men stedene som velges viser at klassetilhørighet har stor betydning, og også hva man spiser.

Demokratisering eller distinksjon

Restaurantbesøk er også en form for imagepleie og kan fungere som et symbolsk uttrykk for sosial klasse, fra uformelle spisesteder til pretensiøse gourmetrestauranter og trendy sushi-/tapasbarer. Noen matvarer anses som sosiale statusmarkører, men tas ikke med her, da råvarene har endret seg på 10 år. Men et særlig fremtredende trekk ved middelklassens mat- og spisevaner er en kontinuerlig overskridelse av grensen for "det uspiselige".

Bekvemmelighet eller begeistring

Den betydelige interessen for mat og matlaging, viser at mat i økende grad har blitt en form for opplevelses- eller begeistringsøkonomi. Utestedets atmosfære er vel så avgjørende for opplevelsen av besøket som måltidet. Vektlegging av design, stil og forbruker-følelse er altså vesentlig for om stedet betraktes som opplevelse og underholdning, i tillegg til selve spisingen (Bahr Bugge og Larvik, 2007).

3.0 METODE

Et undersøkelsesopplegg må være en systematisk fremgangsmåte egnet til å dissekere virkeligheten, dvs. at det samles inn empiri, erfaringsdata, som analyseres. Generelt deles metodene inn i to hovedkategorier: kvantitative og kvalitative (Jacobsen, 2015).

3.1 Valg av forskningsdesign

Kvantitativ metode gir målbare "harde" data som kan uttrykkes i tall eller andre mengdetermer, og brukes til å måle variable ved en undersøkelsesenhet, sosial gruppe eller prosess (Askheim og Grenness, 2008).

Kvalitativ metode brukes for å finne svar på holdninger, og velges når et fenomen skal studeres i dybden (Jacobsen, 2015). Forskeren ser på individer eller grupper i et holistisk perspektiv for å tilegne seg virkeligheten, og vurderer innsamlede data etter et mønster for å utvikle meninger om feltet. Forskeren tester ikke teori eller hypoteser, men søker å å kartlegge folks tanker og handlinger (Askheim og Grenness, 2008).

Avhengig av problemets karakter og prosjektets formål, sjongleres det mellom tre ulike forskningsdesign som gjerne kan kombineres for å utfylle hverandre, beskrevet av (Askheim og Grenness, 2008):

Et *eksplorerende design*, eller en pilotundersøkelse, baserer seg hovedsakelig på en skrivebordsundersøkelse eller feltundersøkelse, som gjennomføres for å få nok bakgrunnsinformasjon i en uklar problemstilling.

Et *deskriptivt eller beskrivende design* benyttes for å kartlegge en eller flere variabler og/eller sammenhengen mellom dem.

Et *kausalt design* brukes til å undersøke effekten av en eller flere uavhengige variabler på en avhengig variabel, dvs. avdekker et årsak-virkning forhold mellom to eller flere variabler.

3.2 Begrunnelse for valgt metode – innsamling av data

For å svare på denne problemstillingen, finner jeg det mest hensiktsmessig å velge kvalitativ metode, et eksplorativt design, da problemstillingen er av undersøkende (eksplorerende) natur og krever en tilnærming som går i dybden (Jacobsen, 2015). Metoden er fleksibel, og gir mulighet for mer tid til å formidle det som er viktig å få frem (Askheim og Grenness, 2008). Ved research og datainnsamling er stort sett kvalitative metoder i form av intervjuer og befarings benyttet. Dermed oppnås en detaljert og informativ innsikt.

Kun for å få sekundærdata (som i hovedsak består av tall fra Bærum kommune) til å avdekke demografien i området, er kvantitativ metode tatt i bruk her.

3.3 Befaring

Befaring er foretatt for å få kjennskap til bygget, for å forstå ideen bak beliggenheten og for å vurdere den totale romfølelsen. Metoden gir en god fornemme av det aktuelle stedets sjel og historiske detaljer – en nødvendig innsikt i den videre prosessen.

Befaringen skulle også å avdekke eksisterende situasjon for å samle objektiv og subjektiv opplevelse av bygget, inklusiv dokumentasjon til ”Dokumentasjon og faglig analyse i forhold til rehabilitering”, en observasjon dokumentert med bilder og notater. Før befarings innhentet jeg teori om arkitektur, påbygninger og struktur, som er spesielt viktig når det gjelder eldre bygg. Kontrolloppmåling er gjennomført innvendig i huset, da det var en del mål

som ikke fremkom i tegningsunderlaget jeg rekvirerte fra Bærum Kommune Plan og Bygning.

3.4 Dybdeintervju og intervjuguide

Dybdeintervju, en ustrukturert samtale mellom moderator og informant hvor moderatoren oftest er forskeren selv, da analysearbeidet krever nærhet til datamaterialet (Askheim og Grenness 2008). Intervjuformen er fleksibel og gir mulighet for oppfølgingsspørsmål (Askheim og Grenness, 2008). Hensikten med intervjuene og analysen av svarene, kombinert med egne erfaringer fra befaring og samtaler, er å avdekke behov jeg ikke kunne oppdage kun ved befaring (Jacobsen, 2015). Intervjuene fant sted på *Café Odanata* 17. februar 2017. I intervjuguiden har jeg valgt ”åpne intervjuer”, som får frem den enkelte respondents holdning og oppfatning samt at flere separate intervjuer gir individuelle synspunkter. Intervjuguiden er av middels strukturingsgrad for å avdekke temaer respondenten ønsker å ta opp, i tillegg til at intervjuer nevner aktuelle temaer som ikke tas opp av respondenten (Jacobsen, 2015).

Utledet av problemstillingen – *Hvordan rehabilitere et restaurantinteriør i en historisk bygning til et moderne møtested, uten å miste den historiske verdien?* – har jeg lagt vekt på forventningene til et moderne møtested.

I utredningen *Farvel Fornebu* poengterer kunsthistoriker Thurid Vold viktigheten av å bevare de unike, originale elementene fra arkitekt Odd Nansen, da bygget har arkitektonisk og unik historisk verdi. Underveis i intervjuet har jeg fokusert på respondentens behov og ønsker i et foretrukket restaurantkonsept i paviljongen, men bevisst ikke spurt konkret rundt de historiske interiørarkitektoniske elementene. Kun notert det som har blitt sagt rundt spørsmål: ”Noen design-elementer/interiører du synes bør bevares for fremtiden?”

3.5 Utvalgsprosess og utvalgsstørrelse

I utvalgsprosessen av respondenter har jeg fulgt kriteriene Jacobsen, 2015, beskriver:

Inkluderingskriterier: De som befinner seg i lokalområdet og finner det opportunt å spise på en bedre restaurant ved ulike anledninger.

Ekskluderingskriterier: Barn og ungdom (liten historisk forståelse, samt vil neppe gå på restaurant uten foreldrene).

Utvalgsstørrelsen er begrenset på grunn av tid. Hvor mange som intervjues avhenger av hvor mange som bør svare før man oppnår det som kalles en ”metning”; at det samles inn informasjon til det ikke er mer informasjon å finne om temaet (Jacobsen, 2015).

3.6 Etikk

3 grunnleggende krav knyttes i dag til forskningsetikken mellom forsker og informant; *informert samtykke, krav på privatliv og krav på å bli korrekt gjengitt* (Jacobsen 2005,45).

I utvalgsprosessen ble informantene opplyst om hvem jeg var og formålet med intervjuet samt at det var et anonymt intervju som kunne avsluttes når som helst.

3.7 Analyse av innhentet data

Analyse av kvalitative data kan bestå av tre hovedsteg, og kan sees som en sirkulær prosess.

Ved å studere svarene fra intervjuene, sett opp mot teori og sammenlignet med egne erfaringer fra stedet, kunne jeg trekke noen konklusjoner. Noen dekker restaurantens klare behov og dagens utfordringer knyttet til for eksempel universell utforming, mens andre blir en tolking av egne og respondentenes synspunkter.

3.8 Forskningens kvalitet

Validitet og reliabilitet er viktige begreper å ta hensyn til innen kvantitativ forskning (Jacobsen, 2015). Validitet sier noe om i hvilken grad undersøkelsene besvarer problemstillingen, og reliabilitet belyser i hvor stor grad vi kan stole på resultatene av undersøkelsen. Kvalitative data kan ikke generaliseres; individuelle intervjuer er ikke ensbetydende med hva en gruppe mener og gir derfor utfordringer mht. gyldigheten (Jacobsen, 2015).

4.0 FUNN

4.1 Innhenting av demografiske data – kvantitativ metode

Demografiske data er innhentet for å få en generell oversikt over befolkningen som bor i området, eller vil flytte dit, som nyttig innsikten ved utarbeidelse av konseptet. Fornebulandet er i sterk utvikling og vil vokse seg til en by – med flere tusen arbeidsplasser, nye boliger, skoler etc. Siste prognose (fra 2016) viser skolekrets Storøya, og inkluderer absolutt alle innbyggere som har kommet for å bosette seg på Fornebulandet, både med faktiske tall fra

2006 og 2016. Tabellen har prognose til 2040. Tallene skal forstås som situasjonen hvert år. Snarøya, Gamle Rolfsbukta og Fornebu Nord er ikke inkludert. Oversikten viser at flere tusen (voksne) personer vil flytte til området hvert år i over 20 år frem i tid. Se vedlegg 14 fra Bærum kommune, Områdeutvikling.

4.2 Befaring og faglig analyse i forhold til rehabilitering – kvalitativ metode

I rapporten (Farvel Fornebu, vedlegg 12) ligger det ved forslag til gjenbruk/tilpasning til nye behov for bygningsmassen: ”Restaurant- og ekspedisjonsbygningen, den sirkelformede bygningen som opprinnelig ble bygget som restaurant, egner seg fortsatt som spisested”.

Figur. 1. Ekspedisjonsbygning - 1939

Beliggenhet før og nå – Norges hovedflyplass lå på Fornebulandet fra 1939-1998, med paviljongen som en del av flyplassen som strakte seg over store deler av området. I *Verkstedsgaten* holder *Gamle Fornebu kultursenter* til, nå tilknyttet over 100 kunstnere med atelierer og gallerier, og det arrangeres stadig ulike kunst- og kulturaktiviteter. *Nansenparken* er en stor, nyetablert park som tilbyr et flott turområde. Det er i dag et levende lokalmiljø på Fornebu, hvor boliger og hovedkontorer ligger side om side. I restaurant- og ekspedisjonsbygningen som oppgaven omhandler, ligger [Café Odonata](#)– en nedslitt, ganske enkelt drevet café. Nede ved sjøkanten i øst ligger *Sjøflyhavna* restaurant. Andre serveringssteder i nærheten er *Scandic hotel*, *Fardal bakeri og pizza*, og inne på *Fornebusenteret* ligger det en del caféer samt en sushirestaurant.

Dagens situasjon –Anlegget har vært eid av Oslo kommune, men ble solgt til OBOS i 2015.

Tilgjengelighet og adkomst – Tilgjengeligheten er svært god, sentralt beliggende få kilometer fra Oslo, lett adkomst med buss (Ruter, lj. 24, 28, 31, 31E og 733), bil, sykkel – eller gående: nærområdet har i stor grad utbygde gang- og sykkelveier. *Fornebusenteret* planlegges i disse dager, for bedre kollektivtransport ut og inn av området. Det er derimot utfordringer knyttet

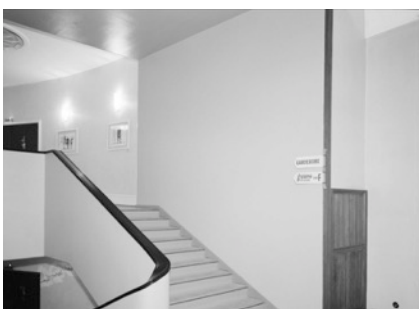
til universell utforming for rullestolbrukere etc., da det kun er adkomst via trapper.

Bygningens forløpshistorie – byggeår, ombygging, tilbygning og rehabilitering – Hele anlegget til *Gamle Fornebu hovedflyplass* er tegnet av arkitekt Odd Nansen (1901-1973), og i 1939 startet byggingen til terminal og restaurantbygg, tårn, verksted og hangar etter hans anvisninger. Den runde trepaviljongen består av én etasje, har en diameter på 15 meter og med yttervegger i buet jernbanepanel. Paviljongen ble i sin tid malt lyseblå, en moteriktig farge på 30-tallet, antagelig samme farge som Sjøflyhavna som ligger rett ved. På et bilde fra 1998 er bygningen malt rød, men i dag er den igjen, som opprinnelig, lyseblå (Farvel Fornebu, vedlegg 12). Paviljongen var egentlig planlagt som restaurant, men før de resterende byggene på flyplassen sto ferdig, ble den, som en midlertidig løsning, benyttet som ekspedisjon. Den har også vært benyttet som kantine for de ansatte, og nå altså som café.

En buet én etasjes langstrakt trepaviljong med flatt tak og vindusbånd ble tilføyd i 1946, et karnapp som stikker ut på sydsiden av paviljongen.

I 1953 ble restaurantens kjøkken utvidet ved at halve det sirkelrunde bygget fikk økt diameteren med 1,5 m. Samme år ble det bygget på et toetasjes kontorbygg, med tilsvarende buedt jernbanepanel og flatt tak, og som fyller ut det åpne rommet mellom den runde restauranten og det første tårnet (bygget i 1953). Dette bygget er en del av mezzaninetasjen til paviljongen, og var i sin tid (inkludert det som i dag er kontorer) restaurant, med nyreformet dansegulv i eikeparkett. Gelenderet opp til annen etasje hadde en håndløper i jern, som sammen med høye søyler utgjorde avgrensningen mot det runde rommet (Farvel Fornebu, vedlegg 12).

Påbygget mot nord, som i dag benyttes som kontorinngang og bakvei for restauranten, stikker seg ut som en ny del som ikke henger helt sammen med paviljongen og den påbygde mezzaninetasjen.

Figur 2. Trapp med håndløper i jern. Det eneste bildet jeg har funnet av interiøret fra 1939.

Funksjon, kommunikasjon og målgruppe – før og nå – Bygningen signaliserer sin tidligere, opprinnelige funksjon som restaurant. Etablering av en bedre restaurant her stemmer svært godt med hva som er velegnet i dette urbane (velstående) området, der folk bor og jobber, dagliglivet leves og turgåere, folk fra lokalområdet og forretningsfolk møtes. En tilleggsgevinst er at *Nansenparken* og badestrendene er en destinasjon i seg selv.

Byggestil – Kunsthistoriker Thurid Vold poengterer i *Farvel Fornebu* at bygningene representerer et godt eksempel på norsk modernistisk arkitektur.

Ideologi – Bygningen er utformet for å være restaurant. I paviljongen er det høyt under taket – et romslig og lyst lokale med utsikt og god plass til ulik møblering og restaurantdrift. Min ideologi for bygget er en bærekraftig rehabilitering med henblikk på å ivareta historien i dobbelt forstand.

Bygningselementer og sammenheng – Den myke, buete trepaviljongen står som en kontrast til blokkformen i den resterende byggmassen, som gir anlegget spenning og liv. Paviljongen karakteriseres av rene linjer og klare geometriske volumer, med sylindere og prismet som grunnformer. En sort dobbeltdør på toppen av en støpt trapp i betong, utgjør hovedinngangen. I dagens bygg er innvendig hierarkisk opplevelse; først søylene og himlingen med mezzanin, og videre vinduer og panelvegger, til slutt gulv. Den nedsenkede sirkelen i himlingen tiltrekker øyet umiddelbart.

1

2

Foto: Privat - 1. Inngangsparti mot syd 2. Søylene som bærer og avgrensner

Helheten ivaretas av søylene, som bærer det runde taket mot mezzanin og panelvegger med vindusbånd. Fordi den bakre delen av kontorbygget er bygget helt inntil og er åpen mot restaurantlokalet, utgjør halvparten av 2. etg. en slags mezzaninetasje med balkong-effekt. Et hjerteformet vindu i vegg mot påbygget, bidrar til at den runde paviljongen får

en tilhørighet og føyes mer sammen med mezzaninetasjen.

Hovedrommet er stort og luftig, med geometriske former, og oppleves som en gjentakende rytme ved at søylene holder taket på paviljongen mot mezzaninetasjen. Høyden under taket i paviljongen utgjør en viktig del av helheten. Bygget oppleves som lett, men likevel solid, noe søylene også bidrar sterkt til.

Det påbygde karnappet understreker byggets organiske karakter, og var svært moderne på den tiden det ble bygget.

Materialer – eksteriør – Utvendig er materialene i hovedsak buet jernbanepanel. Vindusbånd med hvit treramme går rundt hele paviljongen, og deler veggen på langs i to. Alle vinduer har utvendige velfungerende og intakte aluminiums-persienner.

Foto: Privat – Jernbanepanel, vindusbånd og karnapp

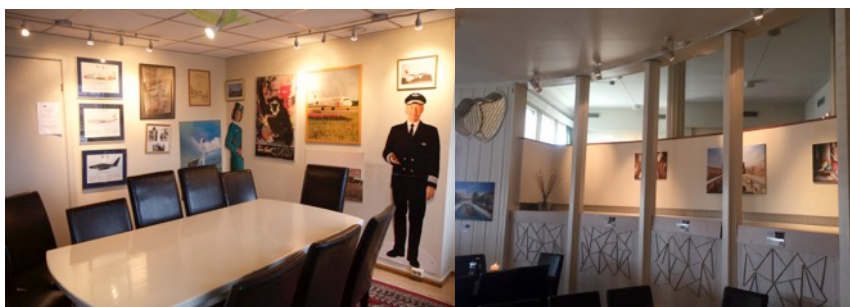
Materialer – interiør – Inne er det i stor grad trepanel. Gulvene har linoleumsbelegg. Veggene har tømmermannspanel, jernbanepanel, fliser, overmalt struktur-tapet eller er hvitmalt. Takene er belagt med takplater og systemhimlinger.

1

2

3

4

5

Foto: Privat - 1. Mot trapp fra mezzanin 2. Gang og trapp fra nordsiden 3. Toaletter 4. Spise/møterom med systemhimling ved siden av kjøkken mot øst 5. Overgang til mezzanin

Vurdering av materialenes bærekraftighet og gjenbruksvennlighet – Bygningen har bærekraftige materialer fra sin tid. Vinduer og tak er isolert.

Tre, glass og aluminium kan ved demontering og sortering gjenbrukes, ref. prinsippet ”fra vugge til vugge”, (Braungart og McDonough, 2009). Produksjon av aluminium er ekstremt energikrevende, mens gjenvinning er svært energieffektivt. Materialet er mykt, men formbart, så selv tynne profiler kan oppnå stor stivhet. Lav vekt, med tanke på distribusjon. (Lefteri, 2014).

Det gamle linoleumsgulvet må betraktes som farlig avfall, da det trolig inneholder PCB og asbest (www.byggogmiljø.no).

Konstruksjon og holdbarhet – Konstruksjonsmetoden fra 1939-tallet har ingen prefabrikerte elementer. Byggets konstruksjon er dermed svært stabil, slik at trebygningen har god holdbarhet selv om levetiden til tre anses som begrenset.

Innvendig beskrivelse 1. etg.; romdsiponering og dimensjoner – Allerede i inngangen mottast man i et stort åpent rom, ca 130 kvm, og det er høyt under taket, 3,5 m. Takhøyden ellers er 2,7 m. Karnappet mot vest, med vinduer rundt det hele, gir masse dagslys. Servering mot kjøkkenet foregår langs en lang utleveringsdisk mot midten av lokalet, beliggende ved siden av et par små rom på tilsammen ca 20 kvm. Gjennomgang via dør til tilstøtende bygning og utgang mot Nord.

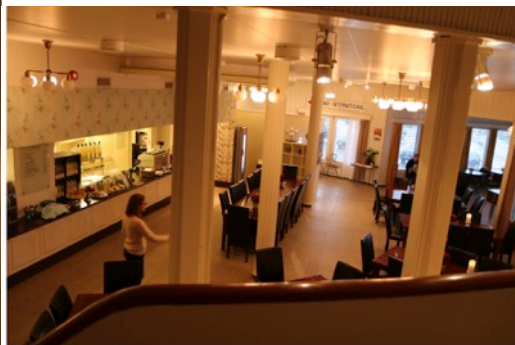
Innvendig beskrivelse 2. etg.; romdsiponering og dimensjoner – En trapp opp ligger mezzaninnetasjen, ca 50 kvm, også med høyde 2,7 m. Første dør fører inn til dame- og herretoaletter på til sammen ca 18 kvm inkl. slusen inn. Den neste døren leder til en korridor med kontorer på til sammen ca 75 kvm.

Originale overflater, arkitektur og kunst – Mye av interiøret fra både 1939 og 1953 er opprinnelig, se egne foto nedenfor. Store partier av tømmermannspanelet og jernbanepanelet er fortsatt intakt.

Foto: Privat – Originalt hjertevindu oppe på vegg og emaljerelieffer på brystningsvegg

Hjerteformet vindu og innfelte emaljerieffer i den buede panelveggen er et eksempel på at Nansen integrerte kunstnerisk utsmykning i arkitekturen, organiske former som det er noe *art nouveau* over. Panelveggen her har buet jernbanepanel. Trappen er bevart som den var, med grå linoleum, mens gelenderet ved en ombygning er byttet ut fra jern til tre.

Foto: Privat - Tresøylene og lamper med glasskupper

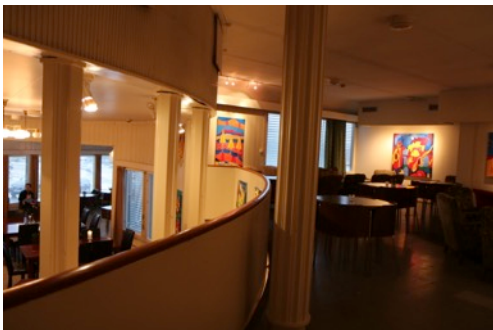
Foto: Privat - Trapp, håndløper og lister

Foto: Privat – Nedsenket silkulær himling og Tak-ess

Lysinnfall – Naturlig dagslys strømmer inn i hovedlokalet, men på grunn av ombygning til kontorer i deler av 2. etg., er de fleste vinduene der ikke lenger synlige. Hovedetasjen hadde med andre ord langt mer naturlig lysinnfall etter påbygget av 2. etg. i 1953, da det var vinduer rundt hele. I karnappet, der vindusbåndet er bevart i sin helhet, er det svært godt lysinnfall. Mezzaninetasjen oppleves som noe mørk, kun vinduer langs vegg mot syd. Solen går opp ved kjøkkendelen, videre mot karnappet, og følger hele bygget rundt til restauranten i 2. etg. før den går ned i vest.

1

2

3

*Foto: Privat - 1. Litt mørk mezzaninetg 2. Dårlig belysning i karnappet en regnversdag
3. Inn mot karnappet en solrik dag*

Kunstig lys – De opprinnelige lyspunktene i taket er i bruk, med lamper med glass-kupler som gir god lysspredning i 1. etg. Én tak-pendel inne i karnappet er ok for det lille rommet. Store spot belyser kunst på halv-veggen som avgrenser mot mezzaninen. I mezzaninetasjen går en lysskinne langs veggene og gir greit lys til det avgrensede rommet – men lyset er veldig konsentrert langs veggene og oppleves som litt dunkelt belyst.

Fargeanvendelse – Hvitmalte søyler, vegger og tak gjør at bygget virker lett og nesten svevende, på tross av tidens tann. Det hvite treverket er en fløyelsmyk kontrast til de slitte og skiftende gulvoverflatene som ligget som et lappeteppe gjennom hele bygget.

Akustiske forhold – Akustikken i 1. etg. er vært behagelig, og en kan snakke sammen uten at det er plagsomt for andre. Panelveggene absorberer mye lyd, og søylene bidrar til å bryte lydbølger og dempe akustikken. Brystningsvegg i tre mot gulv og tak mot mezzaninetasjen, demper også akustikken mellom de to etasjene.

4.3 Dybdeintervju – kvalitativ metode

Jeg har gjennomført 5 dybdeintervjuer av mulige besøkende (her kalt respondenter), se vedlegg 2 og ett dybdeintervju av person med restaurantfaglig bakgrunn, se vedlegg 3. Respondentene ble nummerert for å håndtere innhentet data, samtidig som enhetene forblir anonyme, og dessuten ytterligere objektivisert for å påvirke analysen minst mulig (Jacobsen, 2015).

En generell tendens er at folk søker særlig god spise når de besøker en restaurant, især en bedre restaurant, men jeg registrerer også et ønske om en avslappet café med atmosfære. Flere nevnte internasjonal mat fra reiser de hadde vært på. Respondentene gikk jevnlig på café og restaurant for å treffe venner, stifte nye bekjenskaper eller for en romantisk middag sammen med partneren. Videre har jeg oppsummert en del fremsatte ønsker i bruker- og behovsanalysen, vedlegg 1.

4.3.1 Validitet og reliabilitet

Da jeg har intervjuet så få respondenter, er svarene langt fra 100% valide, men siden jeg ikke kjenner noen av respondentene er reliabiliteten trolig allikevel er ganske god (Jacobsen, 2015). Der svarene tenderer mot en retning respondenten tror jeg har ønsket, er det tatt hensyn til det i analysen. I ettertid ser jeg at enkelte ble oppfordret til å snakke litt mer om visse emner, noe som kan ha ført til litt ekstra ”kreativitet” eller vektlegging av emnet. På tross av

dette, mener jeg at jeg har innhentet valide data i forhold til å svare på hovedtemaet i problemstillingen.

4.3.2 Metodekritikk

Siden kvalitativ metode går i dybden av et fenomen, kunne jeg for å få en bredere innsikt i hvorvidt konsept og nisje er riktig, kombinere kvantitativ og kvalitativ metode. Å dokumentere bredden gir bedre oversikt over hvor mange som har interesse for et litt ”finere restaurantkonsept”, og kan indikere om stedet er attraktivt som destinasjon. Så på grunn av innsikt som skyldes research innenfor den kreative fasen, endret jeg litt på konseptet underveis, og dermed målgruppen. Konseptet tar nå sikte på å være mer ”gourmet” enn jeg først hadde tenkt, og målgruppen er utvidet fra å være en lokal restaurant for Fornebu, til også å kunne bli et mål for tilreisende. Vurderingen er at jeg fikk nok nyttig informasjon fra intervjuobjektene til å kunne utarbeide et godt konsept som svar på problemstillingen.

5.0 KREATIVE METODER

5.1 Befaring

For å bli kjent med bygget og omgivelsene på ulike tider, besøkte jeg paviljongen jevnlig, bl.a. for å se på solforhold og lys. Jeg fotograferte og kontrollmålte det jeg manglet eller var usikker på fra et noe ufullstendig tegningsunderlag, og overveide mulighetene for stedet.

5.2 Bruker- og behovsanalyse

Som en del av informasjonsgrunnlaget, og for å oppsummere og strukturere brukernes behov, har jeg utarbeidet en bruker- og behovsanalyse. Denne struktureringen ga svar på konkrete spørsmål, som jeg har sammenholdt med intervjuene fra *Café Odanata* samt et dybdeintervju av konsulent med restaurantfaglig bakgrunn.

Grunnlaget for analysen og kartlegging av brukerne og deres ønsker og behov, har hatt utgangspunkt i pågående research. I tillegg har jeg tilføyd observasjoner fra befaring, hvor jeg har avdekket behov kunden kan ha, uten selv å være klar over det. Se vedlegg 1.

5.3 Travel-logg

Underveis i prosjektet har jeg jobbet med en travel-logg som dekker utdrag og deler av research og idéprosessen, og som i hovedsak består av historiske og nåtids-foto fra Fornebu,

fakta om bygget og inspirerende tegningsunderlag. Utvalgte bilder fra nettet, som jeg av ulike grunner søkte opp under arbeidet i den kreative prosessen, har vært til både nytte og inspirasjon. Se vedlegg 4.

5.4 Tankekart

Tankekart, eller "mindmapping", gir umiddelbar oversikt (Lerdahl 2011, 124). Ulike assosiasjoner rundt temaer skaper en god start for det videre kreative arbeidet. I motsetning til et lineært oppsett, gir tankekart assosiasjoner som lar deg hoppe frem og tilbake mellom ulike tanker (Lerdahl, 2011.) Jeg startet med å spre noen nøkkelord utover arket; 30-talls modernisme, flyhistorie og flyplass, og ut i fra disse kom videre assosiasjoner. Underveis fant jeg koblinger og noterte metaforer som dukket opp som naturlige tilføyninger i tankekartprosessen. Metoden førte til at jeg lett kunne manøvrere meg frem til temaer og sammenhenger innen underkategorier, slik at jeg kom raskt i gang med den kreative prosessen. I forkant var jeg godt inne i byggets historie og dets arkitektoniske stil, og grundig research og befaring gjorde meg i stand til å kunne tenke bredt. Dermed hadde jeg mange inntrykk og fakta å assosiere rundt. Se vedlegg 5.

5.5 Kryssmoden

Ut fra temaene "Fly" og "Historisk Restaurant" fant jeg en del relaterte bilderepresentasjoner, og kunne leke på kryss og tvers av disse. Ved denne metoden kombineres to sentrale temaer, som begge har tilknytning til oppgaven, med beskrivende bilderepresentasjoner ut i fra det ene temaet, og som forsøkes koblet til bilderepresentasjoner fra det andre. Metoden hjalp meg til å skape en del spennende assosiasjoner som kanskje ikke hadde vært naturlige å se i sammenheng og få noe nytt ut av. Den gir raskt nye idéer, og egner seg best i en tidlig idéutviklingsprosess (Lerdahl 2011). Se vedlegg 6

5.6 Metaforer og analogier

Lerdahl anbefaler å tegne symboler og metaforer som karakteriserer oppgavens temaer, og bidrar til å skape kjerneverdier for en løsning. En metafor er "et uttrykk brukt i overført betydning" eller "billedlig uttrykk" og skal ifølge Lerdahl (2011) hjelpe oss til å tenke annerledes, sette det som er lite spennende inn i en spennende sammenheng, og finne det interessante eller uvanlige å jobbe videre med.

Jeg har søkt etter paralleller, likheter og analogier for å overføre den opplevelsen jeg ønsket restaurantkonseptet skulle gi. Ved å tenke metaforisk blir hjernen på et vis "frigjort", mer

drømmende, og visualiserer tydeligere enn ellers. Metoden guidet meg frem til noen kjerneverdier for konseptet som ble en del av restaurantens bærende element, og førte til en rekke skisser og idéer som omhandler bølger og historisk vingesus. Se vedlegg 7.

5.7 Vrengningsmetode; Tenke drømmesituasjon

Vrengningsmetoden, ”tenke drømmesituasjon”, er benyttet som et supplement til brainstormingsmetoden beskrevet ovenfor. Å vrenge eksisterende løsninger tvinger hjernen inn på et annet spor, hvor man først fremmedgjør det kjente, for deretter å utvikle nye løsningsforslag ut ifra det fremmedgjorte (Lerdahl, 2011). Lerdahl poengterer at når ting tas til det ekstreme, kommer nyanser tydeligere frem (overdrivelse fremmer forståelsen...). Bruk av vregning bidro til å frigjøre meg fra tankegods i brainstormingsmetoden, og minnet meg på detaljer jeg ikke hadde tenkt på før. Ved å illudere drømmesituasjoner som kunne ha foregått på restauranten, kom jeg på noen fjerne, men spennende ideer å jobbe videre med. Etter en grundig gjennomgang av scenariene, modifiserte jeg enkelte til faktiske grep, og som er med på å forsterke konseptet, beskrevet under faglige valg. Se vedlegg 8.

5.8. Skisserull og digitalt verktøy

Videre arbeid besto i å drøfte planløsningen for lokalene. I denne fasen har jeg benyttet skisserull og ArchiCAD. Arbeidet med skisserull bidro til å se tilgjengelig areal med ulike disposisjoner, inklusiv alternative inndelinger i soner. Skisser er benyttet som hjelp til å definere interiør og elementer jeg ville verne for ettertiden, samt områder jeg mente det kunne jobbes fritt videre på uten å ødelegge det historiske. En effektiv prosess for å få oversikt over proporsjoner og form samt se sammenhengen mellom disse. ArchiCad gir god oversikt over helheten mellom etasjene, samt bidro til å visualisere de ulike interiørløsningenes harmoni, eller disharmoni, i lokalet. Se vedlegg 9.

5.9 SWOT-analyse

SWOT-analysen avdekker styrker og svakheter, muligheter og trusler. Den gir samtidig overblikk over produktet og markedet (Lerdahl 2011). En analyse for en litt finere restaurant i området er utviklet, og risikoen rundt etablering, er vurdert. Samtidig har jeg sett på mulighetene på sikt, og analysert svakheter jeg ser i dag. I tillegg har jeg avdekket trusler som kan føre til utfordringer for restauranten. Se vedlegg 10.

6.0 KONSEPT

”Som en skulptør, arbeider også arkitekten med form og masse, på samme måte som maleren arbeider med farger. Men som den eneste av de tre, har arkitekten en funksjonell kunst. Han løser praktiske problemer” (Eiler Rasmussen, 1959).

Det er har vært en løpende avveining hvilke og hvor store endringer jeg skulle, eller ikke skulle gjøre for å ivareta byggets historiske verdi. Omfanget på inngrep i arkitektur og interiørelementer er i hovedsak gjort for å møte målgruppens krav til design og standard samt krav til universell utforming i et bærekraftig prosjekt.

Store deler av bærekraften rundt prosjektet består i å gjenbruke bygningsmassen. Dokumentasjon fra *Bærum Kommune Plan og Bygning* viser at bygget gjennom årene har gjennomgått ulike tilpasninger, med tilbygg og endrede bruksfunksjoner i forhold til bærekraft og bevaring av kulturminner. For å respektere stedet og dets unike historiske verdi, har jeg lagt vekt på å ivareta arkitekturen og utvalgte interiørelementer.

Konsept og løsning skal tiltrekke en stor målgruppe, og dermed gi merverdi for både lokalsamfunnet og på nasjonalt nivå, med tanke på bærekraft og bevaring av et historisk kulturminne.

6.1 Konseptbeskrivelse – ”Historiens vingesus”

Konseptet peker mot et avsluttet kapittel for Norges første hovedflyplass, med 40-tallets raffinerte flyplassrestauranter som serverte spennende opplevelser og *high class food*.

Uttrykket “Historiens Vingesus” benyttes for å uttrykke en sterk følelse av historiens tilstedeværelse og betydning ved en spesiell anledning, for eksempel ved overværelsen av en historisk begivenhet mens den finner sted, eller tilstedeværelse der en slik hendelse en gang fant sted. Jeg fant en gammel tegning fra 1939, hvor arkitekt Odd Nansen hadde tegnet inn en bølget bar, - se tegning nedenfor. Har ikke funnet snitt eller andre spor etter den – mon den noen gang ble bygget?

Ut fra definisjonen av “Historiens Vingesus”, som jeg har med fra den kreative prosessen Tankekart, vedlegg 5 og Nansens bølgete bar har jeg forsøkt å gjenskape flyplassrestauranten med sitt raffinerte interiør og fordums prakt fra hva “fine dining” på flyplassrestauranter var i 1940 - overført til en moderne tolking av 2017.

Forslag til restaurantnavn: VINGESUS

Høye forventninger til mat og opplevelser i den gamle flyplassrestauranten skal bringes til live, og samtidig skal det oppmuntres til refleksjon over den funksjonalistiske paviljongen og dens unike historie. Internasjonale gourmet-retter preger meyen i restauranten, spennende småmat i caféen – og 40-talls inspirerte cocktails i baren.

"Historiens Vingesus" svarer på problemstillingen ved både å gi mulighet til å minnes historien og tilby en følelse av å være på reise, med noen av de forventningene som følger med. Problemstillingen, og dette funksjonalistiske byggets historie, har dannet grunnlaget for, og vært inspirasjonen til konseptutviklingen.

6.2 Forslag til matkonsept og opplevelse

I konseptet skal maten skal ha en naturlig plass i restaurantens opplevelsesprofil. Ideen er å legge opp til en sammenheng mellom matens høye kvalitet og stedet, og dermed leve opp til forventningene i konseptet – internasjonale, finere retter, inspirert av globetrotterens reiser og opplevelser. At ”finere internasjonal mat” er valgt i restaurantkonseptet skyldes innsikt fra litteraturen om flyplassrestauranter i 1930-40 årene, samt beliggenheten til restauranten i forhold til aktuell hovedmålgruppe. Flere av de intervjuede la vekt på en lekker, bred meny – noe som også støttes som riktig valg med tanke på Sifo-rapporten fra 2007, som konkluderer med at ”maten de velger er eksklusiv, eksotisk og ekskluderende”. Maten her skal tilfredsstillende gjestenes ønsker ut fra forventningene de har til stedet. Videre dybdeintervjuer om menyen bør gjennomføres i samarbeid med profesjonell kokk, som fase 2 før endelig menykonsept bestemmes.

6.3 Redegjørelse for bevaring av arkitektur, interiør og kunst

Jeg har villet fremheve og ta vare på mest mulig av den originale funksjonalistiske arkitekturen, og har jobbet mot å skille den originale funksjonen fra mitt eget moderne uttrykk. Valg er tatt med innsikt i funksjonalismen, men uten å forsøke å la de nye elementene fremstå som interiør fra 1939. Jeg har tilstrebet et moderne design i bærekraftige materialer, og som kun er mulig med teknologi og kunnskap fra vår tid. Interiørfaglige konseptuelle elementer og scenografiske virkemidler er benyttet for å skape assosiasjoner til at paviljongen engang har ligget på en flyplass. Etter en gjennomgang av det historiske bygget, har jeg definert hva jeg mener jeg kan og ikke kan gjøre, se vedlegg 13. Ut fra denne oversikten har jeg definert løsninger og

begrunnelsen for disse – vurdert opp mot historisk verdi og bærekraften i prosjektet. De historiske interiørelementene; hjertevindu, trapp og mezzanin, tømmermannspanel, jernbanepanel og søyler, og emaljereliefferer bevart. Emaljerelieffene utsmykker gangen inn til restauranten fra garderoben. Den nedsenkede sirkelen i himlingen forekommer rotete sammen med den nye belysningskunsten, så denne fjernes. (heller ikke nevnt av kunsthistoriker Vold i ”Farvel Fornebu” som et bevaringsverdig element.) Inngangsdøren bevares.

6.4 Redegjørelse for valg

6.4.1 Planløsning

Den åpne løsningen av rommet mellom mezzaninetasjen beholdes, da det gir samhørighet med den øvrige del av lokalet, og skaper helhet i rom og stemning. Halv-vegger og lignende holdes unna mezzaninetasjen, slik at gjestene har utsyn til paviljongen. Det er lagt opp til romslig møblering, med god plass for individuell oppmerksomhet. Jeg har valgt å ikke sette opp skillevegger for soner og områder, for å bevare rytmen og bevegelsen i rommet. Veggene i den runde paviljongen domineres av sammenhengende, høye vinduer som følges opp av søylene, slik at lokalet fortsetter å fremstå åpent og luftig innover.

6.4.2 Arkitektur

Av arkitektoniske valg har jeg gjort forholdsvis små grep, og bevart hele byggets struktur.

I 1. etg. rives og bygges veggene mot kjøkken og bar som en skrå akse fra man kommer inn. Skrå vegger sørger for at gjestene ikke ser rett inn på toalett eller kjøkken.

Alle himlinger byttes eller utbedres for en slett overflate.

Hele kjøkkenavdelingen fremstår kaotisk og oppstykket, så her rives alle vegger for å legge til rette for et moderne industrikjøkken, - med ettermontering av eventuelle vegger.

Rommene mot kjøkkenet og gangen mot nord ombygges til herre-, dame- og HC toalett. Her har det før vært toaletter, så jeg går ut fra at eksisterende soilrør og avløp kan brukes. Toalettene bygges i tråd med TEK 10 og SINTEF – (Byggforskserien 379.201). Henviser til teknisk tegning og oppriss for toaletter. Herre- og dametoalett deles med en bølget vegg for å få bedre plass til servanter, noe som også gir en mer privat sone samt bidrar til at bølgen i konseptet fremstår sterkt også her.

Ved inngangen på nordsiden blir det betjent garderobe (garderobeplikt i restauranten i 2. etg.). Døren videre inn til kontorene i byggets 1. etg. fjernes, så de som skal inn til disse kontorene bes benytte hovedinngang ved siden av. Rørene i gangen forventer jeg at kan flyttes opp over himlingen og ned inne veggen, med en utforing dersom nødvendig.

Alle vegger i 2. etg., der det i dag er kontorer, rives. Dette gir mer plass, samtidig som det kommer mye mer dagslys gjennom de avdekkede vinduene.

Lettvegg monteres for avlukke for arbeidsstasjon, så servitørene kan ha en sone som er litt større en vanlig, siden kjøkkenet ligger en trapp ned og det forventes topp service.

Toalettene rives og bygges om, da arealet på toalettavluksene ikke svarer til universell utforming. Den buede veggen med original jernbanepanel inne i slusen beholdes.

Trappen og gelenderet opp til mezzaninen beholdes. Trinnene får langsgående eikeparkett.

6.4.3 Scenografiske virkemidler

"Arkitekten er en form for teaterprodusent, en som planlegger scenene i livene våre" (Eiler Rasmussen, 1959).

Virkemidler som form, materialbruk, lys, mønster, farger og lyd er med på å skape rommet og vår sanseoppfatning (Rasmussen, 1957). Designere benytter bestemte virkemidler, elementer og prinsipper. Sully (2012) kjennetegner designelementer som: rom, linje (akser), form, figur, tekstur, farge og lys. Form, farge og lys påvirker funksjonaliteten og sansene våre. Med Binggeli (2012) sine 7 grunnleggende prinsipper for design i fokus, har jeg forsøkt å skape en restaurant med opplevelse av fysisk harmoni.

- *Proposjoner og størrelsesforhold*; refererer til forholdet mellom ett objekt og de resterende. Kan sees som lengde, antall og nyanse.

- *Målestokk og skala*; henviser til størrelsen på et objekt i forhold til et annet, eller forholdet mellom et designelement og et annet.

- *Balanse og likevekt*; om noe er i balanse, fordeles den visuelle vekten av elementer i et rom så ingen deler av rommet er viktigere enn andre. I forhold til dette er samlingspunkt et dominerende trekk for å tiltrekke oppmerksomhet – likevel må resten balansere. Balanse kan være symmetrisk eller usymmetrisk, avhengig av elementenes plassering.

- *Harmoni og samsvar*; innebærer å velge elementer med fellestrekk eller karakteristikk som form, farge, tekstur eller materiale.
- *Enhet og mangfold*; kunsten er å finne en balanse mellom enhet og mangfold, gi liv til harmonien gjennom et selektert mangfold, for å skape et harmonisk og interessant rom.
- *Rytme og takt*: Lik eller ulik gjentakelse av et element gir rytme og takt, f.eks. en figur, en tekstur eller en farge.
- *Fremheve og understreke*; poengtering benyttes for å understreke et element fremfor andre, og gjøres ved å benytte ulike virkemidler som for eksempel farge.

Konseptbølge: Inspirert av ”historiens vingesus” og assosiasjoner til det å fly (fra den kreative prosessen – bevegelse, bølge, vindkraft, hastighet), og Nansens bar på en gammel plantegning, kreeres interiør- og arkitektoniske elementer som skal bidra til å simulere en bølge som går gjennom hele lokalet. Bølgen harmonerer med det organiske hjertevinduet i veggen.

En konseptvegg med et sett av datamodellerte bølger produseres i eikefiner . Ref. vedlagte bilde på møbleringsplan. Eikefiner, fordi det er godt egnet til å skape den ønskede effekt, men også for å få en tilhørighet med eikefinerveggen langs kjøkken og bar-sonen nede. For kledning av div. fast interiør og konseptuelle eikefinerbølger. Videre prosess og endelig valg av egnet finerprodukt og produksjonsmetode utarbeides i samarbeid med snekker og produsent.

Chambre Separé omsluttet av en bølge og gir en spennende, mer romlig følelse i det lille avlukket.

Baren konstrueres etter bølgen jeg så på en av Nansens planløsninger. Bølgeformen forsterker det myke og samtidige dynamiske uttrykket i paviljongen.

Bølgen går igjen i konseptbølgen på restaurantveggen oppe, bølgen som omslutter *Chambre Separé*, garderobedisken, bølgen gjennom toalettene nede og de bølgete servantskapene oppe. Se prinsippskisse av garderobe i tekniske tegninger som underlag til videre samarbeidsprosess med møbeldesigner og produsent. Se også skjemattegning av prinsippskisse av et av servantskapene.

Videre interiørvalg:

Eikeparkett lagt i diagonale firkanter i 1. etg., kombinert med de høye søylene, gir flyt i det sirkulære rommet, både horisontalt og vertikalt (Sully, 2012)

Den lyse fargen på det originale, buede jernbanepanelet beholdes. Ut i fra denne fargen har jeg laget en palett som både gir enhet og samtidig mangfold og spenning. Fargenyansene har litt forskjellig oppgave, avhengig av rom. Materialer og fargebruk forsterker opplevelsen av enhet ved ulike elementer. Nettopp for å ivareta tilhørighet til hele restauranten, har jeg valgt å gjenta en del av fargene som er benyttet nede, oppe i restauranten.

Grep i forbindelse med materialvalg, er gjennomgående rå og taktile overflater mot glatte, blanke eller myke.

Inngang nord; eikefiner på veggene gir en lun velkomst, lyssirkel i taket gjenspeiler søylene. Bidrar sammen til til at også denne delen blir en del av helheten. I den faglige analysen stakk gangen seg ut som en påhektet bygningsdel.

Jeg har valgt avrundede møbler og produkter for å forsterke det organiske uttrykket og den sirkelrunde formen på bygget foruten rektangulære bord som kan settes sammen etter plassbehov.

6.4.4 Belysning

- Konseptbelysningen, som er visualisert i lokalet som lysende, abstrakte fly-vinger som henger ned fra taket og danner en bølget formasjon er ment som en del av en brief til en belysningskunstner. Belysningskunsten er ment å bli en attraksjon i seg selv. Ideen er inspirert av research fra flyplassrestaurantene på 1940-tallet, da mange av gjestene kom for å se flyene ta av og lande. Materialet er ikke bestemt, men belysningen skal oppleves som fly-vinger i stål.
- Bølgen går igjen som en lysskinne over baren. Har valgt LED-belysning, som er energisparende og derfor et bærekraftig valg.
- Generelle belysningen fra takspots og gir godt lys. Spottene er plassert jevnt i rommene og vender mot vegg for refleksjon der det er naturlig.
- Spotbelysning monteres mot konseptbølgen på den skrå veggen i restauranten, hvor lampene kan stilles inn på stedet med ulik radius på lyset for å fremheve finerbølgen optimalt. I valgt spot sitter lyskilden dypt og med et "honey cube raster" blir det ingen

direkte blending. Her ville en LED-stripe gitt en flatere og kjedeligere effekt, så stripen er plassert bak bølgen for en dybdeeffekt.

- Overlys som integrerte lyskranser i himlingen rundt søylene gir en behagelig reflektor-spredning.
- En lysboks som lyser opp av halvveggen mot mezzaninen skaper et rolig lyshav, inspirert av å fly over havet, - som i kontrast til punktbelysning av søylene som skaper et rytmisk mønster.

6.5 Redegjørelse for materialer og bærekraft

Materialer og produkter er forankret i bærekraftige valg for å balansere mellom eksisterende materialer, bærekraftige nye materialer og produkter. Bærekraftig design innebærer å forvalte og ta vare på ressurser og materialer, å spare kostnader og distribusjon. Jeg har derfor så langt det har latt seg gjøre bevart gammel panel, i seg selv et bærekraftig valg samt at det bidrar til å ivareta byggets kulturhistorie, og også jobbet mot å benytte kortreiste materialer. Innerveggene består i det store og hele, med opprinnelig tømmermannspanel og jernbanepanel. Andre vegger er belagt med finer, pusset og malt eller tapetsert. På toalettene er det i tillegg til finerplater også laminatplater og speilvegger. Hvite flisvegger på kjøkkenet sikrer godt lys og lett renhold. Vinylgulv fra Forbo med høye sklihemmende egenskaper, er hygienisk og er godt å gå på over tid. Gulvet er et bærekraftig valg, det er også installasjonen. Gulvet inneholder 60% resirkulert produksjonsavfall fra egen produksjon, tåler høy slitasje og er biologisk nedbrytbart. Alle vinylgulvene produseres ved 100 % grønn elektrisitet. Mykningsmiddelet stammer fra oljen av ricinusplanten, og med en vekstsyklus på bare ett år, er dette fornybart. Vinylgulvet er helt resirkulerbart (Forbo.com).

Eikeparkett; massiv mønsterstav fra produsent Hørning i Danmark, legges som legges i 60 x 60cm diagonale kvadrater (parallele staver i trappene) på alle resterende gulv unntatt på toalettene. Parketten leveres ferdig behandlet med hardvoks som gjør det slitesterkt og skal ikke slipes eller behandles når gulvet er lagt. Miljømessig er dette en stor gevinst. Gulvet kan slipes og vokses flere ganger ved behov. Treverk skaper en lun følelse. Eik er kortreist og tåler stor slitasje, et strekt og hardt materiale med god vanntetthet (Lefteri, 2014).

Eikefinervegger fra Querkus er et bærekraftig valg. Både fordi eikefinerplatene inneholder resirkulert gammelt tømmer og fordi nye eiketrær vokser opp igjen.

På toalettgulvene i 1. og 2. etg. legges fliser. Fliser gir slitesterkt gulv med lave vedlikeholdskostnader og holder lenge. Har valgt en klassisk flis som kan tåle svingninger i

trendbildet. Fliser er usympatisk, i den forstand at det er et hardt og kaldt materiale, men satt sammen med finervegger som her, bør det fungere fint med tanke på romklang og akustiske forhold . På veggene på toalettene er det valgt en kombinasjon av laminatplater fra Formica i ulike kvaliteter og trefinerte vegger. Formica Group er sertifisert av BM Trada, et uavhengig selskap som sertifiserer i forhold til miljø og bærekraft. Et litt annerledes valg, som gir et vakkert interiør som allikevel er lett å holde rent. Uten fliser kan veggene lett demonteres for å skape et annet uttrykk og stemning, hvis ønskelig.

Glass er benyttet som hyller flere steder. Det er enkelt å vedlikeholde og rengjøre, og krever ikke sterke rengjøringsmidler. Produksjonsprosessen er energikrevende, men samtidig er glass både enkelt å resirkulere og gjenbruke (Lefteri, 2014).

Stål er benyttet på en del interiørelementer og møbler. Stål kan resirkuleres til nytt materiale. Den høye varmen som må til i stålproduksjon, fører til store negative miljøpåvirkninger (Lefteri, 2014). Derfor velger jeg resirkulert stål så langt mulig, men uansett vil stål på grunn av forventet lang levetid kunne anses som et bærekraftig valg.

6.6 Universell utforming

Restauranten utformes for tilgjengelighet for alle. Rullestolheis monteres i den nordlige gangen og i trappen opp til mezzaninetasjen. Gangbaner og trafikkmønstre i gir flere steder god snuplass for en rullestol. Parkett gir fast og jevnt underlag for hjul og de med nedsatt bevegelsesevne. Unngår alle terskler der det er mulig. Parkettgulvet behandles med lys voks i hovedområdene, og en kontrastfarge for lede-linjer og oppmerksomhetsfelt for å oversiktlig navigering. Akustikken er svært god så trenger ikke ta særskilte hensyn her, med tanke på utfordringer for hørselshemmede (Asmervik, 2009). Godt belyst på strategiske steder for å sikre tydelige gangsoner (Asmervik, 2009). Ute bygget rampe opp den nordlige trappen. Stigningen på rampen overstiger ikke 1:20 Norges Handikapforbund anbefaler ikke en stigning over 1:15 (kritisk grense 1:12) og med en høydeforskjell på anslagsvis 20cm og en lengde på ca 300 cm har rampen her ha en stigning på ca 1:15 hvilket er innenfor kravet (Byggforsk 323.101). Se teknisk plantegning, 1. Etasje.

6.7 Ved brann

Alle vinduer og dører i bygget skal kunne benyttes som rømningsvei. Alle rom i 1. etg. har vinduer som kan åpnes, i tillegg to inngangsdører og kjøkkeninngang. Som alternativ rømningsvei i 2. etg.; trapp som fører til nabobygget.

6.8 Kjøkken – Materialvalg og soner

Varer bringes inn i storkjøkkenet gjennom trappefri inngang på nordsiden, eller via kjøkkeninngang med trapp dersom dette er hensiktsmessig. Varene plasseres direkte i oppbevarings- eller kald-soner, uten å komme i kontakt med oppvask-soner. Når maten blir levert ut, går det fra varm-soner og tilberednings-soner til restauranten. Brukt servise leveres direkte til oppvask-soner, slik at det ikke kommer i kontakt med andre soner. Materialene er valgt ut i fra sklisikkerhet, renholdsvennlighet og bærekraft.

7.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Ut fra problemstillingen ”Hvordan rehabilitere en restaurant i et historisk bygg ved hjelp av arkitektoniske interiørløsninger?”, er formålet med oppgaven å skape et attraktivt restaurantkonsept i den gamle paviljongen på Fornebu, med arkitektoniske interiørløsninger tilpasset byggets stil og historie slik at historisk verdi ikke går tapt.

Det er har vært mange og vanskelige avveininger omkring hvor store endringer jeg kunne tillate meg for ikke å ødelegge byggets kulturhistoriske verdi. Jeg har lagt vekt på å bevare så mye som mulig av byggets karakter, og samtidig gi det et moderne uttrykk. Dette med tanke på antatt vernestatus for eksteriøret samt i respekt for stedet med dets unike historiske verdi. Selve konstruksjonen står derfor uberørt, en bevaring som bidrar til bærekraftig bruk av eksisterende bygg.

Interiørarkitekturen og utvalgte, unike interiørelementer er i hovedsak med i konseptet, liksom de fleste historiske elementene som er vektlagt bevaringsverdige av kunsthistoriker Thurid Vold. Jeg har tilført materialer og interiørelementer inspirert av byggets stilhistorie, for at et moderne, spennende og inkluderende konsept skal tiltrekke seg dagens målgruppe.

Overraskelse og forventning er skapt gjennom scenografiske virkemidler samt kreative idéer til restaurantkonseptet for en litt uventet og annerledes opplevelse.

Konseptet respekterer, og bygger videre på, byggets historie, og har som mål å vise at bevaring av et historisk bygg kan bidra til et inspirerende og bærekraftig prosjekt i nåtid og ettertid, på flere områder.

8.0 KILDEHENVISNING

Tidligere kilder:

- Asmervik, Sigmund. 2009. *Universell utforming. Byer, hus, parker og transport for alle*. Tapir Akademisk Forlag.
- Ching, Francis D:K.; Binggeli Corky. 2012. *Interior design illustrated. 3. Utgave*, Wiley.
- Braungart, Michael and McDonogh, William. 2009. *Cradle to Cradle. Re-making the way we make things*. Vintage.
- Grenness, Tor. 2011. *Innføring i vitenskapsteori og metode. 2. Utg.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2015. *Hvordan gjennomføre undersøkelser – Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 3. Utg.* Oslo: Cappelen Damm AS.
- Lefteri, Chris. 2014. *Materials for design*. Laurence King Publishing.
- Lerdahl, Erik. 2011. *Slagkraft. 1. Utg. 3. Opplag.* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Norberg-schulzh, Christian. 1992. *Mellom jord og himmel. En bok om steder og hus*. Pax forlag AS, Oslo.
- Rasmussen, Steen Eiler. 1957. *Om at oppleve arkitektur*. Forlaget Archi Tegn.
- Sully, Antony. 2012. *Interior Design: Theory and Process*. P&C Black. London.

Nye kilder:

- Arkitektnytt. Arven etter Odd Nansen. Lesedato 18.03.17
<http://www.arkitektnytt.no/arven-etter-odd-nansen>
- Bahr Bugge, Annechen og Larvik. 2007. *Å spise ute – hvem, hva, hvor, hvordan, hvorfor og når*. Fagrapport nr. 6. Sifo. Oslo.
- Byggemiljø. Lesedato 18.03.17
http://www.byggemiljo.no/wp-content/uploads/2016/03/3-Miljokartlegging-av-bygg-som-skal-rives_rehabiliteres.pdf
- Bærekraftig design, lesedato 18.03.17
<http://www.arkitektnytt.no/barekraftig-designmetodikk>
- Direktoratet for byggkvalitet.. Byggteknisk forskrift (Tek10) Lesedato. 18.03.2017
<https://dibk.no/byggeregler/tek/>
- Findal, Wenche. 2007. *Funksjonalismens boliger form, funksjon, komfort*. Pax Forlag. Oslo

Inkluderende design. Definisjon. Lesedato 18.03.17

<http://www.inclusivedesign.no/practical-tools/definitions-article56-127.html>

Moxon, Sian. 2012. *Sustainability in Interior Design*. Laurence King Publishing.Ltd.

NRK. Dokumentar om Thilo Schroder,. Lesedato 18.03.17

<https://tv.nrk.no/program/fsØr01001889/thilo-schoder>

Regjeringen. Norges strategi for bærekraftig utvikling (2008). Lesedato 20.03.2017

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/norges-strategi-for-barekraftig-utviklin/id496107/>

SIFO. Fagrapport, lesedato 18.03.17

http://www.sifo.no/files/file53339_fagrapport_2002-4_amilien.pdf

Sintef Byggforsk Kunnskapssystemer, lesedato 01.12.2015

<http://bks.byggforsk.no/>

Figurer:

Figur 1:

Foto. Lesedato 05.05.2017:<http://oslobilder.no/search?searchstring=%22fly%22>

Figur 2:

Foto. Lesedato 18.04.2017:<http://oslobilder.no/search?searchstring=%22trappegelder%22>

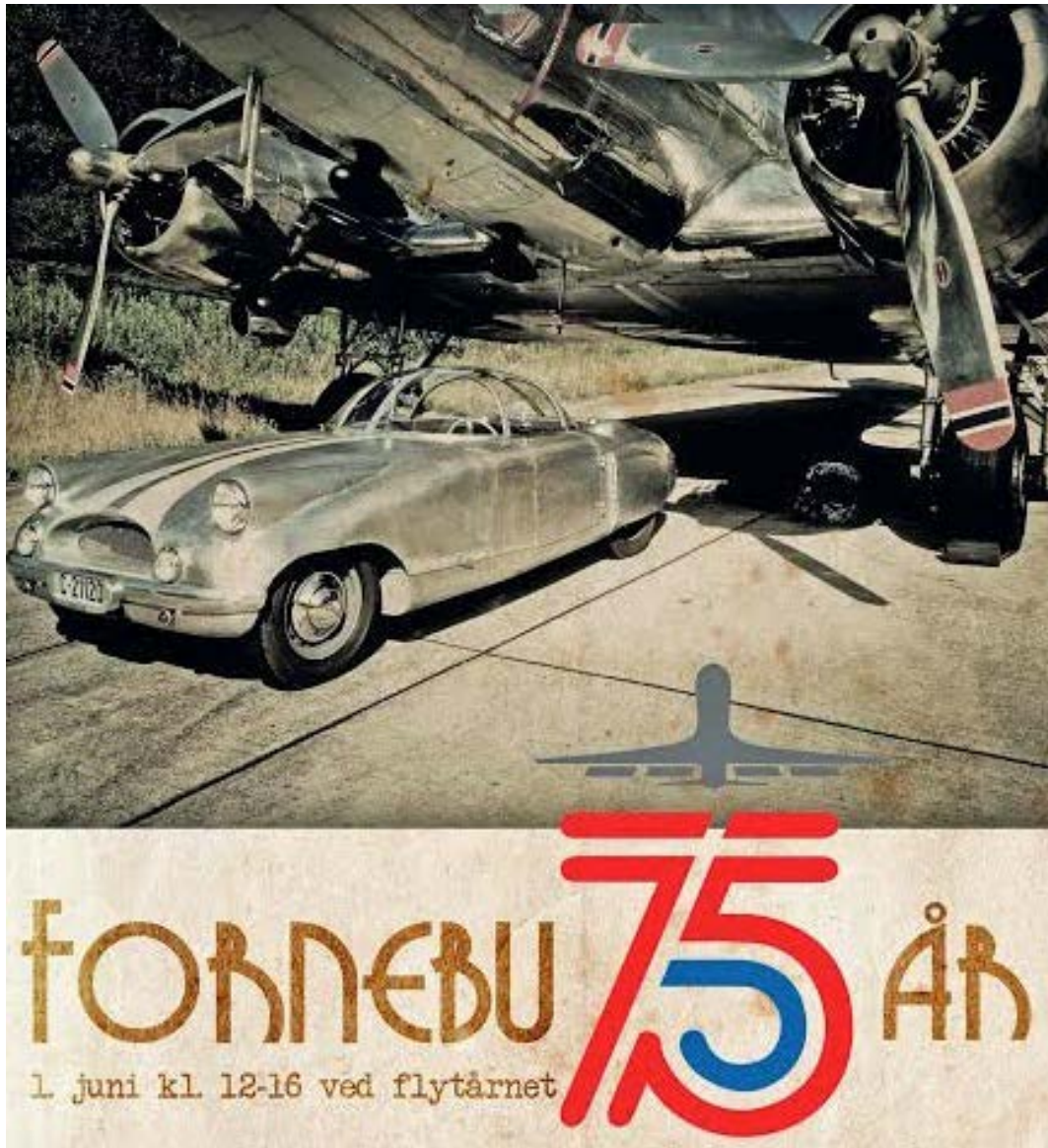

KULTURMINNEFLYHISTORIE BÆREKRAFTFUNKIS

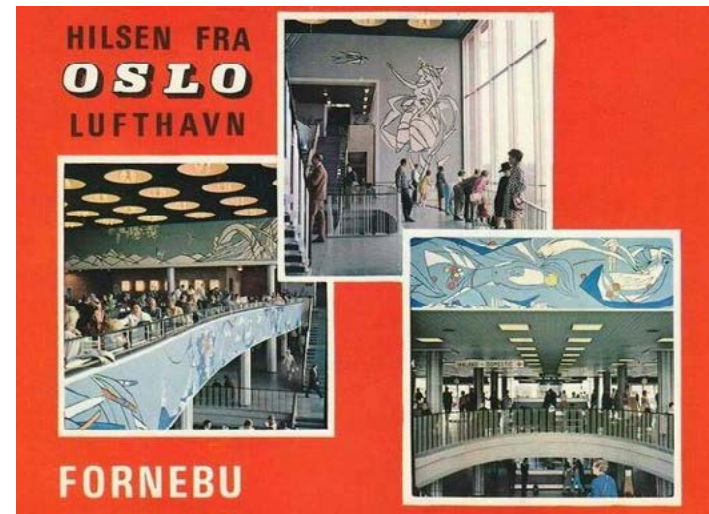
TRAVEL-LOGG

Gamle Fornebu Hovedflyplass, Restaurant

Vedlegg 4

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 4

Ved åpningen 1. Juni i 1939 var kun den runde restaurantbygningen oppført og var i bruk som midlertidig terminal og ekspedisjon. Tårnet var ferdig reist ved krigens utbrudd 09. april 1940, da tyske fly landet på rullebanen.

Nansens arkitektkontor har under alle årene med flyplassen som ble ferdig først 59 år etter sin start, så anlegget har i stor grad samme helhetlige karakter. Anlegget er tegnet og planlagt ut i fra en langstrakt kropp med 5 forskjellige deler, der det i den sydvestlige en del ligger en sirkelrund én etasjes restaurantbygning som utgjør hodet .

Figur 5

Figur 6

Figur 7

Pene klær - og forventning i luften

Av rapporten "Farvel Fornebu" leser jeg at "Fra dobbeltdørene på toppen av hovedinngangen førte ned til flyplassområdet hvor det opprinnelig var planlagt å sette hvitmalte hagebenker". På bildet her ser jeg at dette også ble gjort. Ingen gjerder eller annet skilte restaurant og ekspedisjon fra resten av rullebanen og flyplassen.

Figur 9

En opplevelse å se flyene lande og ta av.

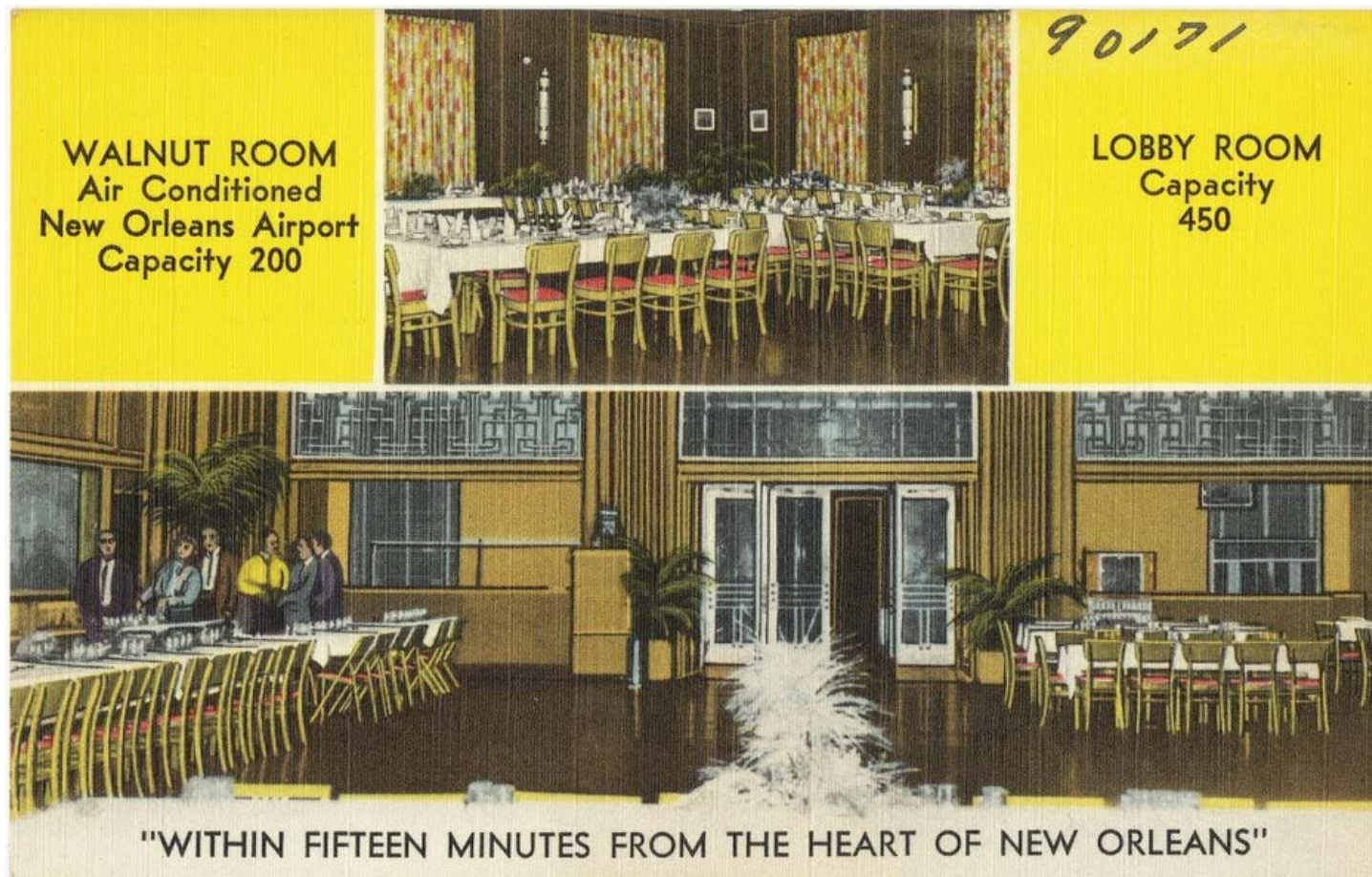
Figur 8

Det store utland 1930/40

Figur 10

Det tidligste bilde av en flyplass restaurant jeg har funnet er fra Sky Room i Union Air Terminal Burbank, CA (nå Bob Hope Airport), i 1940, viser oppdekking med hvitt duker, kopper og boudoir-stil bordlamper.

Figur 11

"Når folk så frem til å spise Airport Food"

Fine restauranter spilte en viktig rolle på de større flyplassene. I tillegg til å være restaurant for de reisende skulle de tiltrekke seg lokale gjester; rekruttere nye reisende, tiltrekke seg sightseeng-turister som ville se flyen lette og lande, samt at det var gjevt å feire bursdag og bryllup etc. på disse flotte spisestedene. <http://www.citylab.com/commute/2014/11/when-people-looked-forward-to-eating-airport-food/383203/>

Figur 12

I 1947 gikk flyplassrestauranten i Albuquerque NM så langt som å ansette en kokk som hadde studert med Escoffier og kokte for amerikanske presidenter og kongelige familiene i Europa. Hans oppgave var å lage terminalens restaurant til en av landets mest kjente restauranter. <https://www.6sqft.com/before-laguardia-there-was-glenn-h-curtiss-airport/>

Reisende gjør seg klare til å gå på flyet i 1940, via MCNY

Figur 13

Restaurantgjester ser på fly ta av og lande i 1949, via MCNY

Figur 14

Flying in Style

Som et eksotiske eventyr og med sin overveldende luksus var internasjonal flyging i 1930 litt av en opplevelse. Men det var kun en opplevelse for folk som hadde råd til det, og de var det mange av. Nesten 50.000 mennesker fløy Imperial Airways fra 1930 til 1939. Disse passasjerene betalte utrolig høye priser for å reise rundt i verden. <http://paleofuture.gizmodo.com/what-international-air-travel-was-like-in-the-1930s-1471258414>

Figur 15

KRIG

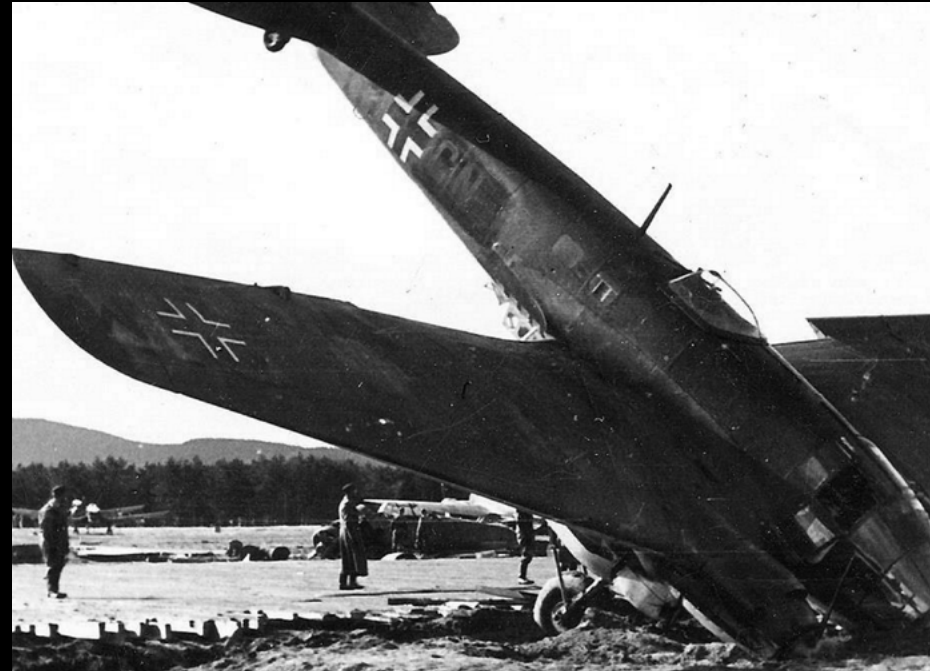

Figur 16

*Tyskerne landet på flyplassen allerede 09. april 1940.
De bygget ut rullebanen så større fly kunne lande.
Etter ordre fra okkupasjonsmakten tvang de Oslo kommune til å
fullføre den planlagte utbyggingen etter Nansens tegninger.*

Figur 17

Figur 18

“Bilder fra Jo-Olav Bakken sin unike samling av tyske bilder fra Fornebu lufthavn 1940. Samlingen er helt enestående i sitt slag og illustrerer tydelig dramatikken som utspant seg 9. april 1940. Som det tydelig fremgår av bildene havarerte mange tyske fly under kampen om Fornebu flyhavn. På grunn av den norske motstanden ble flere tyske fly forhindret fra å lande, noe som resulterte i at de ble tvunget til å nødlande på grunn av mangel på bensin. Ut fra bildene å dømme fikk flere av flyene hard medfart og ble påført store skader. <http://festningsverk.no/index.php/nyheter/item/369-fornebu-lufthavn-1940>.

Verneverdi

Tilgjengelig dokumentasjon fra Bærum Plan- og bygg viser at bygget har vært igjennom ulike tilpasningen med tilbygg og endrede bruksfunksjoner gjennom årene. Etter møte med Bærum kommune Områdeutvikling og gjennomgang av brev fra fylkeskommunen om vurdering av vernestatus – uttalelse, får jeg et overblikk over nåsituasjon og verneverdi . Området er avsatt til sosial infrastruktur og det arbeides med en mulighetsstudie for området der det planlegges å bygge ungdomsskole og andre offentlige tjenester for en videreføring av kulturmiljøet som er etablert i de eksisterende bygningene. Forhold knyttet til bevaring av hangaren vil være premissgivende for hvilke funksjoner som kan innpasses hvor.

I brevet fra fylkeskommunen 03.03.2016 fremkommer det at Riksantikvaren i et brev fra 1996 mener at anlegget har nasjonal interesse, og at anlegget bør sikres gjennom eventuell fredning og/ eller vern gjennom plan- og bygningsloven. Bærum kommune har utarbeidet en oversikt over det gamle anlegget i rapporten "Farvel Fornebu, Utredning av de eldste flyplassbygningene på Fornebu", 1998. Rapporten konkluderte da med at anlegget er unikt i lokal, regional og nasjonal sammenheng. I "Kommuneplan for Fornebu", vedtatt i 2000, er anlegget forutsatt bevart (båndlagt). I planen s. 34: "For verneverdige bygninger er verneprinsippet at hver bygning skal beholde sin helhetlige karakter og restaureres. Det skal tillates bruk av bygningene til aktiviteter som bidrar til å beholde bygningens opprinnelige karakter" Videre på s. 57 under retningslinjer for byggetiltak: "Utbyggingen skal sikre kulturminner fra ulike virksomheter og tidsepoker fram til nedleggelsen av flyplassen i 1998 slik at områdets historie kan avleses også etter utbyggingen". En grundig dokumentering gjennomføres i disse dager, og vil danne grunnlaget med utvelgelse av hva som skal vernes. En så lenge har de kun konkludert med at det er grunn til å anta at det er behov for betydelig oppgradering for å tilfredsstille tekniske krav.

Etter møte med Bærum kommune Områdeutvikling og gjennomgang av brev fra fylkeskommunen om vurdering av vernestatus – uttalelse, får jeg et overblikk over nåsituasjon og verneverdi . Området er avsatt til sosial infrastruktur og det arbeides med en mulighetsstudie for området der det planlegges å bygge ungdomsskole og andre offentlige tjenester for en videreføring av kulturmiljøet som er etablert i de eksisterende bygningene. Forhold knyttet til bevaring av hangaren vil være premissgivende for hvilke funksjoner som kan innpasses hvor.

I brevet fra fylkeskommunen 03.03.2016 fremkommer det at Riksantikvaren i et brev fra 1996 mener at anlegget har nasjonal interesse, og at anlegget bør sikres gjennom eventuell fredning og/ eller vern gjennom plan- og bygningsloven. Bærum kommune har utarbeidet en oversikt over det gamle anlegget i rapporten "Farvel Fornebu, Utredning av de eldste flyplassbygningene på Fornebu", 1998. Rapporten konkluderte da med at anlegget er unikt i lokal, regional og nasjonal sammenheng. I "Kommuneplan for Fornebu", vedtatt i 2000, er anlegget forutsatt bevart (båndlagt). I planen s. 34: "For verneverdige bygninger er verneprinsippet at hver bygning skal beholde sin helhetlige karakter og restaureres. Det skal tillates bruk av bygningene til aktiviteter som bidrar til å beholde bygningens opprinnelige karakter" Videre på s. 57 under retningslinjer for byggetiltak: "Utbyggingen skal sikre kulturminner fra ulike virksomheter og tidsepoker fram til nedleggelsen av flyplassen i 1998 slik at områdets historie kan avleses også etter utbyggingen". En grundig dokumentering gjennomføres i disse dager, og vil danne grunnlaget med utvelgelse av hva som skal vernes. En så lenge har de kun konkludert med at det er grunn til å anta at det er behov for betydelig oppgradering for å tilfredsstille tekniske krav.

Som det første bygget på landets hovedflyplass har restaurant og ekspedisjonsbygningen i tillegg til sin arkitektoniske verdi, en unik historisk verdi. I rapporten "Farvel Fornebu", vedlegg 12 legges det vekt på at senere tilføyelser er tegnet av samme arkitektkontor, med helhetlig arkitektonisk uttrykk. Deres generelle vurdering er derfor at det må vektlegges å bevare enkelte elementer så langt det lar seg gjøre.

Det er først og fremst eksteriøret som er viktig, men også noen få utvalgte interiører som kan være aktuelt å verne.

En kuriositet er skiltene nedenfor, som i dag henger i paviljongen.

Foto: Privat

Modernismen og funksjonalismen i Norge

For å forstå byggets historie og stil for riktige valg under rehabiliteringen har jeg lest en del om funksjonalismen, - tidens stilepoke da paviljongen ble tegnet av Odd Nansen.

Modernismen er en samlebetegnelse for en større gjennomgripende historisk forandring som epokebetegnelsen dekker perioden fra begynnelsen av 1900-tallet, - og den har enda ikke tatt slutt. Funksjonalismen derimot, avgrenses fra 1920-tallet til andre verdenskrig. "Mange mener at opprinnelsen er en kortversjon av Louis Sullivans formulering fra 1896, "form follows function", forenklet til "funksjon kan avleses i fasaden" mens andre mener betegnelsen knytter an til det moderne prosjekts leting etter et uttrykk for nye ideer for en ny verden" (Findal, s. 22, 2007). Rombehovet var en del av oppdragets krav, og ifølge arkitekten måtte huset vokse organisk frem av funksjonsbehovet. Funksjonalismen i Norge ble fra 1927 en overveiende "folkestil", og fra rundt 1930 snakkes det om "den nye byggetradisjon" som baserte seg på bestemte byggeprinsipper, utvalgte materialer og forenklet form (Findal, 2007).

Midttun skriver i Arkitektnytt at kanskje i motsetning til mange andre av samtidens arkitekter søkte Nansen å integrere kunstnerisk utsmykning i eget hovedgrep (Arkitektnytt.no).

Arkitektonisk inspirasjon

Som andre runde restauranter fra 1930-årenes modernisme har arkitekt Nansen latt seg inspirere av Norges første funksjonalistiske bygning, Restaurant Skansen som ble tegnet av arkitekt Lars Backer i 1927 (Aarønæs, 2007). Formspråket har også elementer fra den tyske modernisten og avantgarde arkitekten Thilo Schoders internasjonale Sørlandsmodernisme som vi fremdeles ser mange eksempler fra i Kristiansand der han slo seg ned i 1932 (tv.nrk.no). Schroder var utdannet i Tyskland under nouveau-arkitekten Henry van de Velde som var opptatt av jugendstilens svungne former og fokus på myke linjer. Thilo Schroder tok med seg denne kulturelle tradisjonen da han bidro til å fornye Sørlandets arkitektur (Findal, 2007).

Christian Norberg Schulz sier i programmet at Thilos arkitektoniske stil var et overgangsfenomen, som tilhører perioden som ArtDeco som geometriserer Art Novous mer organiske former, uten å ennå ha kommet frem til funksjonalismens forenkling (tv.nrk.no). Wenche Findal hevder at han ble klassifisert som en art deco-arkitekt, men at han i midten av 1920-årene fikk et overveiende modernistisk formspråk (Findal, 2007). Vladimir Slapeta, rektor Praha universitet sier noe av det samme, - han mener Scroder hadde en interessant 20-talls stil som verken var rasjonalisme og funksjonalisme eller art deco, men posisjonert seg et sted midt i mellom disse trendene (tv.nrk.no). I Norge lærte Schoder trearkitekturen å kjenne og her ble byggestilen preget av runde former og sirkulære vindusbånd (Aarønæs, 2007). Jeg ser ser mye av den samme organiske trenden i Odd Nansens trepaviljong og restaurant fra 1939.

Figur 19 . Villa Drange ved Kristiansand; Sørlandsmodernisme v/ Thilo Schoder.

Foto: Privat

Paviljongen på Fornebu fra 1939

Foto: Privat

Verkstedsgatens plakater fra lokale kunstnerne .

Figur 32

Figur 33

Figur 34

SKANSEN

I følge rapporten "Farvel Fornebu", vedlegg 12, så Nansen til Skansen som inspirasjon til restaurantbygningen på flyplassen. Skansen var Norges første større funksjonalistiske bygg. Bygningen var sylindrisk med et karakteristisk sammenhengende vindusbånd i hoved-etasje og med flatt tak. Den legger vekt på symmetri og aksialitet og er formet som et gresk rundtempel med en sirkulær grunnform (Aarnæs, 2007).

Jeg får assosiasjoner til Nansens paviljong med sin rund form, vindusbånd som gir gjennomgående dagslys inn i hele rommet, sylindrerformen (som her er trappeløpet) midt i rommet (i Nansens restaurant nedsenket sirkelrundt tak, og søylene som gjør at det ser ut som at taket svever på disse.

Figur 20

Referanseprosjekt i dagens tid; Hvalstrand bad renoveret, - før og etter oppussing

Restauranten forfalt. Gulvet var råttent, det var fukt i veggene, maling flasket og ingenting fungerte. Asker kommune har stått for renoveringen, og gulv, vegger, toalett og kjøkken har fått en makeover. Interiørarkitekt Unni Hauglann har ivaretatt og hvordan man får et interiør til å passe inn i arkitekturen, stedet og tiden, sier Gryt v/ Elvebredden Catering som i dag huser stedet.

I restauranten ønsket interiørarkitekt møbler som ikke tok oppmerksomheten fra arkitekturen. Derfor falt valget på et tidløst møblement i eik som går igjen i gulvet, forteller Hauglann. <http://botrend.no/2016/08/05/hvalstrand-bad-i-ny-drakt/>.

Figur 22

EKSOTISKE
SELSKAP

Figur 21

Det gode selskap
1930-1940

LUSKSERIØS
AFTEN

Figur 23

Figur 24

Figur 25

Figur 28

LINJER, SIRKLER
OG BUER

Figur 26

FLYPIONERER

Figur 28

Figur 27

Figur 31

Figur 29

Figur 30

MATERIALER: STÅL & SKINN

Figur 43

Figur 44

Figur 35

Figur 37

Figur 36

Figur 38

Figur 39

FARGER, FØLELSER, FORM, STEMNING, FRI, LETT OG FORVENTNINGSFULL

SERVICE
HUMOR

Figur 40

Figur 41

Figur 42

Delta Airlines flyvertinner poserer med deres sommernivormer tidlig på 1940-tallet.

Detaljer i den daglige driften?

Under resultater fra kreativ metode drømmescenario er det en del idéer til den daglige drift som kan gjøres for å forsterke konseptet. Små detaljer og gledelige overraskelser som gjør at du føle at du er på reise, eller med i en film; små flasker, "flyvertinne" med trillevogn eller bærebrett med røde leppestifte. Hovmester med perlekjede eller hatt, ala 1930/40-tallet?

INSPIRASJON
Scenografiske virkemidler og materialer

Figur 45

Figur 46

HIMMEL - SKYER - VINGER - BØLGER

FINÉRPLATER

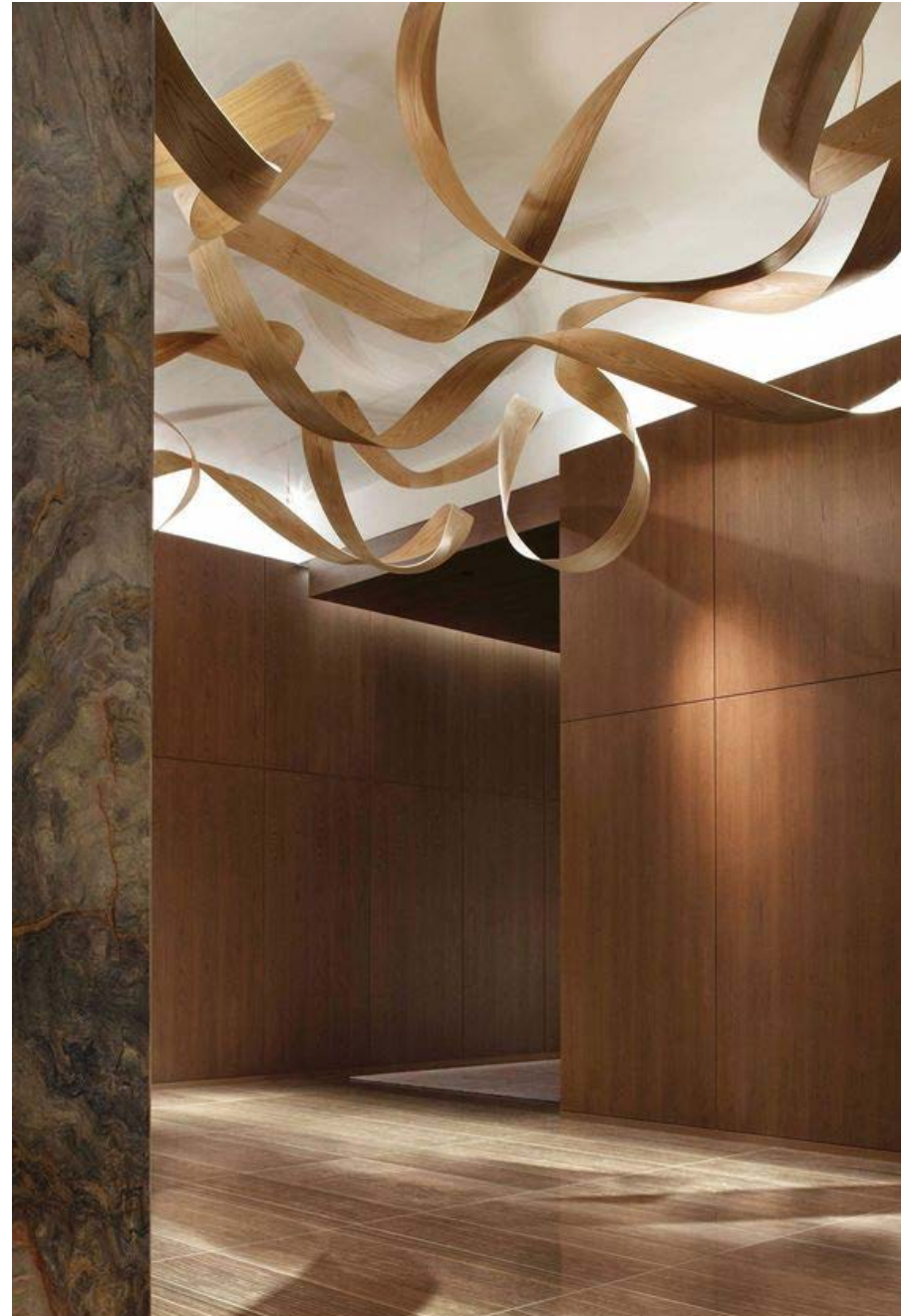
Materialets naturlige farge kunne være med på å fargesette de funksjonalistiske interiørene.

I Norge ble finerte treplater rundt 1940 ofte benyttet som vegg- og takmateriale. Finerplatene kunne være i furu eller eik og ble ofte benyttet i gangarealer og trapperom.

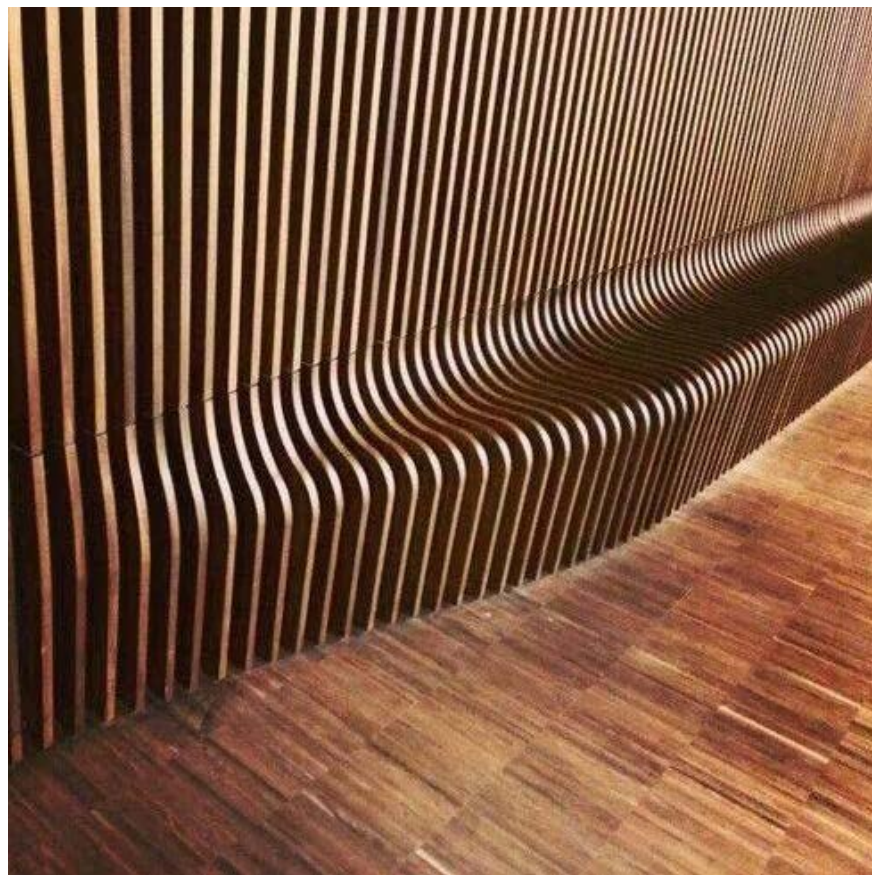
I vår tid kan finér benyttes på en mer innovativ måte, datateknologiengjør at materialet egner seg svært godt for ulike typer datamodellering.

Finérplater kan forandres ved bruk av ulike glansmidler for en glossy finish eller benyttes ubehandlet for et mer rått uttrykk og naturlig patina over tid.

Figur 47

Prosjekter med utstrakt bruk av finérplater

Figur 49

Figur 48

Figur 50

Figur 51

Figur 52

Figur 53

Figur 54

Figur 57

Figur 55

Figur 58

Figur 56

Figur 58

Figur 59

Figur 57

Figur 60

Figur 61

Kilder:

Aarønæs, Lars. 2007. Norsk Funkis. J.M.Stenersens Forlag. Oslo.

Findal, Wenche. 2007. Funksjonalismens boliger form, funksjon, komfort. Pax Forlag. Oslo

Forskningsartikler:

Rapport: "Farvel Fornebu. Utredning av de eldste flyplassbygningene på Fornebu" fra 1998

Sintef Byggforsk Kunnskapssystemer, lesedato 01.12.2015

<http://bks.byggforsk.no/>

Figurer:

Figur 1:

Foto. Lesedato 13.05.2017: <https://lagaasen.wordpress.com/2014/05/26/fornebu-75-ars-jubileum-sondag-1-juni/>

Figur 2:

Foto. Lesedato 13.05.2017: <http://www.hangar.no/hvor-ble-braathens-postkort-flyene-av/>

Figur 3:

Foto. Lesedato 14.05.2017: <http://www.gamlepostkort.no/gamle%20postkort%20aspx/postkort-flymotiver.aspx>

Figur 4, 5, 6, 7, 8 og 9:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://oslobilder.no/search?searchstring=%22fly%22>

Figur 10:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://restaurantingthroughhistory.com/tag/1940s/>

Figur 11:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://www.citylab.com/commute/2014/11/when-people-looked-forward-to-eating-airport-food/383203/>

Figur 12:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://www.6sqft.com/before-laguardia-there-was-glenn-h-curtiss-airport/>

Figur 13:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://restaurant-ingthroughhistory.com/tag/1940s/>

Figur 14 og 15:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://paleofuture.gizmodo.com/what-international-air-travel-was-like-in-the-1930s-1471258414>

Figur 16, 17 og 18:

Foto. Lesedato 14.05.2017: <http://festningsverk.no/index.php/nyheter/item/369-fornebu-lufthavn-1940>

Figur 19:

Villa Drange. Foto. Lesdato 05.05.2017:

http://www1.uis.no/fag/Learningspace_kurs/guide/Tidslinjer/Arkitekturhistorie/tekstsider/1900tallet/n_sider/oddernesveien.htm

Figur 20:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://www.budstikka.no/okonomi/okonomi-bolig/slutt-for-tveiter-og-hvalstrand-bad/s/2-2.310-1.8678164>

Figur 21:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://www.historichotelsthenandnow.com/drakechicago.html>

Figur 22:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/76490893652466433/>

Figur 23 og 24:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://hollywoodphotographs.com/search/ciro%27s/?pg=1&r=96>

Figur 25:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://www.amazon.co.uk/d/Books/Hollywood-Cocktails-Game-Mastery-Library-Tobias-Steed/1572232900>

Figur 26:

Foto. Lesdato 05.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/26106872824388819/>

Figur 27 og 28 og 29

Foto. Lesdato 05.05.2017: <http://pioneersofflight.si.edu/people>

Figur 30:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://twitter.com/HistoryInPics/status/608083669169917952>

Figur 31:

Foto. Lesdato 05.05.2017: <http://www.alamy.com/stock-photo-great-britain-circa-2003-a-used-postage-stamp-from-the-uk-depicting-131793693.html>

Figur 32, 33 og 34

Foto. Lesdato 05.05.2017:

<https://digitaltmuseum.no/021015452436/skansen-restaurant>

Figur 36

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://onezuludelta.com/first-solo-cross-country-flight>

Figur 37:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://photos.massal.net/clouds-sky/aerial-white-cloud-blue-sky-over-texas-p.html>

Figur 35 og 38:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://stockpictures.io/airplane-travel-transportation-trip-blue-sky-clouds-shadow-building-high-rise-windows-reflection-city-urban/>

Figur 39

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://onezuludelta.com/first-solo-cross-country-flight>

Figur 40:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://www.imdb.com/title/tt0032476/mediaviewer/rm3536796928>

Figur 41:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/265993921718602240/>

Figur 42:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/6051780725463372/>

Figur 43:

Foto. Lesedato 13.05.2017: <http://www.tusciatimes.eu/tag/seconda-guerra-mondiale/>

Figur 44:

Foto. Lesedato 01.05.2017: [https://en.wikipedia.org/wiki/John_Smith_\(flying_ace\)](https://en.wikipedia.org/wiki/John_Smith_(flying_ace))

Figur 45:

Foto. Lesedato 13.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/338473728225996832/>

Figur 46:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <http://stephanegroleau.com/blog/w-hotel-montreal-wunderbar/>

Figur 47:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://architizer.com/projects/one-madison-park-1/>

Figur 48:

Foto. Lesedato 05.05.2017: http://www.imgrum.org/media/1185496149210782501_292589949

Figur 49

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/434034482813560249/>

Figur 50:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://www.lesliefineinteriors.com/blog/homes-i-admire/making-waves-in-interior-design/>

Figur 51:

Foto. Lesedato 14.05.2017: <http://blog.keralites.net/2012/08/wood-wave-decor-in-restaurant.html>

Figur 52:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/418271884115960470/>

Figur 53:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/536209899369389440/?lp=true>

Figur 54:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/239394536421222250/>

Figur 55:

Foto. Lesedato 01.05.2017: http://www.archiproducts.com/en/products/lasvit/handmade-glass-chandelier-whirlpool_101743

Figur 56:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://lasvit.com/bespoke-projects/contemporary/peninsula--152>

Figur 57:

<https://no.pinterest.com/pin4teyreysay/my-wire-art/?lp=true>

Figur 58:

Foto. Lesedato 05.05.2017: <https://no.pinterest.com/pin/339881103107220555/>

Figur 59:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <http://lasvit.com/bespoke-projects/contemporary/westin-palace-hotel--118?i=0>

Figur 60:

Foto. Lesedato 01.05.2017: <https://twitter.com/LasvitDesign>

VIDEREHISTORIE
BÆREKRAFT